

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra myslivosti a lesnické zoologie

**Vyhodnocení úrovně chovu spárkaté zvěře prostřednictvím
chovatelských přehlídek trofejí v oblasti působnosti ORP
Rychnov nad Kněžnou**

Diplomová práce

Autor: Jiří Homolka

Vedoucí práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

2016

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta lesnická a dřevařská

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jiří Homolka

Lesní inženýrství

Název práce

Vyhodnocení úrovně chovu spárkaté zvěře prostřednictvím chovatelských přehlídek trofejí v oblasti působnosti ORP Rychnov nad Kněžnou.

Název anglicky

Quality evaluation of breeding of deer through breeding shows trophies in scope ORP Rychnov nad Kněžnou.

Cíle práce

Cílem práce je vyhodnocení vývoje chovu zvěře ve správním okrsku ORP Rychnov nad Kněžnou s použitím výsledků chovatelských přehlídek trofejí spárkaté zvěře.

Metodika

V práci se zaměřte zejména na:

Zpracování literárního přehledu nejméně 40 prací zabývajících se řešenou problematikou, přičemž nejméně 10 prací musí být zahraničního původu.

Zpracování charakteristiky honiteb v působnosti ORP Rychnov nad Kněžnou

Analýzu výstupů z chovatelských přehlídek, zejména se zřetelem na kritéria chovnosti samců i samic zvěře, věkovou a hmotnostní strukturu lovené zvěře a dalších kritérií.

Vyhodnocení vývoje kvality chovu zvěře v rámci ORP

Shrnutí zkušeností a vyslovení závěru

Při práci se řiďte „Doporučenými pravidly pro zpracování bakalářských a diplomových prací na FLD 2013“

Rešerši předložte v elektronické podobě do konce srpna 2015 a vytištěný strukturovaný rukopis práce do 31.1.2016.

Po splnění stanovené povinnosti bude v příslušném semestru udělen zápočet za diplomovou práci.

Doporučený rozsah práce

cca 50 stran

Klíčová slova

Myslivost, Rychnov nad Kněžnou, chovatelské přehlídky, chov zvěře

Doporučené zdroje informací

- GARAJ, P.: Analýza poľovníckeho manažmentu jelenej zveri v účelovom poľovnom revíri Technickej univerzity vo vysokoškolskom lesníckom podniku vo Zvolení v rokoch 1987 – 2011. Zborník vedeckých a odborných prác z XXV. ročníka vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „POĽOVNÍCKY MANAŽMENT A OCHRANA ZVERI 2012“ konanej na lesníckej fakulte TU vo Zvolene 03. 05. 2012. str. 23 – 31
- Hernandez-Souza, M.E.; Ake-Lopez, J.R.; Segura Correa, Jose C.; et al. 2014: REVISTA COLOMBIANA DE CIENCIAS PECUARIAS. Volume: 27 Issue: 2 ISSN: 0120-0690
- KAŠTIER, P., KONÓPKA, J.: Analýza vývoja početnosti a velikosti čried jelenej zveri v Chránenej porovnej oblasti Poľana. Folia venatoria 40-41/2011. Národné lesnícké centrum – LVÚ Zvolen, str. 57 – 74
- KOLÁŘ Z., 1995 : Průběrný odstřel zvěře. SLŠ III.doplňené vydání,Hranice na Moravě: 225s
- VOMÁČKA, V., 2009 : Vyhodnocení chovatelských přehlídek trofejí na OMS Děčín v letech 2003 -2007, Šedivý a Šedivý : 65 s.
- VOMÁČKA, V., 2011: Návrh zásad pro hospodaření se zvěří na Děčínsku. Diplomová práce FLD ČZU v Praze 2011, 109 s.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – FLD

Vedoucí práce

doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra myslivosti a lesnické zoologie

Elektronicky schváleno dne 11. 9. 2015

Ing. Vlastimil Hart, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 10. 2015

prof. Ing. Marek Turčáni, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 04. 04. 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vyhodnocení chovu spárkaté zvěře prostřednictvím chovatelských přehlídek trofejí v oblasti působnosti ORP Rychnov nad Kněžnou vypracoval samostatně pod vedením pana doc. Ing. Vladimíra Hanzala, CSc. a použil jen prameny, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědom, že zveřejněním diplomové práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách v platném znění a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

V Rychnově nad Kněžnou dne, 1. dubna 2016

Jiří Homolka

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval panu doc. Ing. Vladimíru Hanzalovi, CSc. za veškerou pomoc a úsilí vložené do vedení této diplomové práce. Děkuji panu Ing. Vratislavovi Hubáčkovi, který mi poskytl veškerá data pro vypracování této práce včetně dalších užitečných informací ohledně pořádání chovatelských přehlídek trofejí v okrese Rychnov nad Kněžnou. Děkuji své rodině a přátelům, kteří mají trpělivost s mou láskou k myslivosti a přírodě obecně. Naposledy bych rád poděkoval kantorům Fakulty lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze za poskytnutí kvalitního lesnického a mysliveckého vzdělání.

Abstrakt

Tato diplomová práce má za cíl analýzu úrovně chovu spárkaté zvěře za pomoci dat z chovatelských přehlídek trofejí na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou. V průběhu sběru dat byla zájmová oblast rozšířena na území bývalého okresu Rychnov nad Kněžnou. Na základě tohoto vyhodnocení jsou také vypracovány doporučení k rozvoji chovu spárkaté zvěře. Postup analýzy dat může být použitý v jakémkoli okrese České republiky. První část obsahuje literární přehled témat příbuzných této diplomové práci (chov zvěře, hodnocení trofejí). Praktická část se zabývá kritérii chovnosti a následné analýze dat z katalogů trofejí z okresních chovatelských přehlídek trofejí. Třetí část pak obsahuje vypracovaná doporučení pro zvýšení kvality chovu spárkaté zvěře ve správním obvodu ORP Rychnov nad Kněžnou. Diplomová práce byla vytvořena na základě dostupné literatury. Při vypracování postupu analýzy byl brán zřetel na co nejjednodušší metody, které se dají zopakovat při minimálním technickém vybavení. Vypracovaná doporučení k chovu vychází z výsledné analýzy dat a za pomoci dostupné literatury.

Klíčová slova: myslivost, chov zvěře, chovatelské přehlídky, Rychnov nad Kněžnou

Abstract

The objective of this diploma thesis is to analyze the breeding level of deer by using the data from breeding shows of trophies in the area of the administrative district of municipality with extended competence Rychnov nad Kněžnou. In the course of collecting the data the area of interest was expanded to a larger area of the Rychnov nad Kněžnou district. Recommendations for the development of deer's breeding level are based on this analysis. The procedure of this analysis can be utilized in every district within the Czech Republic. The first part of the thesis contains the literary overview of topics related to this diploma thesis (game breeding, evaluation of trophies). The practical part of the thesis focuses on the criteria of breeding and subsequent analysis of data gained from the district's breeding shows of trophies catalogues. Within the third part, the thesis deals with elaborated recommendations for the development of deer's breeding level in the administrative district of municipality with extended competence Rychnov nad Kněžnou. The diploma thesis is based on the literary sources available. During drawing up the procedure of the analysis, the simplest methods which can be repeated with minimal technical equipment, were taken into consideration. The elaborated recommendations for the development of breeding level are based on the final analysis of data and on drawing on the literary sources available.

Key words: gamekeeping, deer breeding, breeding shows, Rychnov nad Kněžnou

SEZNAM TABULEK:	10
SEZNAM GRAFŮ:	11
1. ÚVOD	12
2. CÍLE PRÁCE	14
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	15
3.1 CHOVATELSKÁ PŘEHLÍDKA – POJMY A HISTORIE	15
3.2 CHOV ZVĚŘE	18
4. METODIKA	38
4.1. CHARAKTERISTIKA A HISTORICKÝ VÝVOJ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ: OKRESU RYCHNOV NAD KNĚŽNOU	39
4.1.1. <i>Obecná charakteristika zájmového území</i>	39
4.1.2. <i>Historický vývoj zájmového území</i>	40
4.1.3. <i>Podmínky prostředí zájmového území</i>	42
4.2. CHOVATELSKÉ PŘEHLÍDKY – ORGANIZACE A CHOVATELSKÁ KRITÉRIA	44
4.2.1. <i>Organizace chovatelských přehlídek</i>	44
4.2.2. <i>Chovatelská kritéria spárkaté zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou</i>	45
5. VÝSLEDKY	52
5.1. SRNČÍ ZVĚŘ	52
5.1.1. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2003 – 2004</i>	52
5.1.2. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005</i>	53
5.1.3. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006</i>	53
5.1.4. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007</i>	54
5.1.5. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008</i>	54
5.1.6. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009</i>	55
5.1.7. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010</i>	56
5.1.8. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011</i>	56
5.1.9. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2011- 2012</i>	57
5.1.10. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013</i>	57
5.1.11. <i>Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014</i>	58
5.1.12. <i>Celkové vyhodnocení hospodaření se srnčí zvěří mezi léty 2003 – 2014</i>	59
5.2. JELENÍ ZVĚŘ	62
5.2.1. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2003 – 2004</i>	62
5.2.2. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005</i>	63
5.2.3. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006</i>	63
5.2.4. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007</i>	64
5.2.5. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008</i>	64
5.2.6. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009</i>	65
5.2.7. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010</i>	66
5.2.8. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011</i>	66
5.2.9. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2011 – 2012</i>	67
5.2.10. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013</i>	67
5.2.11. <i>Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014</i>	68
5.2.12. <i>Celkové vyhodnocení hospodaření s jelení zvěří v letech 2003 - 2014</i>	69
5.3. MUFLONÍ ZVĚŘ	72
5.3.1. <i>Hospodaření s mufloní zvěř v mysliveckém roce 2003 – 2004</i>	73
5.3.2. <i>Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005</i>	73
5.3.3. <i>Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006</i>	74
5.3.4. <i>Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007</i>	75
5.3.5. <i>Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008</i>	75

5. 3. 6. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009.....	76
5. 3. 7. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010.....	77
5. 3. 8. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011.....	77
5. 3. 9. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2011 – 2012.....	78
5. 3. 10. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013.....	78
5. 3. 11. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014.....	79
5. 3. 12. Celkové vyhodnocení hospodaření s mufloní zvěří v letech 2003 – 2014	80
5. 4. DAŇČÍ ZVĚŘ.....	83
5. 4. 1. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2003 – 2004.....	83
5. 4. 2. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005.....	84
5. 4. 3. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006.....	84
5. 4. 4. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007.....	85
5. 4. 5. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008.....	85
5. 4. 6. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009.....	86
5. 4. 7. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010.....	86
5. 4. 8. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011.....	87
5. 4. 9. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2011 – 2012.....	87
5. 4. 10. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013.....	88
5. 4. 11. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014.....	89
5. 4. 12. Celkové vyhodnocení hospodaření s daňčí zvěří v letech 2003 – 2014	89
5. 5. ČERNÁ ZVĚŘ	93
6. NÁVRH OPATŘENÍ VEDOUČÍCH KE ZVÝŠENÍ ÚROVNĚ CHOVU SPÁRKATÉ ZVĚŘE NA SLEDOVANÉM ÚZEMÍ.....	95
6. 1. NÁVRH OPATŘENÍ PRO ZVÝŠENÍ KVALITY CHOVU SRNČÍ ZVĚŘE	95
6. 2. NÁVRH OPATŘENÍ PRO ZVÝŠENÍ KVALITY CHOVU JELENÍ ZVĚŘE	96
6. 3. NÁVRH OPATŘENÍ PRO ZVÝŠENÍ KVALITY CHOVU MUFLONÍ ZVĚŘE	96
6. 4. NÁVRH OPATŘENÍ PRO ZVÝŠENÍ KVALITY CHOVU DAŇČÍ ZVĚŘE.....	97
6. 5. NÁVRH OPATŘENÍ PRO ZVÝŠENÍ KVALITY CHOVU ČERNÉ ZVĚŘE	98
7. DISKUSE	99
8. ZÁVĚR.....	104
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	106

Seznam tabulek:

Tab. 1: Klimatické oblasti podle Quitta (1971).....	43
Tab. 2: Kritéria nadějných jedinců srnčí zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012.....	45
Tab. 3: Kritéria nadějných jedinců mufloní zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012.....	46
Tab. 4: Kritéria nadějných jedinců daňčí zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012.....	46
Tab. 5: Kritéria nadějných jedinců jelení zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012.....	47
Tab. 6: Kritéria mimořádně nadějných jedinců srnčí zvěře (červený bod), do r. 2012.....	47
Tab. 7: Kritéria mimořádně nadějných jedinců mufloní zvěře (červený bod), do r. 2012.....	48
Tab. 8: Kritéria mimořádně nadějných jedinců daňčí zvěře (červený bod), do r. 2012.....	48
Tab. 9: Kritéria mimořádně nadějných jedinců jelení zvěře (červený bod), do r. 2012.....	49
Tab. 10: Kritéria nadějných jedinců srnčí zvěře (červený bod), aktuální.....	50
Tab. 11: Kritéria nadějných jedinců mufloní zvěře (červený bod), aktuální.....	50
Tab. 12: Kritéria nadějných jedinců daňčí zvěře (červený bod), aktuální.....	51
Tab. 13: Kritéria nadějných jedinců jelení zvěře (červený bod), aktuální.....	51
Tab. 14: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2003 - 2004.....	52
Tab. 15: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005.....	53
Tab. 16: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006.....	53
Tab. 17: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007.....	54
Tab. 18: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008.....	54
Tab. 19: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009.....	55
Tab. 20: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010.....	56
Tab. 21: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011.....	56
Tab. 22: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012.....	57
Tab. 23: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013.....	57
Tab. 24: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014.....	58
Tab. 25: Sumarizace hospodaření se srnčí zvěře ve sledovaném období.....	59
Tab. 26: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2003 – 2004.....	62
Tab. 27: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005.....	63
Tab. 28: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006.....	63
Tab. 29: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007.....	64
Tab. 30: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008.....	64
Tab. 31: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009.....	65
Tab. 32: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010.....	66
Tab. 33: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011.....	66
Tab. 34: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012.....	67
Tab. 35: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013.....	67
Tab. 36: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014.....	68
Tab. 37: Sumarizace hospodaření s jelení zvěří ve sledovaném období.....	69
Tab. 38: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2003 - 2004.....	73
Tab. 39: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005.....	73
Tab. 40: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006.....	74
Tab. 41: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007.....	75
Tab. 42: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008.....	75
Tab. 43: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009.....	76
Tab. 44: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010.....	77
Tab. 45: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011.....	77
Tab. 46: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012.....	78
Tab. 47: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013.....	78
Tab. 48: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014.....	79
Tab. 49: Sumarizace hospodaření s mufloní zvěří ve sledovaném období.....	80
Tab. 50: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2003 - 2004.....	83
Tab. 51: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005.....	84

Tab. 52: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006.....	84
Tab. 53: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007.....	85
Tab. 54: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008.....	85
Tab. 55: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009.....	86
Tab. 56: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010.....	86
Tab. 57: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011.....	87
Tab. 58: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012.....	87
Tab. 59: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013.....	88
Tab. 60: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014.....	89
Tab. 61: Sumarizace hospodaření s daňčí zvěří ve sledovaném období.....	89
Tab. 62: Kriteria průběžnosti holé srnčí zvěře OMS Žďár nad Sázavou (Sedlář, 2012).....	102

Seznam grafů:

Graf č. 1: Plnění plánu lovu: Srnec obecný	60
Graf č. 2: Vývoj početnosti medailových trofejí srnčí zvěře.....	60
Graf č. 3: Vývoj procentuálního plnění plánu lovu srnčí zvěře za sledované období	61
Graf č. 4: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí srnčí zvěře ve sledovaném období	61
Graf č. 5: Plnění plánu lovu: Jelen evropský.....	70
Graf č. 6: Vývoj procentuálního plnění plánu lovu jelení zvěře.....	71
Graf č. 7: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí jelení zvěře ve sledovaném období	71
Graf č. 8: Vývoj početnosti medailových trofejí jelení zvěře.....	72
Graf č. 9: Plnění plánu lovu: Muflon	81
Graf č. 10: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí mufloní zvěře ve sledovaném období .	81
Graf č. 11: Vývoj početnosti medailových trofejí mufloní zvěře	82
Graf č. 12: Procentuální plnění plánu lovu mufloní zvěře	82
Graf č. 13: Plnění plánu lovu: Daněk evropský.....	91
Graf č. 14: Procentuální vývoj plnění plánu lovu daňčí zvěře.....	91
Graf č. 15: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí daňčí zvěře ve sledovaném období	92
Graf č. 16: Vývoj početnosti medailových trofejí daňčí zvěře.....	92
Graf č. 17: Vývoj výše úlovku černé zvěře.....	94

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá hodnocením chovu spárkaté zvěře. Hodnocení úrovně chovu probíhá prostřednictvím chovatelských přehlídek trofejí v oblasti působnosti obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou. Chov zvěře je komplexní činností, jejíž rozvoj započal ve 14. století (Vach a kol., 2015). Úspěšný chov jakékoliv zvěře je jakousi výkladní skříní každého uživatele honiteb. Místem, kde se porovnávají chovatelské úspěchy, jsou chovatelské přehlídky trofejí. Chovatelská přehlídka by měla být událostí, která by měla zajímat každého myslivce. Zde jsou hodnoceny ulovené trofeje podle kritérií chovnosti, které byly sestaveny pro hodnocení správnosti průběžného odstřelu. Ve zkratce hodnotitelská komise za pomoci těchto kritérií posuzuje, zda měl konkrétní jedinec přínos pro další rozvoj kvality své populace.

Cílevědomě chovat zvěř je jednou ze složek výkonu práva myslivosti (zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti). Jedná se o vysoce odbornou činnost a analýza dřívějšího chovu by měla přinášet zpětnou vazbu dosavadních výsledků chovu. Literatury věnující se analýze chovu spárkaté zvěře není příliš. Při tom je pohled do minulosti cenným vodítkem vývoje kvality chovaných populací zvěře. Na druhou stranu lze dohledat spoustu odborných prací na téma rozvoje chovu zvěře. Pro aplikaci doporučení z těchto odborných prací je dobré znát úroveň chovu, proto by měla být analýza chovu zvěře častěji řešenou problematikou.

Cílem práce je zanalyzovat výsledky chovatelských přehlídek trofejí v letech 2003 až 2014 (tj. 10 mysliveckých let). Na základě analýz jsou vypracovány návrhy opatření, která by měla vést ke zvýšení kvality spárkaté zvěře v zájmovém území. Při vypracování těchto opatření byl kladem důraz na jednoduchost a dostupnost těchto opatření. Cílem této práce není měnit legislativu či současný systém hospodaření s přírodním bohatstvím. Vypracované návrhy opatření jsou platné v současné legislativě, s respektem k majitelům lesních a polních kultur. Právě samotná spolupráce mezi složkami státní správy, majiteli honebních pozemků a samotnými myslivci by měla prospívat samotnému chovu zvěře. Nicméně v mnoha případech nejsou ani majitelé pozemků a v některých případech ani státní správa nakloněna rozvoji chovu určitých druhů spárkaté zvěře.

Pro analýzu dat chovatelských přehlídek byl použit program MS Excel, který pomohl převést získaná data do přehledných tabulek a grafů. Tento program byl zvolen také z důvodu jeho dostupnosti a jeho snadného ovládní.

Vypracování této diplomové práce se neobešlo bez potíží. Výsledky chovatelské přehlídky trofejí z roku 2014 jsou značně ovlivněny nepředložením trofejí ulovené zvěře z Kolowratských majetků (Pačes, 2015). V zájmu rozvoje chovu na okresní úrovni by mělo být předkládání všech ulovených trofejí. Dalším problémem je nejednotnost katalogů ulovené zvěře. Pro samotné návštěvníky v některých ročnících chybí data, která jsou zásadní pro zhodnocení kvality chovu.

Diplomová práce je členěna na literární rešerši, která se věnuje vybraným pojmům z oblasti chovatelských přehlídek, hodnocení trofejí a problematiky chovu zvěře včetně negativních vlivů v podobě škod na polních a lesních kulturách. Metodická část práce se věnuje způsobu analýzy dat z chovatelských přehlídek trofejí. V metodické části práce jsou také obsažena kritéria chovnosti spárkaté zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou. Ve výsledkové části práce je obsažena analýza získaných dat z katalogů chovatelských přehlídek. Dále se s těmito výsledky pracuje při vytvoření návrhu opatření pro zvýšení kvality chovu spárkaté zvěře ve sledovaném území.

Mimo dostupnou odbornou literaturu jsou pilířem této práce katalogy trofejí, které vydává každá obec s rozšířenou působností.

2. Cíle práce

Cílem této diplomové práce je vyhodnocení vývoje chovu spárkaté zvěře ve správním okrsku ORP Rychnov nad Kněžnou s použitím výsledků chovatelských přehlídek trofejí spárkaté zvěře.

Výsledkem diplomové práce je vyhodnocení dostupných dat o chovu spárkaté zvěře ve správním obvodu ORP Rychnov nad Kněžnou. Na základě tohoto vyhodnocení byly vypracovány návrhy opatření, která by mohla vést ke zvýšení kvality chovu spárkaté zvěře.

Přínosem práce je zjištění stavu chovu spárkaté zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou za posledních deset let. Vypracované návrhy opatření ke zvýšení chovu nejsou a zřejmě nikdy nebudou závazná. Tato opatření vycházejí ze současného stavu chovu spárkaté zvěře a z dostupných pramenů odborné literatury.

3. Literární rešerše

3.1 Chovatelská přehlídka – pojmy a historie

Platný zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti věnuje chovatelským přehlídkám celý paragraf 6. Tento paragraf definuje podmínky pro pořádání, hodnocení význačných trofejí a vývozu význačných trofejí. Podstatnou částí pro tuto práci je část prvního odstavce, která definuje poslání chovatelských přehlídek. Poslání definuje zákon (č. 449/2001 Sb., o myslivosti) takto: „Pro hodnocení kvality chované zvěře a kontroly lovené zvěře jsou orgány státní správy myslivosti ve svých územních obvodech, popřípadě pro oblast chovu zvěře oprávněny každoročně rozhodnout o konání chovatelské přehlídky trofejí a za tím účelem ustanovit hodnotitelskou komisi.“ Z této citace je patrné, že se hodnotí chov zvěře z celé spádové oblasti, pro kterou se pořádá přehlídka trofejí. Hanzal a kol. (2007) definuje chov zvěře následovně: „soubor opatření k dosažení chovného cíle, tj. zlepšení životních podmínek zvěře, úprava jejího stavu a skladby, dosažení optimální produkce zvěřiny a jakostních trofejí, zlepšení zdravotního stavu zvěře apod.“. Problematickou součástí paragrafu 6 je skutečnost, že lovec není povinen trofej na přehlídku dodat, takže její nedodání není právně vymahatelné (Petr a kol., 2015).

Každá chovatelská přehlídka mimo kvality chovu také hodnotí správnost odstřelu. Průběrný odstřel definují Lochman, Kotrlý a Hromas (1979): „Průběrným odstřelem odstraňujeme z chovu kusy špatné, nedostatečně vyvinuté, podprůměrné, nemocné nebo špatně nadané k tvorbě paroží nebo rohů. Průběrný odstřel má negativní charakter, neboť postihuje vše záporné, co je v chovu. Cíle, které průběrným odstřelem sledujeme, tj. odstranění všeho špatného a nevhodného z chovu a ponechání všeho dobrého a vhodného, mají charakter pozitivní. Průběrný odstřel je již dlouhou dobou všeobecně uznávanou metodou, která při důsledném respektování základních pravidel vede k úspěchu.“ Průběrný odstřel je tedy velice důležitou součástí chovu spárkaté zvěře. Vyžaduje odbornou úroveň, zkušenost a znalost prostředí pro jeho správné provedení. Současné přehlídky trofejí hodnotí správnost lovu samčí zvěře. Lochman (1985) však zdůrazňuje správnost průběrného odstřelu zvěře holé. Správnost odstřelu holé je klíčový pro udržení „zdravé“ struktury populace. Předchází se tím přemnožení spárkaté zvěře, popřípadě jejímu vymizení. Struktura populace také ovlivňuje škody zvěří a samotnou kvalitu zvěře.

Cílený chov zvěře je spjatý s mysliveckým vzděláváním. Více autorů uvádí, že myslivecké vzdělání mělo počátek za rozvoje doby feudální (Vach a kol., 1996; Hanzal a kol. 2007). Potřeba vzdělávání souvisela s pořádáním velkolepých honů s velikou potřebou zvěře. První pokusy o cílený chov můžeme pozorovat u oborních chovů. Počátek obornictví můžeme datovat již do starověkého Říma, ale jeho rozvoj přišel v raném středověku a dále se rozvíjel (Wolf, 1976). Vach a kol. (1996) datují požadavky na formy mysliveckého vzdělávání do 14. století. Hanzal a kol. (2007) představuje individuální výuku nového myslivce. Adept se tři roky učil u zkušeného myslivce (zkušebního pána). Tyto zkoušky se vázaly na vznikající legislativu z 18. století. Od 19. století získávali profesionální myslivci vzdělávání na odborných školách (Vach a kol., 1996), tato povinnost se však netýkala běžných vlastníků půdy. Snahy o zavedení povinných zkoušek z myslivosti se podařilo prosadit až v roce 1941 (Vach a kol., 1996).

Hanzal a kol. (2007) mimo jiné píše: „Trofej je význačným kondičním znakem kvality zvěře.“ Pro objektivní určení kvality chované zvěře bylo nutné ustanovit systém hodnocení trofejí zvěře. Snahy o hodnocení trofejí se váže k prvním výstavám, takže do 19. století (Vach a kol., 1996). Attila (2014) publikuje vývoj jednotného hodnocení, jehož základy byly položeny v roce 1937 Mezinárodní radou pro lov a ochranu zvěře (CIC) v Praze. Autor poukazuje na společný vývoj metod CIC společně s metodou Boone and Crockett Clubu (BCC). Hodnocení se dále vyvíjelo přes různé odchylky obou výše zmíněných metod. Rozdíly jsou zejména v přesnosti měřících pomůckách (CIC vyžaduje měřidla s přesností na desetinu centimetru, BCC požaduje přesnost na 1/8 inche pro pásmo a 1/16 inche pro posuvné měřítko), dalším rozdílem je 60 denní lhůta po ulovení do hodnocení podle podmínek BCC. BCC také zohledňuje vzhled trofeje pouze jako doplňkový. V roce 1980 vydala CIC katalog, s hodnocením trofejí zvěře po celém světě, pod názvem *The Game – trophies of the World* (Attila, 2014). Tato kniha je také známa jako Červená kniha. Červená kniha slučuje metody CIC i BCC, které jsou použity pro různé druhy zvěře. BCC se používá zejména pro africkou a severoamerickou zvěř, naopak metoda CIC se používá pro evropské druhy zvěře. Tento způsob hodnocení se od roku 1980 dále rozvíjí. Poslední změny byly aplikovány na výstavě v Lysé nad Labem v roce 2015 (Vaca, 2015). Mimo metod CIC a BCC se také používá metoda hodnocení organizací Safari Club International (SCI). Metoda vznikla podobně jako metoda BCC ve Spojených státech amerických, ale je podstatně

mladší, vznikla v roce 1984 (Vach a kol., 1996). Tato metoda však slouží ve velké míře pouze k posuzování trofejí uvnitř SCI. Na mezinárodním poli se používá Červená kniha CIC pro hodnocení trofejí zvěře.

První pokus o výstavu trofejí se datuje k roku 1873 (Vach a kol., 1996), kdy při příležitosti Světové výstavy ve Vídni byla instalována kolekce trofejí zvěře. Vach a kol. (1996) dále uvádí, že v dalších letech se odborníci zaměřili spíše na tvorbu hodnotících kritérií a výstavy trofejí probíhaly podobně jako ve Vídni roku 1873. Takže se konaly při příležitosti jiné výstavy. První ryze mysliveckou výstavou byla výstava trofejí v Praze konaná roku 1933 (Hanzal a kol., 2007). Tyto výstavy se konaly každý rok až do roku 1940 (mimo roku 1937, kdy se výstava nekonala). Další národní výstava se konala až v roce 1965 v Brně (Vach a kol., 1996). Od roku 1976 se mezinárodní a národní přehlídky konají pod patronací Mezinárodní rady pro lov a ochranu zvěře CIC (Hanzal a kol., 2007). V posledních letech je tradicí konání národní přehlídky trofejí na výstavišti v Lysé nad Labem v intervalu přibližně pět let (Vaca, 2015). První okresní přehlídky se datují k roku 1962 podle tehdejšího vládního nařízení. Ovšem okresní přehlídky jsou zmiňovány v odborné literatuře již v roce 1953 (Kostroň, 1953).

Chovatelské přehlídky se v okrese Rychnov nad Kněžnou konají pro celý okres, takže se každý rok pořádá na území jedné obce s rozšířenou působností (Dobruška, Kostelec nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou). Je tedy zřejmé, že po rozpadu okresů se navázalo na zavedený systém okresní chovatelské přehlídky trofejí. Okresní myslivecký spolek Rychnov nad Kněžnou neuvádí, kdy byla pořádána první okresní chovatelská přehlídka. Pamětníci však datují první přehlídku na začátek let sedmdesátých. Při volbě hodnotitelské komise je snaha o kontinuitu volených hodnotitelů, kteří jsou zkušenými myslivci. Hodnocení trofejí probíhá podle zásad Mezinárodní rady pro lov a ochranu zvěře CIC.

V okrese Rychnov nad Kněžnou jsou chovatelské přehlídky trofejí doprovázeny přehlídkou jeleních shozů, která se koná obvykle do dvou týdnů po chovatelské přehlídce trofejí okresu Rychnov nad Kněžnou. Tato přehlídka se koná od roku 1987 a byla založena Josefem Brandejsem (Pačes, 2006). Na přehlídce jeleních shozů se prezentují honitby z Orlických hor, které byly zařazeny do oblasti chovu jelení zvěře Orlické hory. Tato oblast chovu nebyla po rozpadu v 90. letech obnovena. Na této přehlídce je možné pozorovat konkrétní vývojové řady jednotlivých jelenů díky

spolupráci všech zúčastněných mysliveckých spolků, i když se z počátku pořadatelé setkali s neochotou shozy zapůjčit (Pačes, 2006).

3.2 Chov zvěře

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti definuje zásady chovu ve třetím paragrafu. V prvním odstavci tohoto paragrafu lze nalézt definici chovu zvěře, která zní: „Chovem zvěře se rozumějí odborné zásahy sledující určité vymezené biologické cíle, zachování rovnováhy mezi stavy spárkaté zvěře a prostředím, udržování přírodní kvality genofondu zvěře, cílené zvyšování chovné kvality zvěře a úprava stavů zvěře na optimální stav“. Zde je nutné poukázat na rozšíření definice chovu zvěře oproti autorům odborné literatury. Zákon hovoří o zachování rovnováhy mezi stavy spárkaté zvěře a prostředím, dále úpravu zvěře na optimální stav. Optimálním stavem zvěře se rozumí počty zvěře pohybující se v rozmezí mezi minimálním a normovaným stavem zvěře. Minimální stavy jsou stavem, při kterém není druh ohrožený na existenci a jeho populační hustota zabezpečuje biologickou reprodukci druhu (zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti). Normované stavy definuje zákon o myslivosti následujícím způsobem: „Normovaným stavem je nejvýše přípustný jarní stav, který odpovídá kvalitě životního prostředí zvěře a úživnosti honitby; uvádí se v rámci jakostní třídy honitby i požadovaný poměr pohlaví a věkovou skladbu zvěře a koeficient očekávané produkce“. Pro určení normovaných a minimálních stavů zvěře existuje vyhláška č. 491/2002 Sb., o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejích do jakostních tříd. Z názvu je jasné, že vyhláška stanovuje hodnoty pro pojmy uvedené v definici normovaného stavu. Vyhláška je prvotně určena ke studiu úředníkům státní správy, mysliveckým hospodářům a studentům lesnických škol. Nicméně paragraf 4, odstavec 1 obsahuje jasné sdělení pro běžného myslivce. Poměr pohlaví spárkaté zvěře pro každou jakostní třídu honitby je 1:1 (kamzík 1:2 ve prospěch kamzic). Tento předpis je důležitý pro udržení stabilního přírůstku spárkaté zvěře. Poměr pohlaví ve prospěch samičí zvěře způsobuje zvyšování přírůstku zvěře, tento fakt je publikován mnoha autory již po desetiletí (Kostroň, 1953; Lochman, 1985; Hanzal a kol., 2007).

Kruuk a kol. (1999) sledovali od roku 1971 populaci jelena lesního (*Cervus elaphus*) na skotském ostrově Rum. Zkoumaná oblast měla rozlohu 12 km². Od roku

1973 byl zastaven odstřel vysoké jelení zvěře (*C. e.*), takže vývoj populace dále náležel pouze na přírodních podmínkách. V prvních letech po zastavení odstřelu došlo ke zvýšení hustoty populace, konkrétně z 57 jedinců na 178. To znamená více jak ztrojnásobení početního stavu. Zároveň se zvyšující se hustotou docházelo k nepoměrnému navýšení počtu samic k počtu samců. Autoři hledali důvod tohoto jevu v kontrastu s předchozími výzkumy, které u kopytníků prokázaly zvýšenou porodnost samců. Předchozí výzkumy však probíhaly v mnohem příznivějších přírodních podmínkách. Dlouhý časový úsek studie pomohl poukázat na faktory ovlivňující rození samic. Navíc se porovnávala data s oblastí, kde nebyl zastaven odstřel. Nejpodstatnějším faktorem se ukázaly sněhové srážky v období od listopadu do ledna. V tomto období docházelo ke zvýšenému zmetání nenarozených jelenů. Autoři poukazují na fakt, že vývoj samčího plodu spotřebuje mnohem vyšší podíl energie a živin než vývoj samičího plodu. Zmetání je přisuzováno nutričnímu stresu, který nastává za vysoké populační hustoty a špatných přírodních podmínek. Závěr autorů zní následovně: zvýšení poměru pohlaví ve prospěch samic je souhrou obou podmínek. Příliš vysoká hustota populace se špatnými podmínkami působí nutriční stres u jelení zvěře. Tyto podmínky fungují i jednotlivě, nicméně v této jednotlivé populaci se násobí a změna poměru pohlaví je více viditelná.

Mysterud a kol. (2000) se snažili navázat kolektiv Kruuka (1999) svým výzkumem s podobným zaměřením. Studijní oblastí je západní část jihovýchodního Norska. V tomto místě žije v nejvyšší hustotě jelen evropský (*Cervus elaphus*). Cílem výzkumu je potvrzení hypotéz z výzkumu kolektivu Kruuka (1999). To znamená, že snahou autorů bylo dlouhodobé pozorování místní populace jelení zvěře a sledovat vliv počasí společně s hustotou populace. Rozdíl je lov vysoké, který v Norsku probíhá mezi 10. zářím a 15. listopadem. Lov jelení zvěře je v Norsku kontrolován skrze udělované licence. Licence se udělují podle aktuálního stavu místní populace. Z lovecké statistiky se autoři zaměřili na odstřel kolouchů (ve věku 3-5 měsíců) a zaznamenávalo se jejich pohlaví. Sběr dat probíhal od roku 1977 do roku 1998. Byly sledovány čtyři populace ve čtyřech okresech. Studie pracuje s předpokladem, že populace ponechaná bez loveckého tlaku nevykáže ihned změnu v poměru pohlaví, proto se sbírají údaje o odstřelu. I v populaci pod loveckým tlakem se projevují negativní prvky zvýšené hustoty pomaleji, řádově za pět až deset let. Hustota populace je ve studii prezentována na výši úlovku za daný rok. Nedílnou součástí výzkumu

Mysteruda a kol. (2000) je atmosférický jev zvaný Severoatlantická oscilace (NAO, North Atlantic Oscillation). NAO způsobuje cyklické návraty tvrdých zim s vydatnými sněhovými srážkami, které kladou extrémní energetické nároky na přezimující zvěř. Studie pracuje s NAO indexem jako měřítkem špatných podmínek prostředí. Autoři pracují s daty ze 123 meteorologických stanic. Výsledky ukázaly zvýšení početnosti ve všech sledovaných populacích. Tato zvýšená hustota znamenala zvýšení odstřelu samic ve věku koloucha. Počasí se také projevovalo, nicméně v menší míře než konkurenční tlak ostatních jedinců. Pouze v období zvýšené sněhové pokrývky se prohloubil odstřel samičích kolouchů. V diskusi autoři uvádí, že není zcela znám přesný mechanismus ovlivňující poměr pohlaví v populaci. Připouští však, že oba důvody (zvýšená hustota populace, špatné přírodní podmínky) mají velkou váhu. Autoři přednášejí tři závěrečné teze. První teze uvádí skutečnost klesajícího přírůstku samčích jedinců za nepříznivých okolních jevů. Tímto je podporována hypotéze vnější přeměny (Weladji a Holand, 2003). Ve druhé tezi autoři připouští chybějící průkaznost většího vlivu hustoty populace na poměr pohlaví. To z důvodů zpochybnění kvantifikace NAO indexu. Poslední teze vyvrací předpoklad, že narozený slabý jelen přežije déle než slabá laň. V tomto bodě nechávají autoři prostor pro další výzkum.

Servanty a kol. (2007) se zabývali problematikou poměru pohlaví u černé zvěře (*Sus scrofa*). Černá zvěř metá více selat, to je rozdíl oproti srnčí zvěři (*C. c.*) kladoucí obvykle jedno srnče. Autorský kolektiv pracuje s hypotézou, že bachyně s dobrou hmotností může metat více selat samčího pohlaví. Autoři zkoumají 4 oblasti, ve kterých využívají 2 výzkumné. Prvním je Williams model (WM), který se zaměřuje na váhu bachyně a specifického složení vrhu. U WM panuje předpoklad pozitivního vztahu mezi váhou matky a početností samců ve vrhu. Druhým modelem je tzv. Trivers a Willard (TWM). Skrze tento model se zkoumal vliv na pohlaví z hlediska věku a hmotnosti bachyně. Podle TWM by měly kance rodit spíše staré a těžké bachyně. Třetí testovanou oblastí byl vliv množství dostupných plodů (např. bukvice a žaludy) na poměr pohlaví. S přístupnějšími plody je očekáván vyšší přírůstek kanců. Posledním zkoumaným aspektem je změna poměru pohlaví v závislosti na velikosti vrhu. Zkoumanou oblastí je les v Chateauvillain-Arc-en-Barois. Les má rozlohu 11 tisíc hektarů a hlavními dřevinami jsou dub zimní (*Quercus petraea*) s podrostem habru obecného (*Carpinus betulus*) tvořících 41 % porostů, další dominantní dřevinou je buk lesní (*Fagus sylvatica*) se 30 %. 8 500 hektarů je ve vlastnictví státu, okrajových 2 500 hektarů je

v rukou soukromníků nebo místní samosprávy. Studovaný les sousedí s kulturní krajinou a dálnicí na severovýchodě. Na pozemcích státu je zřízen národní park a stavy spárkaté zvěře jsou upravovány lovem. Na černou zvěř se od října do ledna organizují naháňky. Leče naháňek bývají veliké od 250 do 500 hektarů. Průměrný úlovek činí 23 až 45 kusů. Sběr dat probíhal od roku 1984. Výzkum probíhal na ulovených divokých prasatech. Vážil se vyvrhnutý kus (předpoklad o podobné váze vnitřních orgánů). Věk se určoval podle stupně vývinu chrupu. Podle vývinu zubního vzorce autoři rozlišují 3 věkové třídy: selata (do jednoho roku života), lončáky (mezi prvním a druhým rokem života) a dospělé kusy (starší dvou let). Velikost vrhu byla zjištěna jednoduchým počítáním zárodků při vyvrhování a vylišení pohlaví zárodků. Pro zjištění vazby mezi chrutím a semenným rokem probíhala analýza obsahu žaludku. Podle těchto analýz byly rozlišeny tři případy: bez semenného roku, semenný rok dubu (*Q. p.*) a semenný rok buku (*F. s.*). Celkem bylo analyzováno 254 vrhů, jehož velikost se pohybovala od 1 do 14 plodů (průměr 5,5 plodu). Ve výsledcích nebyly použity vrhy o 1 plodu a 10 – 14 plodech, protože byly zastoupeny pouze v jedné. WM prokázal zvýšený počet potomků ve vrhu v závislosti na vyšší hmotnosti bachyně, nicméně neprokázal zvýšení počtu samců ve vrhu. Primární zaměření TWM nebylo potvrzeno, věk ani hmotnost neměla vliv na pohlavní složení potomstva. Na druhou stranu měl věk vliv na velikost vrhu. Starší bachyně měly menší vrh. Autoři hodnotí, že bachyně je schopna opustit méně selat v lepší kondici než více selat v horší kondici. Dále je potvrzeno, že malá bachyně je schopna oselení v osmi měsících, takže ji může bachyně opustit mnohem dříve než mladého kňourka (pohlavně dospívá okolo dvou let). Semenné roky neměly vliv na vývin populace černé zvěře. Poslední zjišťovaný aspekt, tedy vliv velikosti vrhu na poměr pohlaví, byl potvrzen. Autorský kolektiv zaznamenal nárůst podílu bachyněk při velkém vrhu. Autoři porovnávají toto zjištění s výzkumy na domácích prasatech (*Sus scrofa f. domestica*). Tyto výzkumy ukázaly, že vysoký počet selat samčího pohlaví bojuje o jednotlivé struky. Pro bachyni je výhodnější vrh s menším počtem kňourků, neboť nedochází k velkým bojům o struky. Poté je jednodušší rozdělení mateřského mléka pro celý vrh a tím i vyšší šance na přežití celého vrhu. Závěr je jednoznačný, preference jednoho pohlaví nastává v okamžiku, kdy nastává velký vrh. Ve velkém vrhu následně nastává kompromis mezi kondicí selat při opuštění a přežití celého vrhu. Selata přežívají, ale nejsou v takové kondici, jako v menších vrzích. To potvrzuje předchozí myšlenky, že dospělá prasata (staršího věku, 4 a více let) jsou stabilizátory populace černé zvěře (Bieber a Ruf, 2005).

Pettorelli a kol. (2001) zkoumali vliv prostředí na populační dynamiku srnčí zvěře (*Capreolus capreolus*). Autoři pracují s myšlenkou, že se může menší populace na horším stanovišti fenotypově vyrovnat populaci v dobrých podmínkách, která je však příliš početná. Při vysokých počtech dochází ke konkurenci o potravní zdroje, jak prokázal předchozí výzkum (Klein a Strandgaard, 1972). Výzkum byl ovšem proveden na jelenu lesním (*Cervus elaphus*), který má jiné etologické i biologické vlastnosti. V první řadě jelen není teritoriální v takové míře, jako je srnec. Dále je nutné uvést, že se jedná o odlišné potravní typy. Jelen je oportunist, naproti tomu srnec je okusovač (Hanzal a kol., 2007). Tyto odlišnosti mohou způsobit odlišnosti ve výsledcích pro srnčí populaci, kterou se autorský kolektiv rozhodl prozkoumat. Místem výzkumu se stala obora ve francouzském Chizé. Obora se nachází v západní Francii s oceánickým podnebím, které je charakterizováno suchým létem a mírnou, vlhkou zimou. Produktivita místních lesů je nízká, pravděpodobně kvůli nízkým hodnotám srážek v letních měsících. V oboře se nachází dva odlišné typy stanovišť. Severní část obory (1 397 hektarů) má jílovité podloží a dominantní dřevinou jsou tři druhy dubů – dub letní (*Quercus robur*), dub zimní (*Q. petraea*), dub pýřitý (*Q. pubescent*). Naproti tomu jižní část (1 143 hektarů) leží na vápencovém podloží tvořeném opukou. Zde je dominantní dřevinou buk lesní (*Fagus sylvatica*). Kolektiv autorů se pro porovnání stanovišť zaměřil na hojnost kvalitní píce v obou částech obory. Negativní vlivy, v podobě tvrdého klimatu či predátorů, se v oboře nevyskytují. Sběr vzorků proběhl v roce 1993 na 145 zkušebních plochách (74 v severní části a 71 v jižní). Rozmístění ploch nebylo náhodné, neboť každá zkušební plocha byla bodem v mřížce o 400 polích, která byla položena na mapu obory. Autorský kolektiv se mimo výzkum píce také zaměřil na výskyt 18 nejčastějších druhů dřevin, které srnčí zvěř ráda konzumuje. Posledním sledovaným druhem byl listnatec ohnitý (*Ruscus aculeatus*). Tento polokeř srnčí zvěř nekonzumuje, ale je indikátorem chudých půd. Kvalita píce byla hodnocena na základě obsahu dusíku. Kvalita fenotypu populace byla pozorována na hmotnosti srnčat v období leden až únor. Hodnocení fenotypu na základě hmotnosti mláďat navazuje na Hankse (1981). Hanks (1981) tvrdí, že juvenilní hmotnost je dobrým ukazatelem stavu populace z důvodů citlivosti mláďat na změny prostředí. Gaillard (1994) navíc uvádí blízký vztah mezi váhou mláďete a pozdější vysokou úrovní vyspělosti v pozdějším věku. V letech 1978 až 1999 bylo odchyceno 1 131 srnčat. Bylo zaznamenáno místo odchytu, váha a pohlaví. Posledním sledovaným aspektem je hustota populace srnčí zvěře v oboře Chizé. Okolo 70 % je označeno, takže hodnoty

o početnosti populace jsou poměrně přesné. Výsledky ukazují rozdíly mezi „bohatým“ severem a „chudým“ jihem. V severní části obory jsou druhy dřevin, které vyhledává srnec, mnohem častější. Píce se také vyskytuje ve vyšší míře na severu, navíc obsahuje více dusíkatých sloučenin oproti jižní části obory. Na severu byla hmotnost srnčat o 0,6 kg vyšší a populace byla početnější. Hypotéza snižující se váhy srnčat v důsledku vysoké populační hustoty byla potvrzena pro obě části obory. Zvýšení početnosti o jeden kus na 100 hektarů způsobilo ztrátu hmotnosti v řádech desetin kilogramu. Nicméně vliv vyšší hustoty v bohatší části na fenotyp, který by byl srovnatelný s jižní, nebyl prokázán. Příčina je snadná, v době výzkumu nenastal takový stav, aby populace na severu byla o tolik hustší než jižní. V diskusi autoři ponechávají prostor pro výzkum možné migrace jedinců, kterou však autorský kolektiv vyloučil z důvodů teritoriality srnčí zvěře.

Nilsen a kol. (2009) se také věnují populaci srnčí zvěře (*Capreolus capreolus*) v odlišných podmínkách. Studie se zabývá vlivem okolních podmínek na styl života. Ústřední myšlenkou je „rychlo-pomalý“ životní cyklus. Pomalý cyklus se objevuje při zhoršených podmínkách (silný predační tlak, slabé potravní zdroje, vysoká populační hustota) a projevuje se celkově delším životem jedné generace. Dospívání trvá déle, takže srny kladou srnčata v pozdějším věku. Opakem je rychlý životní cyklus. Autorský kolektiv se tedy zaměřuje na změnu demografických údajů srnčí populace za odlišných podmínek pro život. Pro výzkum byla použita data z pěti populací. Byly vybrány dvě populace žijící ve Francii (Chizé, Trois Fontaines) a tři norské populace (Storfosna, Østerdalen a Akerhus). Storfosna (10,8 km²) je ostrov ležící při pobřeží středního Norska. Studijní oblast (7,8 km²) je tvořena vřesovišti, opuštěnými loukami a pěstovanými lesy. Zdejší populace navýšila své počty za dobu sledování (1991 – 1994) z 10 jedinců na 34 jedinců na km². Studijní plocha Østerdalen leží v jihovýchodním Norsku. Její podoba je odlišná. Tvoří ji říční údolí (200 – 500 m n. m.), která se táhnou do kopců v nadmořské výšce 600 – 900 m n. m. Lidské osídlení (včetně zemědělských aktivit) je situováno do údolnic říčních toků. Østerdalen je pokrytý boreálními lesy, které pokrývají 72 % studijní plochy. Hustota srnčí populace byla velice malá (sledování mezi roky 1995 až 1998). Poslední norskou studijní plochou je oblast Akerhus, která se nachází 100 km na jih od Østerdalenu. Hlavním pokryvem Akerhusu jsou také boreální lesy, ale jsou v nich zřetelné ostrůvky listnáčů. Krajina je rozčleněna člověkem, který zde intenzivně hospodaří. Nadmořská výška studijní oblasti

Akerhus nepřekračuje 300 m n. m. Hustota srnčí populace je střední s klesající tendencí podle místní myslivecké statistiky (sledování mezi roky 2001 až 2004). Francouzské studijní plochy jsou oborami. Studijní oblast Chizé je shodná s výzkumem Pettorelliho a kol. (2001) a je popsána výše. Zdejší populace byly sledovány ve třech termínech a to v letech 1986 – 1992, 1994 – 2002 a 2003 – 2006. Populační hustoty byly ohodnoceny jako vysoké, s výjimkou sledování mezi lety 1994 – 2002, kdy byla populační hustota ohodnocena jako střední. Poslední studijní oblastí je Trois Fontaines. Je to obora s velkou rozlohou (13,6 km²) ležící v kontinentální Francii. Místní podnebí je charakterizováno mírným létem se spoustou srážek a tvrdou zimou s minimem sněhových srážek. Obora Trois Fontaines je pokryta lesem, kterému dominují dub letní (*Quercus robur*) a buk lesní (*Fagus sylvatica*). Oproti Chizé je místní půda bohatá a produktivní z hlediska poskytování potravních příležitostí. Výzkum zdejších populací probíhal v letech 1985 – 2001 a 2002 – 2006. Populační hustota se zvedla ze středních hodnot na vysokou populační hustotu. Demografické charakteristiky populací byly zkoumány přes srnčata, která byla buď označena radiovým obojkem (Norské studijní plochy) nebo byla chytána jednou za rok a označena (Francouzské obory). Výsledky jednoznačně potvrdily hypotézu tvrdící, že špatné podmínky zpomalují životní cyklus srnčí zvěře. Životnost srnčích populací se pohybovala od 3,93 roku (rychle se rozvíjející populace studijní oblasti Storfosna) po 6,8 roku (populace studijní oblasti Akerhus s klesající hustotou populace). Nilsen a kol. (2009) dokázali, že srnčí populace skvěle obsazuje oblasti s dobrými podmínkami k životu. Dále prokázali snižující se průměrný věk populace v závislosti na kvalitních životních podmínkách (nízký predační tlak, dostatek potravy, vhodné podnebí). Na závěr studie varuje autorský kolektiv před neuváženým lovem v populacích s negativním trendem jejich početnosti. Drastické snižování populační hustoty lovem není řešením v populacích s pomalým životním cyklem. Je důležité si všimnout také ostatních demografických faktorů. Nilsen a kol. (2001) se zamýšlí, zda podobné zákonitosti fungují i u dalších druhů spárkaté zvěře. Dostupná literatura nenabízí jednoznačnou odpověď, takže autoři nechávají prostor pro další výzkum.

Baďurová (2008) se věnuje, v rámci výzkumu své bakalářské práce, porovnání tělesných proporcí v různých lokalitách. Bakalářská práce je zaměřena na srnčí (*Capreolus capreolus*) a jelení (*Cervus elaphus*) zvěř. Autorka porovnává životní podmínky honiteb Branná a honitby Staroměstského sdružení. Honitba Branná (1 683

ha) spadá do podhůří Hrubého Jeseníku, nadmořská výška sahá až do 1 200 m n. m. V této studované honitbě lze nalézt bohatý rostlinný kryt. Lesy jsou převážně smrkové a pokrývají většinu plochy (90 %). Chybí porosty kleče. Honitba Branná je režijní honitbou státního podniku Lesy České republiky. Honitba Staroměstského sdružení (4 016 ha) se nachází v podhůří Kralického Sněžníku a její nadmořská výška kolísá od 500 do 700 m n. m. Honitba je tvořena z 50 % trvalým travnatým porostem, 30 % pokrývají smrkové porosty. Jak název napovídá, tak tato honitba je společenstevní a je pronajata mysliveckému spolku. Autorka předpokládá horší potravní příležitosti v honitbě Branná, na druhou stranu také konstatuje horší krytové možnosti v honitbě Staroměstského sdružení. Baďurová (2008) si vytyčila následující cíle: porovnání pozorovaných stavů zvěře s vykázanou mysliveckou statistikou, sledování struktury uhynulých jedinců, sledování struktury pozorovaných populací. Autorka zvěř pozorovala po celý rok 2007 a tato pozorování byla podkladem pro vypracování výsledků. Počet uhynulých jedinců je značný (tvoří 67 % odstřelu srnčí zvěře) v honitbě Branná, naopak v honitbě Staroměstského sdružení se nevyskytuje mortalitní faktor (úhyn obou druhů zvěře je minimální). Mortalitním faktorem v honitbě Branná je železniční trať vedoucí jejím územím. Zajímavé jsou ovšem výsledky porovnání s vykázanou mysliveckou statistikou. Honitba Branná vykazuje zvěře méně, naopak honitba Staroměstského sdružení více než ve skutečnosti. Poměr pohlaví je, podle pozorování autorky, ve prospěch laní. Věková struktura je narušena v honitbě Branná, kde chybí třetí věková třída jelena evropského (*Cervus elaphus*). Autorka se bohužel nezabývá škodami zvěří na lesní porosty a polní kultury. Porovnání hmotností zvěře i velikost průměrného indexu paroží vychází víceméně stejně pro obě honitby. Mírně lepší podmínky má honitba Staroměstského sdružení, tedy jak autorka předpokládala. Zásadní rozdíl je pouze u jelení zvěře, konkrétně u jelenů. Nicméně tento rozdíl je daný absencí třetí věkové třídy v honitbě Branná. Baďurová (2008) nerozebírá způsob mysliveckého hospodaření v obou honitbách. Pro jelení zvěř uvádí možnost její migrace v průběhu roku.

Gaillard a kol. (1992) pozorovali vliv věku a hmotnosti srnčí zvěře (*Capreolus capreolus*) na průběh reprodukčního cyklu. Předchozí studie prokázaly, že na reprodukci spárkaté zvěře má vliv věk a hmotnost. V podmínkách s nižší úživností se také připojuje vysoká hustota populace. Cíle výzkumu bylo odpovědět na tři otázky. První otázkou je schopnost zabřeznout stejně vysoká u malé srny jako u staré. Druhá

otázka se zabývá vlivem váhy mladé matky na stupeň vývoje srnčete. Poslední otázkou této studie je, zda jsou všechny srny březí každoročně. Studijní oblastí byla zvolena obora v Chizé, která je popsána výše. Odchyt jedinců probíhal mezi léty 1984 až 1987. Celkově bylo odchyceno 410 kusů srn. Zdejší populace zvyšovala své počty a tato vysoká hustota populace se projevovala na snížení hmotnosti osmiměsíčního srnčete. Mimo se také snížilo procento přežití narozených srnčat. Věk se určoval podle stupně vývoje zubního vzorce u srn do jednoho roku života a starší srny byly posuzovány podle úbrusu zubů. Hodnocení březosti probíhalo skrze hodnotu progesteronu v plasmě odchyceného kusu. Toto měření se ukázalo jako spolehlivé, neboť kusy mladší než jeden rok nebyly testovány jako březí. Gaillard a kol. (1992) nejprve definují březost z hlediska progesteronu. Březí srna měla hladinu progesteronu v krevní plazmě 3,31 ng/ml. Krevní plasma srn, které byly v produktivním věku a nebyly březí, obsahovala 1,08 ng/ml. Šance zabřednutí mladých srn (dvacet měsíců staré srny) se pohybovala okolo 87 % oproti 98 % u starých srn. Hmotnost dvacetiměsíčních srn měla svůj efekt na šanci zabřednutí. Průměrná váha březí, mladé srny se pohybovala okolo 18 kg. Sedm mladých srn, které nezabředly, vážily o dva kilogramy méně. Stejně tak u plně dospělých srn. Hmotnost dospělé, březí srny se pohybuje nad 21 kg. Dospělé srny, které nezabředly, vážily okolo 20 kg. Věk se pro reprodukční cyklus neprojevil jako zásadní faktor. Dospělé srny staré více jak dvacet měsíců jsou březí každoročně s úspěšností 98 %. Autoři v diskusi naznačují, že zvýšená populační hustota může mít vliv na reprodukční cyklus spárkaté zvěře. Vzhledem k porovnání s jinou populací nelze dělat jasné závěry. Nicméně při zvýšené početnosti klesla hmotnost narozených srnčat až o dva kilogramy. V diskusi dále autoři prohlubují myšlenku příliš vysoké populační hustoty. Gaillard a kol. (1992) uvádí, že konkurence při hledání potravních zdrojů působí opožděný vývoj srnčat. Tyto srnčata mají poté nižší procento zabřednutí než za dobrých podmínek. Zjištění vlivu váhy pro první zabřednutí podporuje hypotézu, že pro pohlavní zralost spárkaté zvěře je zásadní dosažená hmotnost, nikoliv věk.

Ježek a kol. (2011) se věnuje problematice vlivu okolního prostředí na reprodukci a morfometrii černé zvěře (*Sus scrofa*) v České republice. Autoři vychází z faktu, že za posledních 30 let se skokově zvyšuje populace divokých prasat po celé Evropě. Důvod je ve zlepšujících se podmínkách, které umožňují pohlavní dospívání v nízkém věku. Hlavním cílem studie bylo vyhodnotit morfometrii a reprodukci tří populací černé zvěře. Zvláštní důraz byl kladen na selata a lončáky, protože ti tvoří

většinu populace. Zaměření se na mladé jedince by mohlo vést k lepšímu pochopení populačního nárůstu divokých prasat za poslední desetiletí. Byly vybrány tři odlišné lokality. První lokalitou je Kostelec nad Černými lesy. Tato studijní plocha se nachází 280 – 350 m n. m. a zdejší krajina je intenzivně zemědělsky obhospodařována. Druhou výzkumnou plochou je oblast Doupov, ležící v nadmořských výškách 350 – 800 m n. m. Zdejší výzkumná plocha patří do vojenského výcvikového prostoru. Poslední lokalitou, kde probíhal výzkum, je pohoří Šumava. Výzkum probíhal v oblasti nadmořských výšek 450 – 1000 m n. m. Šumavská krajina má velmi malou úživnost, zdejší hospodaření s krajinou je velice extenzivní. Morfometrická data byla převzata od Anděry a Horáčka (2005). Do výzkumu tedy vstupují následující údaje: délka těla, výška v kohoutku, délka ocasu, délka slecha a délka nártu. Hmotnost uloveného divokého prasete se hodnotila ve třech variantách podle vnějších okolností: kus stažený z kůže, kus v kůži s hlavou a běhy, kus v kůži bez hlavy a běhů. Věk se u lovených prasat hodnotil podle vývoje zubů pro jedince do dvou let věku. Starší kusy byly hodnoceny podle metody úbrusu zubů podle Briedemanna (1986). Data pro výzkum byla sbírána v letech 2005 – 2007. Ve všech lokalitách bylo celkově změřeno 682 kusů ulovené černé zvěře. Ježek a kol. (2011) nejprve porovnává výsledky s podobnými výzkumy z celé Evropy. Konstatují, že se domácí populace divokých prasat nevymyká svými rozměry z průměru střední Evropy. Porovnání mezi zkoumanými lokalitami nahrává Kostelci nad Černými lesy. Všechny tělesné parametry jsou největší právě v této oblasti. Výjimku tvoří selata ve věku 5 – 6 měsíců, která jsou celkově největší v oblasti Šumavy. Tyto výsledky jednoznačně nahrávají skutečnosti, že pro růst jsou nejlepší podmínky v intenzivně obhospodařované krajině. Druhým cílem výzkumu byl průzkum reprodukce černé zvěře. Autorský kolektiv zde zkoumá dobu metání selat a dobu chrutí po celý rok. Černá zvěř, v oblasti Kostelce nad Černými lesy, metá selata z 80 % v březnu a dubnu. Na Šumavě a na Doupově metají bachyně selata v březnu a dubnu pouze z 50 %. Tato zjištění potvrzují výsledky předchozích zahraničních studií. Ty tvrdí, že dostatek potravních možností synchronizuje dobu chrutí i metání selat. To by odpovídalo hojnému pěstování kukuřice na zrno v okolí Kostelce nad Černými lesy. Na druhou stranu se v oblasti Doupova praktikuje celoroční příkrmování černé zvěře. Důvodem může být rozbitá sociální struktura zdejší populace, ve které chybí staré kusy (vedoucí bachyně i staří kňouři). Ježek a kol. (2011) konstatují, že úživnější prostředí zrychluje dynamiku reprodukce. Bohaté potravní příležitosti přivádí mladé bachyně dříve do chrutí a tím násobí početní stavy. Autoři dále kladou důraz na odstřel

mladých kusů. Dospělí jedinci drží sociální strukturu populace černé zvěře a zajišťují její stabilitu.

Také Keuling a kol. (2008) zaměřují svůj výzkum na rapidně se zvyšující populace černé zvěře (*Sus scrofa*). V úvodu své studie uvádí hrozbu škod na polních kulturách. Jejich zaměřením je prostorová aktivita divokých prasat při vlivu loveckého tlaku. Autoři předpokládají přirozený denní životní rytmus černé zvěře. Až díky loveckému tlaku společně s tlakem rozvíjejícího se lidského osídlení se černá zvěř uchýlila k nočnímu životu. Cílem studie je poznání vlivu různých loveckých metod a dalších sezonních vlivů na denní režim divokých prasat. Kolektiv autorů se při výzkumu zaměřuje na velké tlupy černé zvěře, které jsou vedeny bachyní. To je zdůvodněno možným potenciálem škod na polních kulturách. Starý osaměle žijící kňour není takovým rizikem pro zemědělské hospodaření jako početná skupina okolo vedoucí bachyně. Studijní plocha se nachází ve spolkové zemi Meklenbursko – Přední Pomořansko. Zájmové území má plochu 20 tisíc hektarů a je děleno na třetiny pro jednodušší pozorování. Nadmořské výšky se pohybují od 20 do 100 m n. m. Krajina je charakteristická nízkou hustotou lidského osídlení (20 obyvatel/km²). Polní kultury zabírají 40 % plochy, dále 34 % lesy, 23 % trvalé travní porosty a 3 % lidská sídla. Jádrem oblasti je lesní celek (2 400 ha), který poskytuje výborné krytové i potravní příležitosti. V průběhu sledovaného období bylo zaznamenáno několik semenných roků dubů (*Quercus sp.*) a semenný rok buku lesního (*Fagus sylvatica*). To se odrazilo na zvýšené početnosti černé zvěře. Hustota populace se zvýšila z 2,83 jedinců/ha v lovecké sezoně 1999/2000 na 5,13 v lovecké sezoně 2005/2006. Bylo obtížné kvantifikovat míru loveckého tlaku. Keuling a spol. (2008) vypočetli, že se naháňky účastní 8,3 lovců, 5,3 honců a 2,7 loveckých psů na 100 hektarů lesního porostu. Naháňky se v oblasti obvykle pořádají pouze jednou za loveckou sezonu. Pouze při koncentraci zvěře na jednom místě se může uspořádat malá, lokální naháňka. Čas pro ulovení divočáka při osamělém lovu byl vyčíslen na 14 hodin. Data pro výzkum byla sbírána od 18. listopadu 2002 do 25. listopadu 2006. Divoká prasata byla odchytávána a značena ušními radiovými vysílači. Bylo označeno 152 kusů černé zvěře, z toho 68 bachyň. Kusy byly rozděleny do 29 skupin. 11 skupin tvořili lončáci, 12 skupin byly rodinné tlupy, 6 skupin byly skupiny dospívajících lončáků (přežili z lončáků do rodinné tlupy, ve výsledcích se objevují v obou případech). Průměrná váha odchycených selat (v období září až únor) byla 32 kg. Odchycené dospělé bachyně

(chytány od listopadu do května) dosahovaly průměrné hmotnosti 75 kg. Struktura odstřelu byla následující: selata 45 %, lončáci 41 %, 14 % dospělých. Výsledky ukazují, že v průběhu roku se mění rozdělení denní aktivity. V zimě odpočívají prasata většinou v noci a jsou aktivní přes den. Naopak s prodlužujícím se dnem přesouvají svoje aktivity do nočních hodin. Vliv na denní režim měla také místa, kde daná populace žije. Černá zvěř žijící u polních kultur žije víceméně výhradně v nočních hodinách a okolo rozbřesku. Divoká prasata, která obývají lesní porosty, jsou činné i za plného světla. Dalším faktorem je vzdálenost od lidských sídel. Čím blíže žije populace černé zvěře rušivým elementům lidského osídlení, tak tím více žije nočním životem. Stejně tak vysoká intenzita loveckých aktivit přesouvá činnost černé zvěře pod roušku tmy. Lovecký tlak, zejména v podobě naháněk, má také výrazný vliv na prostorovou aktivitu divokých prasat. Místo mezi lokalitou odpočinku ke zdroji potravy se může až zdvojnásobit při loveckém tlaku. Nicméně se tato vzdálenost pohybuje v desítkách metrů (v průměru se zvýšila vzdálenost z 60 na 120 m). Kolektiv autorů zdůvodňuje zimní chování preferencí klidového režimu. Černá zvěř v zimě raději pošetrí energii, než aby bloudila po kraji a hledala potravu. Porovnání výsledků s podobnými studii ukázal, že časová rozmanitost denního režimu černé zvěře vždy záleží na místních podmínkách. Můžeme však sledovat zvýšenou aktivitu bachyní v období, kdy vodí selata. Selata vyžadují častější přísun pastvy, tak posouvají svou aktivitu i do dne. Obecně jsou selata mnohem aktivnější než dospělé kusy. Autoři nepovažují lovecký tlak za jediný důvod variability domovského okrsku v průběhu sezony. Dalšími důvody jsou rozptýlené potravní zdroje, vysoká hustota populace a počasí. Za zvýšené lovecké aktivity se divoké prase prezentuje dvěma odlišnými strategiemi. Buď rozšíří svůj domovský okrsek (aby uniklo z dohledu lovce) nebo se bude pohybovat v bezpečných místech stávajícího domovského okrsku (a tím ho ještě zmenší). Průměrná doba návratu do původního domovského okrsku po naháněce byla autory stanovena na 4 až 6 týdnů. Keuling a kol. (2008) svojí studii uzavírají konstatováním, že střední lovecký tlak má mnohem nižší vliv než podmínky životního prostředí černé zvěře. Pouze při extrémním nebezpečí ulovení by hrál lov roli při rozptylu domovského okrsku černé zvěře.

Bercik a kol. (2011) zaměřili svou studii na migrační trasy jelení (*Cervus elaphus*) a srnčí zvěře (*Capreolus capreolus*). Autoři se zaměřili na vyhodnocení a porovnání chovu těchto druhů zvěře v padesátých až sedmdesátých letech minulého století v Krkonoších. Je to období před radikální změnou charakteru lesů po imisních

kalamitách. Nově založené holiny v osmdesátých letech zvěř hojně okusovala, tak bylo rozhodnuto o drastickém snížení počtů spárkaté zvěře. V letech devadesátých se pak negativně podepsaly pod život spárkaté zvěře hojně se rozvíjejících outdoorových aktivit (lyžařská střediska, lyžařské stezky, cyklostezky, apod.). Bercik a kol. (2011) podotýkají, že sezonní pohyb jelení a srnčí zvěře je ovlivněn dostupností potravy, rozmnožováním, populační hustotou, věkem a antropogenními faktory. Znalost těchto migračních cest je klíčová pro rozumný management se spárkatou zvěří (Bercik a kol., 2011). Autoři se snaží porovnat chov spárkaté zvěře tehdy a nyní. Oficiální prameny ze sledovaného období se nedochovaly, nicméně autoři vychází z podrobných, osobních záznamů krkonošských polesných. Pozornost byla zaměřena na tři oblasti: Špindlerův mlýn, Volský Důl a Černý Důl. První část výsledků ukazuje mnohem větší počet krmných zařízení v sedmdesátých letech minulého století. V celé oblasti Krkonoš se nacházelo 44 oborohů, 29 velkých krmelců a 6 přezimovacích obůrek (které se v tomto období začínaly budovat). Dnešní počty následujících mysliveckých zařízení jsou následující: 15 přezimovacích obůrek, 15 krmelců (po pěti na každé lokalitě) a 1 oboroh. Autoři připisují vysoký počet mysliveckých zařízení zřizování tzv. krmných linek. Tyto krmné linky byly promyšlené systémy navazujících míst příkrmování pro odlákání spárkaté zvěře z vrcholových partií hor a dalších míst, kde by mohla spárkatá zvěř způsobit nevratné škody na lesních porostech. Seno do těchto zařízení se získávalo z přilehlých horských luk, které se kosily dvakrát ročně. Migrační trasy byly před padesáti lety velice dlouhé, nejdelší dosahovaly délek 15 – 20 km a zasahovala až do polské strany Krkonoš. Migrace se týká zvěře jelení. Tlupy jelení zvěře se i tehdy přesouvaly z vyšších poloh do nižších. Autoři dále přináší změny v hospodaření v osmdesátých a devadesátých letech, které rozbily stávající migrační trasy jelení zvěře. První změnou byly imisní kalamity ze sedmdesátých a osmdesátých let. Ty způsobily radikální změnu životního prostředí a potravních příležitostí. Nově sázené paseky byly lákadlem pro spárkatou zvěř, která zvýšila svou aktivitu na přirozené hranici lesa, jež nebyla doposud pozorována. V devadesátých letech přispělo také budování mamutích lyžařských center ke změně života jelení zvěře. Nenávratně byly přerušeny dlouhé migrační cesty, takže zvěř byla nucena změnit své chování. Stavby zvěře byly oproti dnešním dnům až dvakrát větší (dnešní normované stavby činí 507 kusů jelení zvěře na 30 827 ha). Z dnešního chovu zvěře prakticky vymizel oboroh, naopak se hojně šíří menší krmelce pro srnčí zvěř. Další výraznou změnou bylo snížení četnosti kosení luk, takže se spárkaté zvěři snížila příležitost zisku kvalitního objemného

krmiva. Autoři přednáší jednoznačný závěr. Prosazují rozvoj klidových zón zvěře a snahu o obnovu migračních cest. Kritizují přílišný počet přezimovacích obůrek. Kolektiv autorů studie argumentuje tím, že se z chovu ve volnosti stává na čtvrt roku chov polodivoký.

Cislerová (2001) věnuje svůj odborný článek škodám zvěří na lesní porosty. Autorka v této práci charakterizuje typy škod, které spárkatá zvěř působí v lesních kulturách. Uvádí, že největší škody působí zvěř jelení (*Cervus elaphus*), mufloní (*Ovis musimon*) a jelen sika (*Cervus nippon*). Zvěř daňčí (*Dama dama*) má také potenciál působit vysoké škody, ale musí být dostatečně početně zastoupena. Cislerová (2001) charakterizuje základní škody na lese působených spárkatou zvěří. Je rozlišeno okus a loupání. Přičemž loupání je označeno jako horší variantou škody. Loupání lze rozdělit ještě na samotné loupání a ohryz. Loupání lze pozorovat v letním období. Zvěř poruší kůru, kterou poté loupe v celých pásech včetně lýka. Ohryz se vyskytuje v zimním období. Spárkatá zvěř pouze ohryzává kůru a zanechává pouze menší rány. Nejnebezpečnějším následkem následujícím po loupání je bezesporu napadení dřevokaznou houbou. Nejčastěji se jedná o pevník krvavějící (*Stereum sanguinolentum*). Pevník krvavějící je označován jako významný ranový parazit (Čížková a Macek, 2006). Cislerová (2001) se také věnuje definici okusu lesních dřevin. Jedná se o spásání terminálů nebo bočních výhonů. Porosty zasažené okusem poté zaostávají ve vývoji. V případě sazenic může nastat problém se zajištěním kultury. Okus lze pozorovat celoročně. Nejvíce ohroženy jsou dřeviny vtroušené do smrkových porostů (*Picea abies*) jako je jedle bělokorá (*Abies alba*) nebo buk lesní (*Fagus sylvatica*). Na okusu se hojně podílí také zvěř srnčí (*Capreolus capreolus*). Ve druhé části odborného článku se autorka věnuje opatřením proti škodám. Důležitou kapitolou pro tuto práci je část biologická ochrana. Základním předpokladem je chov zvěře v odpovídajících počtech, stáří a poměru pohlaví (Cislerová, 2006). Autorka se drží zákonného předpisu a doporučuje chov zvěře v poměru pohlaví 1:1. Další významnou oblastí v biologické ochraně, které se autorka věnuje, je péče o zvěř. Zvyšování přirozené úživnosti (zvěřní políčka, okusové plochy, výsadba plodonosných dřevin, apod.) snižuje škody na lesích. Stejně tak důležité je správné příkrmování zvěře. Složení potravy by mělo odpovídat nutričním potřebám zvěře, protože nesprávné příkrmování může působit zdravotní potíže zvěře a ta je řeší okusem či loupáním (Hanzal a kol., 2007). Jako poslední aspekt biologické ochrany proti škodám spárkatou zvěří uvádí

autorka důraz na klidová místa pro zvěř. Přezimovací obůrky jsou podle autorky řešením, neboť je zvěř možné přikrmovat bez větších ekonomických nákladů. Další výhodou je možnost odstřelu jedinců, kteří jsou v chovu nežádoucí. Cislerová (2001) ještě uvádí možnosti mechanické a chemické ochrany lesních porostů proti škodám spárkatou zvěří. Nicméně biologickou ochranu (tj. správné myslivecké hospodaření) považuje za nejdůležitější část.

Čermák a Mrkva (2007) shrnuli problematiku škod zvěří na lesních porostech do odborné práce, která ukazuje vývoj trendu vyčíslení škod, dále se autoři zamýšlí nad nápravou současného stavu. Autoři nazývají škody zvěří jako neřešený a eskalující problém. V první části odborného článku je prezentována statistika týkající se řešené problematiky. Data získávají z výzkumu Ústavu pro výzkum lesních ekosystémů (IFER), který probíhal v letech 1995, 2000 a 2005. V číslech je zřejmé, že jsou poškozovány zejména mladé porosty (míra poškození vzrostla z 30 % až na 44 %). Naopak u středně starých porostů došlo k poklesu okusu za sledovaná období. Další souhrn ukazuje vývoj výše škod od roku 1976. Vyčíslené škody se pohybují v desítkách milionů korun a jsou víceméně stejné. Nejvíce škod účtuje státní podnik Lesy České republiky. Tento fakt koreluje s rozlohou lesů, které státní podnik obhospodařuje. Poslední statistickým souhrnem, který autoři prezentují, je vývoj početních stavů spárkaté zvěře v České republice. Čermák a Mrkva (2007) porovnávají jarní kmenové (JKS) stavy z roku 1970 s JKS z roku 2006. JKS u jelení zvěře (*Cervus elaphus*) činí 158 % z JKS roku 1970. Podobně je to i u dalších druhů spárkaté zvěře: 153 % srnec obecný (*Capreolus capreolus*), 264 % muflon (*Ovis musimon*), 414 % daněk evropský (*Dama dama*), 855 % jelen sika (*Cervus nippon*). Alarmující je především početní stav jelena siky. Autoři také zpochybňují přesnost výsledků myslivecké statistiky. Podle nich mohou být skutečné počty ještě vyšší. Autoři se po vyčíslení statistik věnují důsledkům okusu a loupání. Uvádí, že vysoká hustota zvěře může způsobit změnu druhové skladby v případě přirozeně obnovovaných porostů. Mimo problémů s druhovou skladbou působí zvěř potíže při zajišťování kultur a horší kvalitu dříví (skrže ranové parazity a následnou hnilobu). Autoři považují zákonné prostředky pro vyčíslení škod za nedostatečné. Čermák a Mrkva (2007) polemizují nad současným modelem mysliveckého hospodaření. Domnívají se, že sčítání zvěře je velice nepřesné, takže hospodařící subjekt nemá přesnou představu o početnosti zvěře v honitbě. Dále autoři považují úroveň odstřelu jako nízkou. Kritizují aktivitu myslivců, přináší dva důvody,

proč se výrazně neredukují počty spárkaté zvěře. Prvním je strach o budoucnost populací spárkaté zvěře. Druhým důvodem je strach o myslivecké vyžití po razantním snížení počtů zvěře. Autoři v závěru odborného článku prezentují návrhy zlepšení stavu v oblasti škod zvěří na lesních porostech. Prvním je důkladné myslivecké hospodaření, které bude držet stavy zvěře v přijatelných mezích. Druhé řešení vidí autoři ve změně legislativy. Navrhují změnu výpočtu stavů zvěře v honitbě a zpřesnění kvantifikace úživnosti honebních pozemků. Posledním poznatkem je prezentace možnosti náhrady současného sčítání zvěře. Čermák a Mrkva (2007) by počítaly početnost zvěře v honitbě na základě intenzity okusu. Metoda spočívá v určení přípustné hranice poškození semenáčků. V porostech by byla umístěna kontrolní stanoviště, která by obcházel lesní hospodář a podle výsledku by myslivecký hospodář vypracoval plán chovu a lovu. Nicméně autoři pokládají otázku, zda je toto řešení v budoucnu prosaditelné.

Čermák a Grundmann (2006) se věnují praktickému výzkumu vlivu okusu na kondici a rozvoj zmlazení v oblasti Rýchor (součást Krkonošského národního parku). V úvodu je rozvíjena myšlenka zvyšující se důležitosti přirozené obnovy, zvláště v zákonem chráněných porostech. Nicméně i v posledních letech se zvyšuje podíl přirozené obnovy v hospodářských lesích. Cílem práce je tedy zmapování efektu spárkaté zvěře na rozvoj přirozeného zmlazení v oblasti Rýchor. Výzkumné plochy byly umístěny v nadmořských výškách 650 – 880 m n. m. Oblast spadá do honitby Babí, kde hospodaří stejnojmenný myslivecký spolek. Samotný výzkum vlivu okusu probíhal za pomoci čtrnácti párů kontrolních oplocenek. Pět párů bylo umístěno v přezimovací obůrce v honitbě Babí. V zimě 2003/2004 bylo v obůrce spotřebováno 18 q sena, 15 q senáže, 10 q jadrných krmiv a 65 q ostatních druhů krmiv. Pár zkusných ploch byl umístěn u sebe. Jedna zkusná plocha byla zaplocena nebo byly stromky opatřeny individuální ochranou. Druhá zkusná plocha (vzdálena 5 m od chráněné plochy) byla ponechána vlivu zvěře. Převažující soubory lesních typů zkoumané oblasti jsou 5S svěží jedlová bučina, 6S svěží smrková bučina a 6K kyselá smrková bučina. Některé kultury byly dosázeny uměle, takže posloužili k porovnání škod mezi přirozeným a umělým způsobem obnovy lesního porostu. Sledování probíhalo v letech 2003 a 2004. Zimní okus byl zkoumán v květnu a letní okus v září. Výzkum je zaměřen na stromky výšky 10 – 200 cm. Pro každou zkusnou plochu byl vypracován plán okolí včetně nejbližších mysliveckých zařízení (slaniska, krmelce, atd.). Výsledky ukazují, že s rostoucí vzdáleností od krmných zařízení rapidně roste procento zimního okusu.

Porovnání mezi volnou honitbou a přezimovací obůrkou ukazují jasná čísla. Vysoká koncentrace zvěře způsobila v průměru škodu na 68 % všech stromků. Ve volnosti se průměr pohybuje okolo 13 %. Umělá obnova vykazuje dvakrát vyšší škody než obnova přirozená. Celkově převažoval zimní okus nad letním (13 % zimní okus, 6 % letní). Nejvíce zasaženou dřevinou byla jedle bělokorá (*Abies alba*) s 31 %, následuje jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*) a javor klen (*Acer pseudoplatanus*) s 26 % poškozených stromků. Pro autory bylo překvapením nízké procento letního okusu. Argumentují tím, že srnec (jako typický okusovač) žije v letních měsících ve vyšších nadmořských výškách a do sledovaného území se stahuje pouze v zimě. Vysoké škody na vybraných druzích dřevin ukazují jejich chuťovou atraktivitu pro spárkatou zvěř. Vyšší škody na umělé obnově autoři zdůvodňují tím, že sazenice ze školek jsou více vyvinuté. Sazenice v pokročilejším vývoji zvěř poté preferuje před méně vyvinutým přirozeným zmlazením. Autoři uvádí, že v současných stavech zvěře není možné pěstovat jedli bez mechanické či chemické ochrany.

Čermák a Mrkva (2006) zkoumali vliv srnčí (*Capreolus capreolus*) a daňčí (*Dama dama*) zvěře na rozvoj přirozeného zmlazení v Národní přírodní rezervaci (NPR) Vrapač. Úvod odborné studie konstatuje zvyšující význam přirozeného zmlazení, jehož využití však na mnoha místech znemožňují vysoké početní stavy spárkaté zvěře. Problém se týká především obnovy listnatých druhů dřevin, které jsou pro zvěř chuťově atraktivní. Autoři kladou důraz na omezení vlivu v chráněných územích, kde je prioritou druhová skladba lesních ekosystémů. Studovaná plocha se nachází v Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Litovelském Pomoraví. NPR má rozlohu 80,69 ha s průměrnou nadmořskou výškou 235 m n. m. Jedná se o lužní lesní komplex v údolní nivě řeky Moravy. NPR patří od roku 2003 do honitby Nové Mlýny (716 ha). Daňčí zvěř v této honitbě není normována. Hodnocení poškození stromů bylo hodnoceno metodou transektů. Poloha transektu byla optimalizována přes GPS souřadnice. Délka transektu byla volena tak, aby zcela charakterizovala okolní porost. Minimální délka transektu byla 50 m, transekty byly široké 3 m. V každém transektu byl zaznamenán charakter květeny. Stromům s výškou nad 2 m byla měřena tloušťka s přesností na centimetry. Počty stromů v přirozené obnově, včetně výšky a tloušťky stromů, byly vyhodnoceny v letech 2001, 2003 a 2005. V roce 2001 byl zaznamenán semenný rok. Pozorování škod okusem probíhalo v letech 2004 a 2005 v případě zimního okusu. Data letního okusu byla sbírána od roku 2001 do roku 2005. Vyhodnocení zimního okusu

bylo provedeno v dubnu, letní okus byl vyhodnocen v září. Nejhojněji zastoupené dřeviny jsou jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mlč (*Acer platanoides*), javor babyka (*Acer Campestre*) a javor klen (*Acer pseudoplatanus*). Všechny tři transekty vykázaly snížení počtu žijících jedinců. Transekty A a C také ukázaly snižující se trend výšek. Nejvíce poškozovaným druhem je javor klen. Naopak jasan ztepilý ukazuje vysoký nárůst výšky (10 – 20 cm za rok), jasan ztepilý je tedy nejméně poškozovanou dřevinou. Autoři přiznávají, že vliv okusu může být ovlivněn nízkou úspěšností přirozené obnovy na území NPR. Za sledované roky se snížil celkový počet jedinců (všech druhů dřevin) v průměru o 0,83 jedince/m² na všech třech transektech. Přidružené dřeviny jako dub letní (*Quercus robur*) či brslen evropský (*Eonymus europeaus*) zničila zvěř kompletně. Jilm habrolistý (*Ulmus minor*) má pro ujímání přirozené obnovy ideální podmínky. Nicméně je natolik atraktivní, že semenáčky nenarostly do rozměrů, které by se zaznamenávaly do dat této studie. Čermák a Mrkva (2006) uvádí, že přežilo 42 % jedinců ze semenného roku 2001. Dále autoři konstatují stagnaci výškového přírůstu všech dominantních druhů dřevin. Studie zaznamenala úzkou korelaci mezi snížením početnosti druhů dřevin s navýšením škod okusem, takže autoři prezentují okus jako zásadní vliv na schopnost přežití přirozené obnovy lesních porostů. Uvádí však, že přeživší jedinci vykazují vysokou odolnost vůči dalšímu okusu.

Kamler a kol. (2007) se ve svém článku věnují škodám způsobených zvěří na polních kulturách. Autorský kolektiv nejprve zmiňuje, že v celém světě neexistuje efektivní systém hodnocení škod na zemědělských plochách. Snahy o toto vyčíslení probíhají po celém světě. Ze všech světových a domácích výzkumů je nejvíce zasaženou plodinou kukuřice setá (*Zea mays*). Na Evropském kontinentě jsou hlavním škodlivým druhem zvěř černá (*Sus scrofa*). Autoři se zamýšlí nad původci škod ve třetí kapitole. Konstatují zde, že se nejnáze vyčísľují škody na zrajících obilovinách. Hodnotí se snížený výnos z hektaru této plodiny. Potíž nastává při hodnocení škod na půdním povrchu. Nutnost využití techniky navíc, např. pro odstranění škod po buchtování prasat, je také škodou na zemědělských plochách. Dalším nezanedbatelným druhem škody je poválení vzrostlé plodiny. Poslední dva zmíněné typy škod jsou obtížné na vyčíslení. Naopak okus zelené biomasy není podle předchozích výzkumů zásadní. Nicméně se může jevit škodlivým v případě nepříznivých přírodních podmínek (sucho). Autoři předkládají výsledky těchto výzkumů. Zkonzumování listů mělo na kukuřici seté velice malý vliv (v řádech procent). V kapitole zaměřené na omezení škod

zvěří na zemědělských plodinách kladou autoři důraz na důsledně vedené myslivecké hospodaření. Kamler a kol. (2007) uvádí, že se musí jednat i o patřičná agrotechnická opatření. Dále autoři konstatují omezený účinek zradidel všech druhů. Zvěř je velice přizpůsobivá vnějším rušivým elementům, takže jejich trvalé použití je omezené. Autoři prezentují možnost ochrany za pomoci elektrického ohradníku. Jeho úspěšnost dokazují na výsledcích předchozích výzkumů. Nicméně toto opatření je velice nákladné, takže v praxi nevyužitelné. Kolektiv autorů dále uvádí výsledky pokusů s různými agrotechnickými opatřeními. Bezorebný způsob pěstování kukuřice seté se ukázal jako obrana proti výraznému rozrytí polí černou zvěří. Stejně tak poukazují na výběr plodin. Rané odrůdy kukuřice jsou poškozovány více než pozdní odrůdy. Podobné je to u obilovin, kdy zvěř přijímá s odporem osinaté odrůdy. V závěru konstatuje Kamler a kol. (2007), že pro omezení škod zvěří na zemědělských plochách je nutná spolupráce zemědělců a myslivců.

Hell a kol. (2009) se věnují praktickému zhodnocení škod zvěří na kvalitu a kvantitu úrody řepky olejné ozimé (*Brassica nappus, spp. oleifera*). V úvodu autoři zmiňují, že sedmdesátkrát narostla plocha, kde se na Slovensku pěstuje řepka. Porovnávají současnost s rokem 1936. Dále uvádí její škodlivost ve výživě spárkaté zvěře, zejména zvěře srnčí (*Capreolus capreolus*). Tato škodlivost je ještě umocněna chuťovou atraktivitou pro zvěř. S chutností řepkové paše jsou také spojeny vysoké škody a na tuto oblast se výzkum zabývá. Výzkumné plochy se nachází v katastru obce Babiná v okrese Zvolen. V místní honitbě se hojně vyskytuje zvěř jelení (*Cervus elaphus*) a daňčí (*Dama dama*). Stavby obou druhů zvěře jsou hodnoceny jako vysoké. Škody zvěří jsou hodnoceny na parcele o rozloze 40 ha, která je oddělena od lesního pozemku trvalým travním porostem. Hodnocení probíhalo na ploškách o rozloze 1 m², které byly umístěny v pásích vzdálených 2 – 12 m od kraje pole. Byly vytyčeny tři takovéto pásy, vzdáleny 25 m od sebe. Zjišťování škod na řepce probíhalo ve dvou termínech. První 24. 4. 2007. Zaznamenával se počet rostlin, jejich poškození a jejich výška. Druhý termín sběru dat proběhl v době žní řepky 13. 7. 2007. Sledovány byly stejné parametry. V letním výzkumu byla vyhodnocena početnost, váha a obsah tuku semen řepky jako ukazatel její kvality. Početnost rostlin řepky na metr čtvereční se zvyšuje od okraje ke středu polní kultury. Spásání zasáhne v průměru okolo 20 % jedinců v každém pásu. Výjimku tvoří pás 4 m od kraje polního porostu. Zde je poškozeno až 35 % rostlin. Autoři zjistili, že oba vyskytující se druhy spárkaté zvěře

nenavštěvují dozrávající a zralý řepkový porost. Černá zvěř (*Sus scrofa*) na plochu nevcházela, takže na konečnou úrodu řepky má vliv pouze defoliace rostlin. Hell a kol. (2007) hodnotí kvalitu i kvantitu úrody dobře i přes výrazné spásání řepky v jarním období. Autoři dále prokázali korelaci mezi kvalitou semene (skrže obsah tuku v něm) a mírou defoliace mladých rostlinek řepky. Počty zvěře by musely být extrémní, aby měly výrazný vliv na kvantitu a kvalitu produkovaného řepkového oleje. Důvodem může být vysoká regenerační schopnost této plodiny.

4. Metodika

Zájmové území bylo rozšířeno, s vědomím vedoucího práce, o správní území ORP Dobruška a Kostelec nad Orlicí. Zdrojem dat jsou katalogy trofejí, které jsou vydávány pro honitby spadající pod Okresní myslivecký spolek Rychnov nad Kněžnou a nebylo možné data rozdělit na jednotlivé ORP. Cílem práce je vyhodnocení chovu spárkaté zvěře za posledních deset let. Zdrojem dat pro vypracování práce byly katalogy trofejí z chovatelských přehlídek trofejí z let 2004 – 2015 a z rozhodnutí určujícího chovatelská kritéria z roku 2012 (příloha katalogu z roku 2013), které byly zapůjčeny od odborného referenta státní samosprávy pana Ing. Vratislava Hubáčka z Odboru výstavby a životního prostředí v Rychnově nad Kněžnou. Katalogy trofejí jsou vydávány ve dvojitým provedení, protože ORP Dobruška vydává vlastní katalog. ORP Kostelec nad Orlicí a ORP Rychnov nad Kněžnou vydávají totožný katalog. Z katalogů byla hlavní chovatelská data převedena do přehledných tabulek. Mezi tato data je řazen plán lovu pro celý okres. Tato informace je čerpána ze sezonních plánů lovu, které jsou sestaveny uživateli honiteb. Do tabulek byl dále převeden uskutečněný odstřel. Tento sumář je sestaven podle měsíčních hlášení odstřelu, která odesílají myslivečtí hospodáři příslušnému referentovi státní správy. Plán lovu a skutečný odstřel je uváděn pro samčí, samičí zvěř a mláďata ke každému druhu spárkaté zvěře. Ve vyhodnocení jsou tato data uvedena v tabulce pro každý druh zvěře a pro každý myslivecký rok zvlášť. Pro účely celkového zhodnocení hospodaření byla tato data převedena do tabulky znázorňující plnění plánu lovu za celých deset let. Další informací, která je obsažena v katalozích, je procento nesprávného odstřelu samčí zvěře. Toto číslo vzniká na základě hodnocení předložených trofejí samčí zvěře, které je vykonáno hodnotitelskou komisí. Procento nesprávného odstřelu pro jednotlivý rok je uváděno v komentáři k jednotlivému roku mysliveckému hospodaření. Pro sumarizaci průběhu nesprávného odstřelu byl také sestaven graf pro znázornění průběhu procenta nesprávného odstřelu samčí zvěře. Poslední údaj, který se objevuje v obou verzích katalogů, je počet medailových trofejí. Tento údaj je převeden do grafu, který zobrazuje průběh výskytu medailových trofejí. Jinak je uveden počet medailů v komentáři k jednotlivému mysliveckému roku včetně bodové hodnoty nejsilnější trofeje. Do grafů je dále převeden průběh plnění celkového plánu lovu v kusech a procentuální průběh plánu lovu samčí, samičí zvěře a mláďat. Věková struktura samčí zvěře je zveřejňována pouze v katalogu ORP Kostelec nad Orlicí a Rychnov nad Kněžnou. Vzhledem k chybějící kontinuitě těchto dat je věková

struktura samčí zvěře uváděna pouze v komentářích k jednotlivým mysliveckým rokům. Hodnocení chovu probíhalo na základě vytvořených tabulek, grafů a komentářů za pomoci odborné literatury včetně platné legislativy. Na základě stavu chovu zvěře byla dále vypracována doporučení pro zlepšení chovu spárkaté zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou. Ta byla také vypracována na základě odborné literatury a platné legislativy.

V okrese Rychnov nad Kněžnou jsou vytvořena kritéria chovnosti pouze pro zvěř samčí. Absentuje jakákoliv zpětná kontrola správnosti odstřelu holé zvěře. Stejně tak se na okresní úrovni nesleduje hmotnost ulovených kusů zvěře. Většina spolků tuto evidenci vede, ale pouze pro účely hodnocení své péče o zvěř. Spolky neuvádí veřejně data o hmotnostní struktuře lovené spárkaté zvěře.

4. 1. Charakteristika a historický vývoj zájmového území: okresu Rychnov nad Kněžnou

4. 1. 1. Obecná charakteristika zájmového území

Okres Rychnov nad Kněžnou je jedním z pěti okresů kraje Hradec Králové. Je tvořen třemi správními obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) a to Dobruškou, Kostelcem nad Orlicí a Rychnovem nad Kněžnou. Má rozlohu 981,78 km². V rámci sledovaného období došlo ke změně hranic okresu o obce Jílovice, Ledce a Vysoký Újezd. Tyto obce přešly z okresu Rychnov nad Kněžnou pod správu magistrátu města Hradec Králové z důvodu sladění hranic správních obvodů ORP (ČSÚ, 2010). Nicméně trofeje z místních honiteb byly hodnoceny na okresní přehlídce trofejí obkresu Rychnov nad Kněžnou do roku 2014 (trofeje z mysliveckého roku 2013).

ČSÚ (2010) uvádí, že sledované území je okres s nejnižší populační hustotou v kraji, která činí 117 osob/km². Díky tomu se pohybuje pod celorepublikovým průměrem činícím 133 osob/km². Tento demografický element je daný začleněním vrcholkových partií Orlických hor k území okresu. Na druhou stranu z toho plyne prudce se rozvíjející cestovní ruch.

ČSÚ (2014) ukazuje, že v zemědělském sektoru značně převládá rostlinná produkce. Nejhojněji je zastoupeno pěstování obilovin, následují technické plodiny (do této kategorie patří řepka olejná, mák a hořčice na semeno) a pícniny na orné půdě

(v této kategorii jsou zařazeny kukuřice na siláž, jetel červený a vojtěška). Naopak chované kusy hospodářského dobytka rapidně klesají každým rokem (ČSÚ, 2014). Z dat ČSÚ (2010 a 2014) lze vyčíst, že výměra lesních pozemků v okrese zůstává konstantní po dobu minimálně 6 let. Při obnově lze pozorovat zvýšení poměru vysazovaných listnatých sazenic.

Na území okresu Rychnov nad Kněžnou se nachází 41 chráněných území (ČSÚ, 2014). Největší chráněnou plochou je bezesporu Chráněná krajinná oblast (CHKO) Orlické hory s rozlohou 22 800 ha. Z maloplošných chráněných území se v okrese nalézají: 2 národní přírodní rezervace (NPR), 17 přírodních památek (PP) a 21 přírodních rezervací (PR). 20 maloplošných chráněných území je začleněno do CHKO Orlické hory. Dále se v obvodu okresu Rychnov nad Kněžnou nachází 20 Evropsky významných lokalit (EVL) a 1 ptačí oblast (PO).

4. 1. 2. Historický vývoj zájmového území

Poznání základního historického vývoje je nezbytné pro lepší poznání současného stavu životního prostředí zvěře. Česká republika je zemí s dlouhou historií a je pouze minimum lokalit, které nejsou dotčeny činností člověka. První zmínky o osídlení území pod Orlickými horami se datují do období 1 500 let před naším letopočtem lidmi lužické kultury (Brichová, 2006). Sídla byla vybudována v dalších letech mimo oblast Orlických hor. To se změnilo ve 12. století našeho letopočtu v rámci rané kolonizace (Kosař, 2009). Při rané kolonizaci se obyvatelstvo posouvalo výše do podhůří Orlických hor. Kosař (2009) zmiňuje, že vrcholná kolonizace Orlických hor započala až ve 13. století. Brichová (2006) píše, že vrchol kolonizace nadešel v 70. letech 14. století. V této době již stoupá rozloha kultivované půdy a lesy jsou postupně káceny pro lidskou činnost (hutě, sklárny, obydlí apod.). Novotná (2007) uvádí, že největšího tlaku na původní lesní porosty Orlických hor bylo dosaženo v 16. a 17. století. Množství dřevní hmoty bylo potřeba pro hutě v Kutné Hoře. Matyáš a Kučera (2004) také zmiňují rozvíjející se sklářský průmysl v oblasti, který vyžadoval také nemalé množství dřevní hmoty. Mareš a Peška (2001) při této příležitosti uvádí, že už v této době se v Orlických horách těžilo holou sečí nikoliv toulavou sečí, jak bylo v této době běžné. Bylo to dáno splavností řek pouze v jarním období a to vyžadovalo velké zásoby dříví k plavení. V tomto období byly původní porosty prakticky vytěženy

a v 18. století se začalo s jejich postupnou obnovou. Kacálek (2006) prezentuje, že zalesnění proběhlo nevhodnými ekotypy smrku. Největší změnu zaznamenaly orlicko-horské lesy ke konci 70. let 20. století, kdy byly postiženy imisní kalamitou (Vacek a kol., 2000). Tato imisní kalamita způsobila rozsáhlý rozpad lesních porostů Orlických hor. Byly zasaženy i kvalitní porosty, neboť se k imisím přidala i větrná kalamita s následným napadením kůrovcem smrkovým (*Ips typographus*). Černohous a kol. (2009) dále podotýká, že vysoká plošná výměra kalamitních holin má značný vliv na vodní režim zasažených oblastí. Rozvrácení stability prostředí lesních ekosystémů má pokračující problémy v acidifikaci lesních půd Orlických hor (Šrámek a kol., 2014). Přílišné okyselení půdy způsobuje postupné sesychání lesních porostů. Šrámek dále uvádí, že první vápnění porostů Orlických hor proběhlo již v 80. letech 20. století. Vápnění lesů probíhá do dnešních dní. Stav lesů na hřebenech Orlických hor klade vysoký tlak na snižování počtů zvěře z důvodů snižování škod na porostech poškozených imisemi a acidifikací půdy. Správa CHKO Orlické hory (2000) dokonce uvádí spárkatou zvěř jako druhého největšího škodlivého činitele po imisním zatížení lesních porostů.

Historické mapování vývoje myslivosti v okrese Rychnov nad Kněžnou je obtížné, protože chybí dostatečný počet odborné literatury. Mareš a Peška (2001) se zabývají vývojem myslivosti na opočenském panství, které v raném novověku tvořilo západní hranici okresu. Autoři píší, že hlavní rozvoj myslivosti v dnešním podání začal v 17. století. Nicméně i před tím se rod Trčků z Lípy věnoval mysliveckému hospodaření, za zmínku stojí zbudování opočenské obory z roku 1590 (Mareš a Peška, 2001). Autoři také popisují zřízení mysliveckých úseků po zakoupení panství dnešním rodem Colloredo-Mansfeld. Myslivec vychovával ohaře a barváře, o které se staral svěřený personál. Honiče tehdy choval prostý lid. Mareš a Peška (2001) dále uvádí, že od 17. století se pořádaly štvanice na zvěř, při kterých bylo naráz uloveno velké množství zvěře. Také v 18. století se také pořádají velkolepé hony. Zřejmě největší se odehrál 9. – 12. září 1750 pro Františka Lotrinského. Rozvoj bažantnictví se také datuje do 18. století. Zajímavostí je, že hlavní bažantnice byla zřízena v Mochově, kde je provozována do dnešních dní.

Správa CHKO Orlické hory (2000) se také věnuje vývoji výskytu zvěře na svém území. V 17. století je koncentrace spárkaté zvěře (jelení, srnčí) na území CHKO velice nízká. V 19. století se rapidně zvyšují počty jelení zvěře, které v této době působí

značné škody na lesních porostech. Na začátku 20. století tedy došlo k razantnímu snížení stavů této zvěře. V této době se také ruší některé obory a jelení zvěř se nastalo usídlila na území Orlických hor. Správa CHKO Orlické hory (2000) dále uvádí, že mufloní zvěř se vyskytuje od roku 1930. V současné době lze muflony nalézt v několika ohniscích výskytu. Po roce 1948 prudce stoupají stavy spárkaté zvěře a zároveň klesají stavy zvěře drobné. Svůj podíl na tom má prohlubující se intenzifikace zemědělské činnosti.

4. 1. 3. Podmínky prostředí zájmového území

Kadlus (1970) řadí Orlické hory včetně podhůří do Českého masivu, okrajové části jsou začleněny do České tabule. Autor se dále věnuje geologii zájmového území. Z geologického hlediska je území poměrně jednotné. Orlické hory jsou tvořeny krystalinikem (konkrétně Orlicko – sněžnickým), takže se v podloží hojně vyskytují fylity, svory, ruly a chloritické břidlice. Naopak nižší polohy začleněné do České tabule mají podloží tvořené opukami, slíny, místy i spraší.

Novotná (2007) i Kadlus (1970) uvádí, že i přes poměrnou jednotnost geologických poměrů se na sledovaném území vyskytuje mnoho půdních typů. Je to dáno různými přírodními vlivy a značnou rozrůzněností reliéfu Orlických hor. Kacálek (2004) tvrdí, že převažujícím půdním typem Orlických hor je kambizemě. Ve vrcholových partiích poté dominují podzoly (Kadlus, 1970). Novotná (2007) uvádí také místní výskyt organozemí ve vrcholových partiích Orlického hřebene. Stejně tak i půdy na západní straně zájmového území jsou velice různorodé. Zde je možné se setkat s arenickými podzoly, kambizemí, pararendzinou. Z tohoto přehledu půd je zřejmé, že přirozená úživnost bude závislá na přírodních podmínkách včetně půdního krytu.

Podle Quitta (1971) je zájmové území obecně zařazeno do oblasti mírně teplé a chladné. Nicméně se díky podmínkám dělí mírně teplá oblast na 5 podoblastí (MT 3, 5, 7, 9, 11) a chladná na 2 podoblasti (CH 4 a 6). Charakteristiky oblastí viz tab. 1. Klimatické oblasti odpovídají rozličným přírodním podmínkám sledovaného území. Zároveň je zřejmé, že podmínky se stávají méně příznivými větší blízkostí k Orlickým horám.

Klimatické faktory jsou jedním z určujících znaků přírodních lesních oblastí (PLO) (Viewegh, 2003). V zájmovém regionu lze nalézt tři PLO, konkrétně PLO 17 Polabí, PLO 25 Orlické hory a PLO 26 Předhoří Orlických hor. Kadlus (1971) vymezuje v zájmové lokalitě většinu lesních vegetačních stupňů (LVS). Konkrétně se jedná o LVS 0 borová stanoviště, LVS 2 buko – dubový, LVS 3 dubo – bukový, LVS 4 bukový, LVS 5 jedlo – bukový, LVS 6 smrko – bukový, LVS 7 buko – smrkový, LVS 8 smrkový, LVS 9 klečový. Jednotlivé LVS jsou zastoupeny od nízkých poloh až do vrcholových partií Orlických hor. Borová stanoviště se vyskytují v PLO 17 Polabí na západní straně okresu Rychnov nad Kněžnou

Tab. 1: Klimatické oblasti podle Quitta (1971)

charakteristika	MT 3	MT 5	MT 7	MT 9	MT 11	CH 4	CH 6
počet letních dnů	20 - 30	30 - 40		40 - 50		0 - 20	10 - 30
počet dnů s průměrnou teplotou 10 °C a více	140 - 160					80 - 120	120 - 140
počet mrazových dnů	110 - 130	130 - 140	110 - 130			160 - 180	140 - 160
počet ledových dnů	40 - 50			30 - 40		60 - 70	
průměrná teplota v lednu (°C)	-3 - -4	-4 - -5	-2 - -3	-3 - -4	-2 - -3	-6 - -7	-4 - -5
průměrná teplota v dubnu (°C)	6 - 7				7 - 8	2 - 4	
průměrná teplota v červenci (°C)	16 - 17			17 - 18		12 - 14	14 - 15
průměrná teplota v říjnu (°C)	6 - 7		7 - 8			4 - 5	5 - 6
průměrný počet dnů se srážkami 1 mm	120 - 130	100 - 120			90 - 100	120 - 140	140 - 160
srážkový úhrn ve vegetačním období (mm)	450 - 500	350 - 450	400 - 450		350 - 400	600 - 700	
srážkový úhrn v zimním období (mm)	250 - 300				200 - 250	400 - 500	
počet dní se sněhovou pokrývkou	80 - 100	60 - 100	60 - 80		50 - 60	140 - 160	120 - 140
počet zamračených dnů	40 - 50	50 - 60	40 - 50			30 - 40	40 - 50
počet jasných dnů	150 - 160	120 - 150				130 - 150	150 - 160

4. 2. Chovatelské přehlídky – organizace a chovatelská kritéria

4. 2. 1. Organizace chovatelských přehlídek

Honitby z působnosti správního obvodu ORP Rychnov nad Kněžnou prezentují své trofeje na okresní chovatelské přehlídce trofejí. Chovatelské přehlídky trofejí se konají obvykle první týden po konci mysliveckého roku (tj. 31. března). Organizaci přehlídek mají na starosti ORP a okresní myslivecký spolek (OMS). Každý rok se střídá v pořádání každé ORP na území bývalého okresu Rychnov nad Kněžnou. Dále je vybrán myslivecký spolek (MS), který se ujme organizace samotné přehlídky trofejí. Hodnotitelská komise je jmenována Městským úřadem Rychnova nad Kněžnou, odborem výstavby a životního prostředí. Je tvořena předsedou komise a dalšími osmnácti členy. OMS Rychnov nad Kněžnou doporučí poradce pro hodnocení trofejí, který nemusí být členem hodnotitelské komise. Při sestavování komise je tvořen důraz na stabilní sestavu hodnotitelské komise. Členové se obvykle mění z důvodů generační výměny. V komisi zasedají zkušení myslivci, kteří ve většině případů vykonávají funkci předsedy MS nebo mysliveckého hospodáře. Komise hodnotí trofeje dva dny před zahájením přehlídky (obvykle se jedná o čtvrtek a pátek). Při hodnocení se sestavují data pro vydání katalogu chovatelské přehlídky trofejí. V případě poplatkových lovů, kdy trofej putuje za hranice, umožňuje komise předložení fotografie této trofeje s jejími mírami (nicméně jsou některé údaje zkráceny, protože je trofej v čerstvém stavu).

Katalog přehlídek trofejí je vydáván ve dvojí formě. Pokud pořádá chovatelskou přehlídku ORP Rychnov nad Kněžnou a ORP Kostelec nad Orlicí, tak poté sestavuje katalog odborný referent odboru výstavby a životního prostředí Ing. Vratislav Hubáček. ORP Dobruška a její referent Ing. Jiří Snoza si sestavuje vlastní katalog trofejí, který je značně odlišný od katalogu sestaveného na ORP Rychnov nad Kněžnou. Nicméně zásadní informace jsou obsaženy v obou katalozích (výše plánu lovu, hodnoty skutečného lovu, medailové trofeje). Katalog je poté vydán jménem jednotlivé ORP. Návštěvník chovatelské přehlídky nemá povinnost si katalog zakoupit.

Samotná přehlídka trofejí trvá od soboty do pátku, takže zájemci o myslivost z okresu Rychnov nad Kněžnou mají poměrně dost šancí vidět trofeje z celého okresu. První den přehlídky je zpestřen mnohými akcemi i pro laickou veřejnost.

4. 2. 2. Chovatelská kritéria spárkaté zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou

Chovatelská kritéria byla sestavena za spolupráce odborných referentů místní samosprávy vykonávajících výkon státní správy myslivosti a vydána v podobě rozhodnutí pro všechny uživatele honiteb. Od roku 2000 do roku 2012 bylo hodnocení trofejí třístupňové. Takže při odlovu mimořádně nadějného jedince byl udělen červený bod, odlov nadějného jedince byl hodnocen modrým bodem, průběrný odstřel bodem zeleným. Pro zjednodušení hodnocení trofejí bylo, s účinností od roku 2013, vydáno odborem životního prostředí MěÚ Rychnova nad Kněžnou rozhodnutí upravující hodnocení trofejí na dvojstupňový systém (nadějí jedinci značení červeným bodem a průběrný jedinci zeleným). Motivem tohoto kroku bylo zjednodušení hodnocení chovnosti jedinců spárkaté zvěře.

Na sledovaném území jsou vypracována kritéria chovu pro zvěř daňčí, jelení, mufloní a srnčí. Obora Opočno je známa svým chovem siky dybowského (*Cervus nippon dybowski*), ale velikost chovu nevyžaduje sestavení chovatelských kritérií. Dále nejsou sestavena chovatelská kritéria pro černou zvěř.

Věkové třídy odpovídají § 4, odst. 2, písm. D vyhlášky č. 553/2004 Sb. Kritéria chovnosti jsou přiložena v následujících tabulkách (tab. 2 – 13). První tabulky uvádí kritéria do roku 2012, kdy bylo hodnoceno ve třech stupních. Kritéria od roku 2013 následují (tab. 10 – 13). Některé tabulky jsou doplněny obecnými podmínkami platnými pro všechny věkové třídy.

Tab. 2: Kritéria nadějných jedinců srnčí zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Délka lodyh	Další podmínky
1	2.	11+	špičák
		8+	členitější paroží
2	3.	13+	vidlák, výsady 2 cm+
			šesterák, výsady 2cm +
3	4.	18+	šesterák, výsady 2cm +
4	5.	20+	šesterák, výsady 2cm +
5	6.	kritéria stejná jako pro mimořádně nadějně	
6+	7.+		všichni lovní

Paroží i pučnice přiměřeně silné a bez anomálií.

Tab. 3: Kriteria nadějných jedinců mufloní zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Délka toulců (cm)	Rozloha (cm)	Bodová hodnota CIC
1	2.	40+	40+	
2	3.	60+	45+	
3	4.	70+	50+	
4	5.	kriteria stejná jako pro mimořádně nadějně		
5	6.			
6	7.+			všichni lovní

Správný úhel nasazení, vinutí bez tendence k zarůstání nebo přílišné rozbíhavosti špiček.

Tab. 4: Kriteria nadějných jedinců daňčí zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Paroží	Délka lodyh (cm)	Délka lopaty (cm)	Šířka lopaty (cm)	Další podmínky
1	2.	1.				nelovit
2	3.	2.	30+	10+	4+	vytvořená vařečka
3	4.	3.	40+	15+	6+	vytvořená lopatka
4	5.	4.	50+	20+	8+	drobné krajkování lopatky
5 a 6	6. až 7.	5. až 6.	60+	25+	10+	vyvinuté dlouhé a široké lopaty
7+	8.+	7.+				všichni lovní

Tab. 5: Kriteria nadějných jedinců jelení zvěře (označení modrým bodem), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Pořadí paroží	Délka lodyh (cm)	Členitost výsad	Další podmínky
1	2.	1.	30+	2	ostré zakončení
	2.	1.	25+	2	tupé zakončení
2	3.	2.	40+	8+	tupé zakončení, opěráky stejně dlouhé jako očníky
3	4.	3.	50+	9+	opěráky stejně dlouhé jako očníky
4	5.	4.	60+	9+	jednostranně korunový
5	6.	5.	70+	10+	oboustranně korunový
6	7.	6.	80+	10+	oboustranně korunový, délka výsad v koruně průměrně 8 cm +
7	8.	7.	80+	12+	
8	9.	8.		12+	oboustranně korunový, 170 bodů CIC +, délka výsad v koruně průměrně 10 cm +
9	10.	9.		12+	
10+	11.+	10.+			všichni lovní

Tab. 6: Kriteria mimořádně nadějných jedinců srnčí zvěře (červený bod), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Délka lodyh	Další podmínky
1	2.	13+	špičák
		10+	členitější paroží
2	3.	16+	vidlák, výsady 3 cm+
			šesterák, výsady 2cm +
3	4.	20+	šesterák, výsady 3cm +
4	5.	22+	šesterák, výsady 3cm +
5	6.	22+	90 b. CIC+ ulovený do 31. 7. běžného roku
6+	7.+		všichni lovní

Paroží i pučnice přiměřeně silné a bez anomálií.

Tab. 7: Kriteria mimořádně nadějných jedinců mufloní zvěře (červený bod), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Délka toulců (cm)	Rozloha (cm)	bodová hodnota CIC
1	2.	50+	43+	
2	3.	65+	47+	195+
3	4.	75+	50+	205+
4	5.	80+	50+	215+
5	6.			225 b CIC+ ulovený do 31. 10. běžného roku
6	7.+			všichni lovní

Správný úhel nasazení, vinutí bez tendence k zarůstání nebo přílišné rozbíhavosti špiček.

Tab. 8: Kriteria mimořádně nadějných jedinců daňčí zvěře (červený bod), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Paroží	Délka lodyh (cm)	Délka lopaty (cm)	Šířka lopaty (cm)	Další podmínky
1	2.	1.				nelovit
2	3.	2.	40+	15+	5+	vytvořená vařečka
3	4.	3.	50+	22+	8+	vytvořená lopatka
4	5.	4.	60+	25+	10+	drobné krajkování lopatky
5 a 6	6. až 7.	5. až 6.	65+	30+	13+	vyvinuté dlouhé a široké lopaty
7+	8.+	7.+				všichni lovní

Tab. 9: Kriteria mimořádně nadějných jedinců jelení zvěře (červený bod), do r. 2012

Věk (roky)	Rok života	Pořadí paroží	Délka lodyh (cm)	Členitost výsad	Další podmínky
1	2.	1.	40+	2	ostré zakončení
	2.	1.	35+	2	tupé zakončení
	2.	1.	30+	2+	
2	3.	2.	50+	8+	tupé zakončení
	3.	2.	45+	9+	korunový (i jednostr.)
3	4.	3.	65+	10+	korunový
4	5.	4.	75+	10+	oboustranně korunový
5	6.	5.	85+	12+	oboustranně korunový
6	7.	6.	85+	12+	oboustranně korunový,
7	8.	7.	80+	10+	délka výsad v koruně průměrně 10 cm +
8	9.	8.		12+	oboustranně korunový,
9	10.	9.		12+	180 bodů CIC +, délka výsad v koruně průměrně 15 cm +
10	11.	10.		12+	oboustranně korunový, 190 bodů CIC +, délka výsad v koruně průměrně 15 cm +
11+	12.+	11.+			všichni lovní

Tab. 10: Kriteria nadějných jedinců srnčí zvěře (červený bod), aktuální

Věk (roky)	Rok života	Délka lodyh	Další podmínky
1	2.	11+	špičák
		8+	členitější paroží
2	3.	13+	vidlák, výsady 2 cm+
			šesterák, výsady 2cm +
3	4.	18+	šesterák, výsady 2cm +
4	5.	20+	šesterák, výsady 2cm +
5	6.	22+	90 b. CIC+ ulovený do 31. 7. běžného roku
6+	7.+		všichni lovní

Paroží i pučnice přiměřeně silné a bez anomálií

Tab. 11: Kriteria nadějných jedinců mufloní zvěře (červený bod), aktuální

Věk (roky)	Rok života	Délka toulců (cm)	Rozloha (cm)	Bodová hodnota CIC
1	2.	40+	40+	
2	3.	60+	45+	
3	4.	70+	50+	
4	5.	80+	50+	
5	6.			225 b CIC+ ulovený do 31. 10. běžného roku
6	7.+			všichni lovní

Správný úhel nasazení, vinutí bez tendence k zarůstání nebo přílišné rozbíhavosti špiček.

Tab. 12: Kriteria nadějných jedinců daňčí zvěře (červený bod), aktuální

Věk (roky)	Rok života	Paroží	Délka lodyh (cm)	Délka lopaty (cm)	Šířka lopaty (cm)	Další podmínky
1	2.	1.				nelovit
2	3.	2.	30+	10+	4+	vytvořená vařečka
3	4.	3.	40+	15+	6+	vytvořená lopatka
4	5.	4.	50+	20+	8+	drobné krajkování lopatky
5 a 6	6. až 7.	5. až 6.	60+	25+	10+	vyvinuté dlouhé a široké lopaty
7+	8.+	7.+				všichni lovní

Tab. 13: Kriteria nadějných jedinců jelení zvěře (červený bod), aktuální

Věk (roky)	Rok života	Pořadí paroží	Délka lodyh (cm)	Členitost výsad	Další podmínky
1	2	1.	30+	2	ostré zakončení
	2	1.	25+	2	tupé zakončení
2	3	2.	-	8+	---
3	4	3.	-	9+	jednostranně korunový
4	5	4.	55+	9+	jednostranně korunový
5	6	5.	70+	10+	oboustranně korunový
6	7	6.	80+	10+	oboustranně korunový
7	8	7.	80+	10+	oboustranně korunový
8	9	8.	90+	10+	oboustranně korunový
9	10	9.	90+	12+	oboustranně korunový
10+	11+	10.+			všichni lovní

Aby byl jedinec uznán za nadějného, tak musí být splněna všechna kritéria. U kriterií se znaménkem plus se rozumí uvedená hodnota a vyšší. Na chovatelské přehlídce bude taková trofej označena modrým bodem. V rámci zajištění kvality lovné zvěře apeluje státní správa na uživatele honiteb o přijetí vlastních opatření při odlovu chovatelsky mimořádně nadějných (do roku 2012) a nadějných jedinců.

5. Výsledky

5. 1. Srnčí zvěř

Srnčí zvěř je nejpočetnější na sledovaném území. Vyskytuje se ve všech honitbách, které se nachází na území okresu Rychnov nad Kněžnou a samozřejmě je zde také normována. Nicméně přírodní podmínky poskytují různé příležitosti pro chov této zvěře. V horských honitbách je její chov pod tlakem vlastníků lesů, jejichž zájmem je snižování škod zvěří na lesních porostech. Jedná se zejména o problém bočního okusu sazenic chuťově atraktivních dřevin.

5. 1. 1. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2003 – 2004

Tab. 14: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2003 - 2004

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	810	641	558	2009
skutečnost	825	514	553	1892
%	102	80	99	94

Věkové složení ulovených srnců je následující: 343 srnců bylo uloveno v I. věkové třídě, 173 srnců ve II. věkové třídě a 309 srnců ve III. věkové třídě. Celkem bylo předloženo 825 trofejí, popřípadě fotografií trofejí ulovené zvěře. Nesprávný odstřel činil 5,7 %. V I. věkové třídě bylo zaznamenáno 16 trofejí označených červeným bodem a 12 trofejí bylo označeno modrým bodem. Ve II. věkové třídě bylo označeno 5 trofejí červeným bodem a 13 trofejí bodem modrým. III. věková třída byla poznamenána pouze jedním červeným bodem. Plnění plánu je uvedeno v tabulce 14. U samičí zvěře je jasně viditelné nesplnění plánu lovu a to o celých 20 %.

Myslivecký rok 2003 – 2004 byl bohatý na trofeje medailových hodnot. Nejsilnější trofejí tohoto roku byla bezesporu zlatá medaile, která dosáhla hodnoty 130,3 bodu CIC. Dále byla vyhodnocena jedna trofej jako stříbrná a byly ohodnoceny čtyři bronzové trofeje.

5. 1. 2. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005

Tab. 15: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	929	738	605	2272
skutečnost	916	484	521	1921
%	99	66	86	85

Ulovení srnci jsou rozloženi do věkových tříd následovně: I. věková třída 408 srnců, II. věková třída 204 srnců a III. věková třída 304 srnců. Celkový počet předložených trofejí činil 916. Nesprávný odstřel dosáhl 4,9 %. Nesprávným odstřelem byla nejvíce postížena I. věková třída, kde bylo zaznamenáno 24 nesprávně střelených kusů (12 červených bodů, 12 modrých bodů). Ve II. věkové třídě činil nesprávný odstřel 19 trofejí (9 trofejí označeno červeným bodem a 10 modrým). III. věková třída byla poznamenána jedním červeným a modrým bodem. Plnění plánu lovu se vyznačuje obtížemi při odstřelu holé zvěře, viz tabulka 15. Samičí zvěř dosahuje pouze 66 % z plánovaného odstřelu. U srnčat chybí 14 % k dosažení plánovaného odstřelu.

Tento myslivecký rok nebyla žádná trofej označena jako medailová. Důvodem může být vysoká sněhová pokrývka, která se v této zimě vyskytovala i v nejnižších polohách okresu. S tím je spojen vysoký stres, který významně ovlivňuje parožení srnců.

5. 1. 3. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006

Tab. 16: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	816	680	428	1923
skutečnost	799	507	388	1694
%	98	74	91	88

Na chovatelskou přehlídku bylo předloženo 799 trofejí či fotografií ulovené zvěře. Z toho bylo 340 trofejí zařazeno do I. věkové třídy, 205 trofejí do II. věkové třídy a 254 trofejí do III. věkové třídy. Formát katalogu trofejí tento rok neobsahuje rozložení nesprávného odstřelu po věkových třídách. Celkově bylo uděleno 18 červených a 17

modrých bodů. Uvádí se v něm pouze hodnota celkového nesprávného odstřelu, která činí 4,4 %. Plnění plánu lovu není výrazně naplněno opět u holé zvěře (tabulka 16).

Tento myslivecký rok byly dvě trofeje ohodnoceny medailí. Nejsilnější trofej, stříbrná, dosáhla 120,3 bodu CIC. Druhá medailová trofej dosáhla na bronzovou hodnotu.

5. 1. 4. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007

Tab. 17: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	834	628	583	2045
skutečnost	775	443	569	1788
%	93	71	97	87

Chovatelská komise hodnotila všech 775 trofejí či jejich fotografií. Bylo hodnoceno 304 trofejí I. věkové třídy, 183 trofejí II. věkové třídy a 288 trofejí III. věkové třídy. Nesprávný odstřel dosáhl hodnoty 4,5 %. V I. věkové třídě bylo označeno 11 trofejí červeným bodem a 14 trofejí bodem modrým. Ve II. věkové třídě bylo zaznamenáno 10 případů nesprávného odstřelu (konkrétně 3 červené body a 7 modrých). Průběrný odstřel III. věkové třídy proběhl bez chyb. Plnění plánu lovu srn je opět velice nízké (tabulka 17).

Nejsilnější trofejí byla stříbrná medaile s hodnotou 124,55 bodu CIC. Celkově byly ohodnoceny 4 trofeje stříbrnou medailí a 2 trofeje bronzovou medailí.

5. 1. 5. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008

Tab. 18: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	921	740	626	2287
skutečnost	917	621	678	2216
%	99	84	108	97

V dubnu 2008 bylo hodnoceno 917 trofejí, popřípadě jejich fotografií. Věkové složení předložených trofejí je následující: 427 trofejí I. věkové třídy, 215 trofejí

II. věkové třídy, 275 trofejí III. věkové třídy. Nesprávný odstřel se nepatrně zvýšil na hodnotu 5,2 %. Chybným odstřelem byla opět nejvíce postížena I. věková třída, kde bylo zaznamenáno 29 předčasně ulovených kusů srnčí zvěře (14 kusů bylo označeno červeným bodem, 15 trofejí bylo označeno modrým bodem). Ve II. věkové třídě bylo hodnoceno 17 trofejí jako nesprávně ulovených (4 červené body, 13 modrých bodů). Hodnotící komise udělila jeden červený bod a jeden modrý bod ve III. věkové třídě. Oproti předchozím obdobím narostl odstřel holé zvěře. Nicméně plnění plánu lovu samičí zvěře je stále nízký (tabulka 18).

Ze tří medailových trofejí dosahuje nejsilnější 159,29 bodů CIC, takže se jedná s předstihem o zlatou medaili. Druhá zlatá medaile má hodnotu 141 bodů CIC. Poslední medailová trofej dosáhla na hodnotu stříbrné medaile.

5. 1. 6. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009

Tab. 19: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	1070	627	644	2341
skutečnost	1027	558	616	2201
%	96	89	95	94

Hodnotitelská komise hodnotila celkem 1027 trofejí či fotografií ulovené srnčí zvěře. Pořádající obec s rozšířenou působností tento rok vydala katalog, kde není uvedena věková struktura hodnocených trofejí srnčí zvěře. Nesprávný odstřel činí 4,1 %. Celkem bylo uděleno 24 červených a 18 modrých bodů.

Tento rok se vyznačuje hojností medailových trofejí. Nejsilnější trofej dosahuje zlaté medaile s hodnotou 140,2 bodů CIC. Druhá zlatá trofej tohoto roku byla ohodnocena na 130,73 bodů CIC. Ostatní čtyři trofeje byly oceněny bronzovou medailí.

5. 1. 7. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010

Tab. 20: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	1015	776	634	2425
skutečnost	945	667	628	2201
%	93	86	99	92

Uživatelé honiteb předložili k hodnocení celkem 945 trofejí či fotografií ulovené srnčí zvěře. Z celkového počtu 945 trofejí bylo 390 trofejí zařazeno do I. věkové třídy, 280 trofejí do II. věkové třídy a 275 trofejí do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel činil 4,8 %. Nejvíce přehmatů v chovu učinili uživatelé ve II. věkové třídě, kde bylo 25 trofejí uloveno předčasně (konkrétně bylo uděleno 11 červených a 14 modrých bodů). Podle hodnotitelských kritérií bylo v I. věkové třídě označeno 11 trofejí červeným a 9 trofejí modrým bodem. Ve III. věkové třídě nebyla žádná trofej označena červeným ani modrým bodem.

Také tento rok bylo ohodnoceno šest trofejí jako medailových. Nicméně nejsilnější trofej dosáhla pouze stříbrné medaile s hodnotou 124,02 bodů CIC. Druhá stříbrná medaile byla ohodnocena na 120,2 bodů CIC. Ostatní čtyři medailové trofeje jsou hodnoceny bronzovou medailí.

5. 1. 8. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011

Tab. 21: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	1019	755	635	2409
skutečnost	930	581	607	2118
%	91	77	96	88

Hodnotitelská komise měla k dispozici všech 930 trofejí. Věkové složení je následující: 432 trofejí I. věkové třídy, 223 trofejí II. věkové třídy a 275 trofejí III. věkové třídy. Nesprávný odstřel je v porovnání s předchozími léty poměrně vysoký a činí 7,4 %. V I. věkové třídě bylo 19 trofejí označeno červeným bodem a 10 trofejí modrým bodem. Vyšší procento chybného odstřelu je způsobeno 9 červenými a 31

modrými body ve II. věkové třídě. Srnci III. věkové třídy byli odloveni podle kritérií chovu spárkaté zvěře.

Uživatelé honiteb tento rok předložili 4 medailové trofeje. Všechny medaile dosáhly bronzové hodnoty. Nejsilnější trofej byla ohodnocena 109,6 body CIC.

5. 1. 9. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2011- 2012

Tab. 22: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	1011	630	622	2263
skutečnost	940	548	566	2054
%	93	87	91	90

Uživatelé honiteb předložili všech 940 trofejí, popřípadě fotografií trofejí srnčí zvěře. Katalog trofejí z tohoto roku neobsahuje věkové rozložení jednotlivých trofejí. Nesprávný odstřel činí 8,7 %. Celkově bylo uděleno 48 červených a 34 modrých bodů podle chovatelských kritérií. Odstřel holé zvěře je plněn poměrně vysokými procenty v porovnání s předchozími obdobími.

V roce 2012 bylo ohodnoceno 5 trofejí jako medailových. Nejsilnější trofej dosáhla na zlatou medaili s bodovou hodnotou 132,45 bodů CIC. Následuje stříbrná trofej a tři trofeje bronzové.

5. 1. 10. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013

Tab. 23: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	1036	764	689	2489
skutečnost	972	714	682	2368
%	94	93	99	95

Hodnotitelská komise dostala k ohodnocení všech 972 trofejí (nebo jejich fotografií). Věkové složení trofejí bylo následující: 442 trofejí I. věkové třídy, 276 trofejí II. věkové třídy, 254 trofejí III. věkové třídy. V tomto roce došlo ke zjednodušení kritérií chovnosti a chybně ulovená trofej je označena pouze červeným bodem.

Nesprávný odstřel činil 8,1 %. V I. věkové třídě bylo červeným bodem označeno 41 trofejí, ve II. věkové třídě pak 37 trofejí. III. věková třída odlovena podle kritérií chovnosti. Procentuální plnění plánu odstřelu holé zvěře má stále se zvyšující tendenci. U samičí zvěře je poprvé za sledované období dosaženo hranice 90 % (tabulka 23).

Čtyři trofeje dosáhly medailových hodnot. Nejsilnější z nich dosáhla stříbrné medaile se součtem 120,85 bodů CIC. Ostatní trofeje tohoto roku jsou bronzové.

5. 1. 11. Hospodaření se srnčí zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014

Tab. 24: Plnění plánu lovu srnčí zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014

	srnec	srna	srnče	celkem
plán	1049	828	712	2589
skutečnost	916	688	714	2318
%	87	83	100	89

Uživatelé honiteb předložili k posouzení pouze 851 trofejí (nebo jejich fotografií) ulovené srnčí zvěře z celkového počtu 916 ulovených srnců. Věkové složení předložených trofejí je následující: 362 trofejí I. věkové třídy, 265 trofejí II. věkové třídy, 224 trofejí III. věkové třídy. Nesprávný odstřel mírně poklesl na 6,7 %. V I. věkové třídě bylo označeno červeným bodem 25 trofejí, ve II. věkové třídě pak 32 trofejí. III. věková třída byla odlovena podle kritérií chovnosti. Celkové procento plnění plánu lovu poprvé kleslo pod 90 % (tabulka 24).

Celkem pět trofejí bylo tento rok ohodnoceno jako medailových. Nejsilnější trofejí byl srnec s hodnotou 124 bodů CIC, takže byl ohodnocen jako stříbrný. Další stříbrná trofej dosáhla takřka stejného součtu 123,85 bodů CIC. Ostatní tři trofeje dosáhly na bodovou hodnotu bronzové medaile.

5. 1. 12. Celkové vyhodnocení hospodaření se srnčí zvěří mezi léty 2003 – 2014

Tab. 25: Sumarizace hospodaření se srnčí zvěře ve sledovaném období

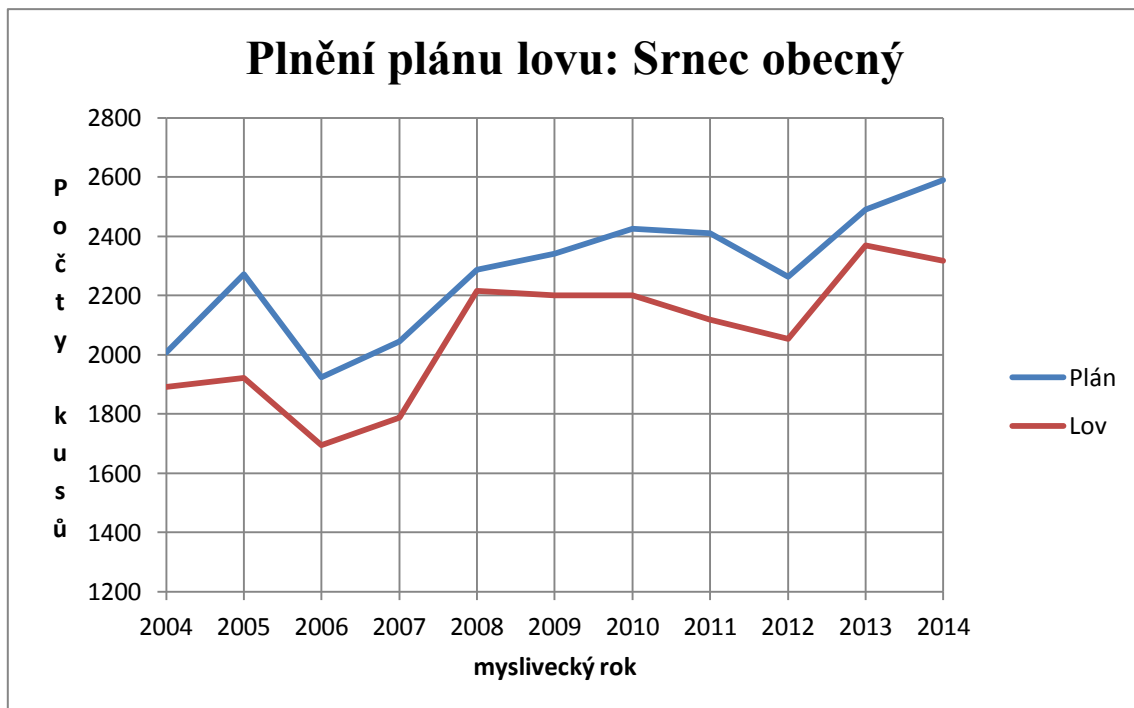
Myslivecký rok	Srniec		Srna		Srnče		Celkem	
	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov
2004	810	825	641	514	558	553	2009	1892
2005	929	916	738	484	605	521	2272	1921
2006	816	799	680	507	428	388	1924	1694
2007	834	775	628	443	583	569	2045	1788
2008	921	917	740	621	626	678	2287	2216
2009	1070	1027	627	558	644	616	2341	2201
2010	1015	945	776	667	634	627	2425	2240
2011	1019	930	755	581	635	607	2409	2118
2012	1011	940	630	548	622	566	2263	2054
2013	1036	972	764	714	689	682	2489	2368
2014	1049	916	828	688	712	714	2589	2318
Suma	10510	9962	7807	6325	6736	6521	25053	22810

Tabulka 25 ukazuje vývoj plnění plánu lovu za sledované období. Je zřejmé, že dlouhodobě dochází k nenaplnění plánu lovu. Plán lovu srnců je plněn na 95 %. Výše plnění odlovu srnčat činí 97 %. Průběrný odstřel srn není dlouhodobě plněn. Za sledované období dosáhlo plnění plánu lovu pouhých 81 %. Celkové plnění plánu lovu tedy činí 91 %. Grafy č. 1 a 3 názorně ukazují průběh plnění odlovu. Tímto zjevně nedochází k udržení poměru pohlaví v poměru 1 : 1, který je zásadní pro udržování stabilní početnosti populací. Chov srn ve prospěch samců má za následek zvyšování početnosti populací. Zároveň při slabých zimách posledních let, kdy i ve vyšších polohách absentuje dlouhodobá sněhová pokrývka, nedochází k přirozené selekci slabých a nemocných kusů.

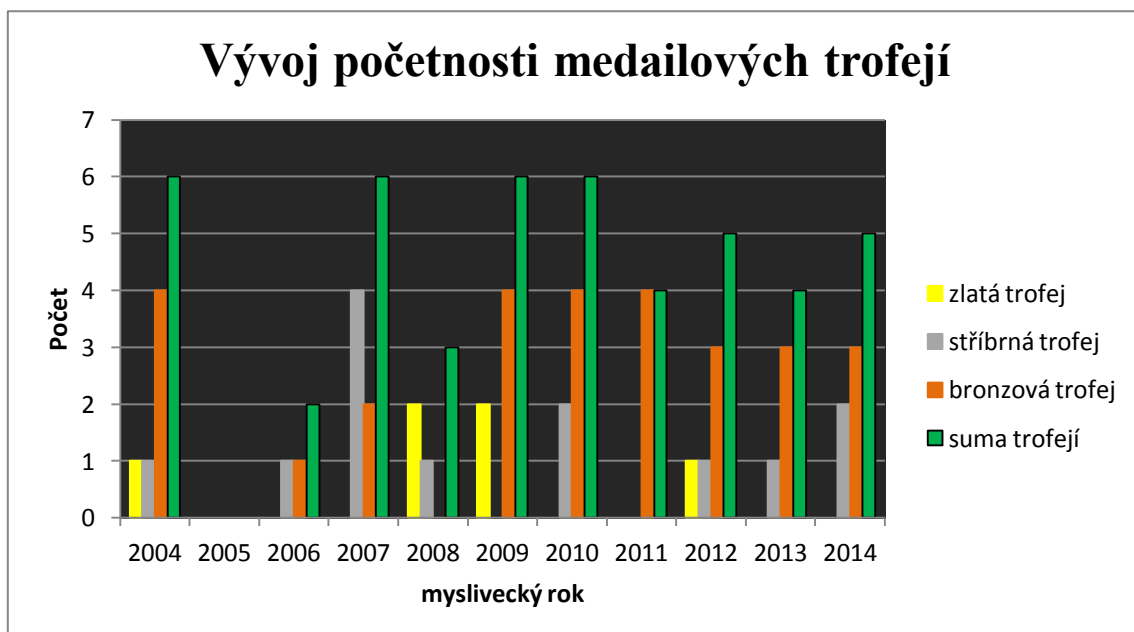
Nesprávný odstřel do roku 2010 osciluje okolo 5 %. Ovšem poslední čtyři roky došlo ke zvýšení chybného odstřelu srnců. V letech se zvýšenou chybou lze pozorovat markantní nárůst nesprávného odstřelu ve II. věkové třídě. Odstřel III. věkové třídy probíhá s minimem chyb. Nejvíce modrých a červených bodů je uděleno v I. věkové třídě, což se může projevat na další kvalitě trofejí. Nicméně procento nesprávného odstřelu je dost nízké (graf č. 4).

Za deset mysliveckých let vyprodukovala oblast okresu Rychnov nad Kněžnou 47 medailových trofejí (graf č. 2). To znamená, že průměrně je každý rok hodnoceno

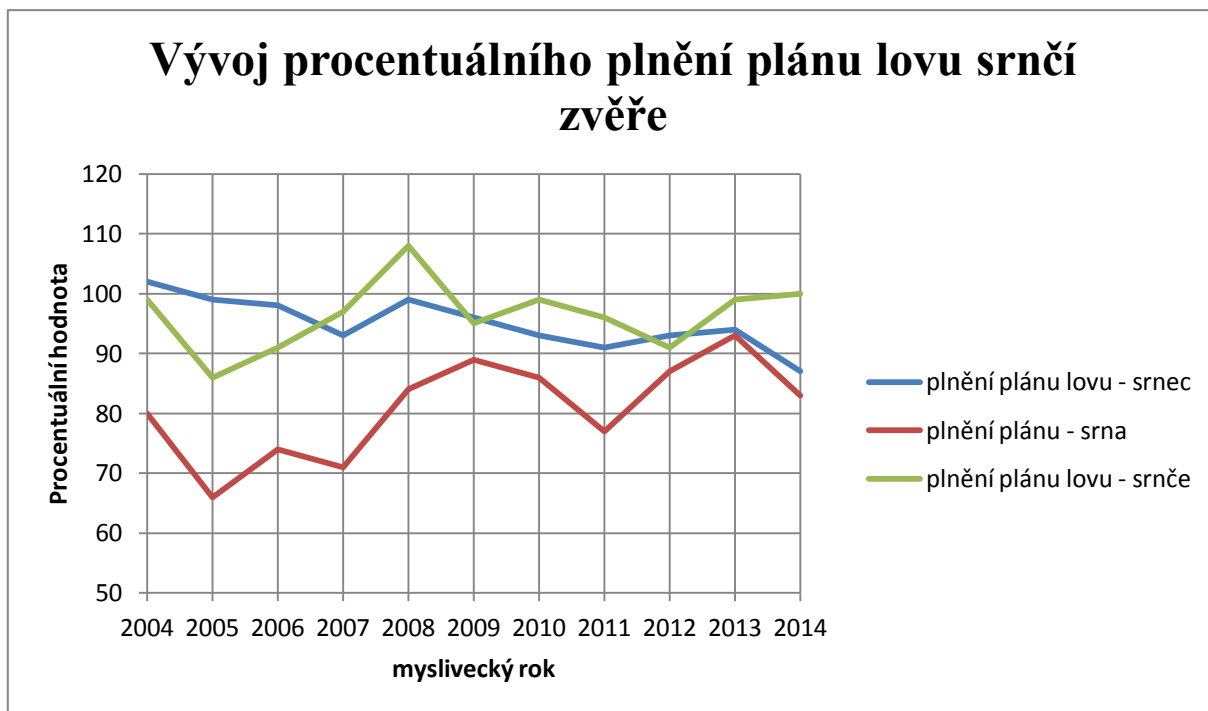
4,7 medailových trofejí. Vzhledem k celkovému počtu honiteb (74) je toto číslo poměrně nízké. Navíc převažují medaile bronzových hodnot.

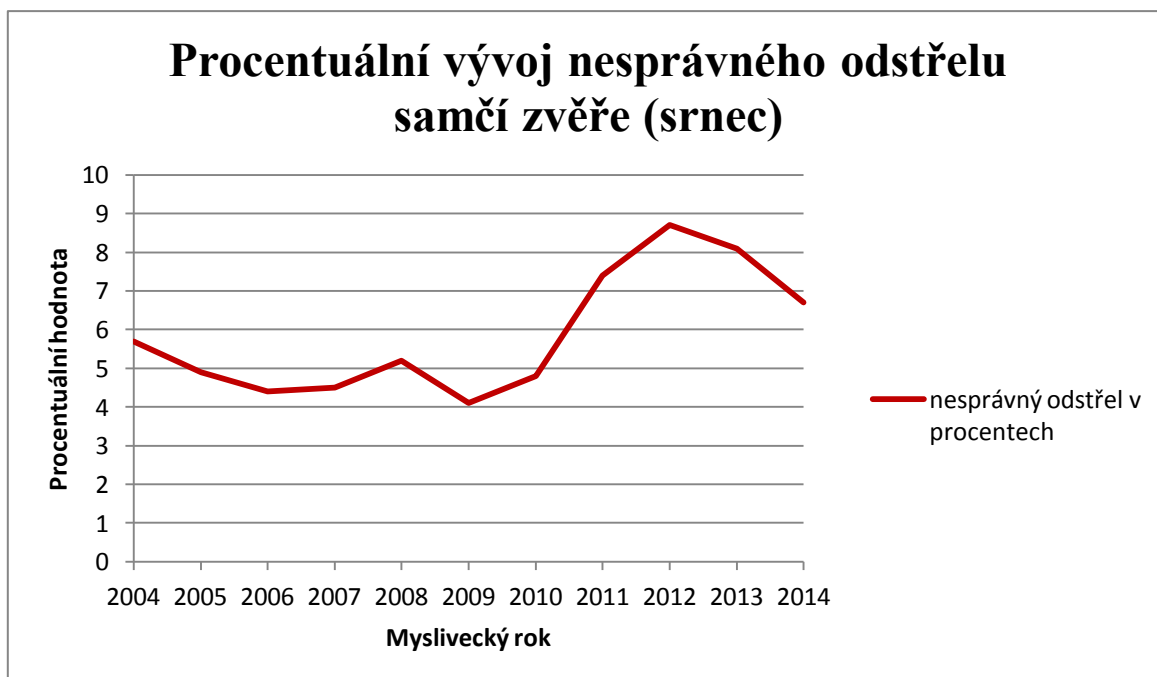
Graf č. 1: Plnění plánu lovu: Srnec obecný

Graf č. 2: Vývoj početnosti medailových trofejí srnčí zvěře

Graf č. 3: Vývoj procentuálního plnění plánu lovu srnčí zvěře za sledované období

Graf č. 4: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí srnčí zvěře ve sledovaném období

5. 2. Jelení zvěř

Vysoká zvěř se objevuje zejména ve vrcholových partiích Orlických hor a jejich podhůří. Obecně lze říci, že honitby v CHKO a honitby těsně sousedící s CHKO Orlické hory mají jelení zvěř normovanou. Vzhledem k prevenci škod na lese a na zemědělských plochách je povolen odstřel vysoké také v níže položených honitbách. Státní správa tyto žádosti obvykle vyřizuje kladně. Populace orlicko-horských jelenů je úzce propojena s populací na polské straně hor. Vlastníci lesů po celém hřebeni Orlických hor vyvíjí lovecký tlak, aby dosáhli snížení škod na lesních porostech.

5. 2. 1. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2003 – 2004

Tab. 26: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2003 – 2004

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	90	96	77	263
skutečnost	89	87	87	263
%	99	91	113	100

Hodnotitelská komise dostala všech 89 trofejí k ohodnocení. Jejich věkové složení bylo následující: 61 trofejí I. věkové třídy, 26 trofejí II. věkové třídy a 2 trofeje III. věkové třídy. Celkový nesprávný odstřel činil 12 %. Nejvíce bylo loveno v rozporu s chovatelskými kritérii v I. věkové třídě, kde bylo uděleno 5 červených a 4 modré body. Ve II. věkové třídě byly poté uděleny 2 modré body. III. věková třída byla odlovena bez provinění vůči kritériím pro hodnocení nadějných jedinců. Celkový plán lovu je naplněn. Z velké části je to v důsledku přílišného lovu kolouchů, když byl překročen plán lovu.

Jediná medailová trofej dosáhla na bronzovou medaili s celkovým součtem 189,27 bodů CIC. Jednalo se o jelena III. věkové třídy, komise určila jeho věk na 12 let.

5. 2. 2. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005

Tab. 27: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	112	113	75	300
skutečnost	118	93	101	312
%	105	82	135	104

Uživatelé honiteb předložili hodnotitelské komisi všech 118 trofejí, popřípadě fotografií. Z celkového počtu 118 jelenů bylo 77 jelenů I. věkové třídy, 33 jelenů II. věkové třídy a 8 jelenů III. věkové třídy. Nesprávný odstřel poklesl na 6,8 %. Lovci chybovali v osmi případech. V I. věkové třídě byl označen jeden jelen červeným bodem a tři bodem modrým. Ve II. věkové třídě byli odloveni čtyři „modří“ jeleni. V tomto roce došlo k celkovému překročení plánu lovu. S největší pravděpodobností je to v důsledku lovu na výjimku v honitbách, kde není vysoká normována.

Nejsilnější ulovenou trofejí byl desetiletý jelen ohodnocen součtem 195,42 bodů CIC, takže mu byl oceněn stříbrnou medailí. Tento rok byly k vidění další dvě medailové trofeje v hodnotě bronzové medaile. Tito jeleni byli uloveni ve věku devět a deset let.

5. 2. 3. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006

Tab. 28: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	82	97	91	270
skutečnost	71	78	90	239
%	86	80	99	88

Hodnoceno bylo všech 71 trofejí či jejich fotografií. V katalogu trofejí z tohoto roku není uvedeno věkové rozložení ulovených jelenů. Nesprávný odstřel činí 12,7 %. Byly uděleny 2 červené body a 7 modrých bodů. Katalog trofejí opět neobsahuje, v jaké věkové třídě lovci chybovali při odstřelu.

Tento rok nebyl příznivý pro jelení zvěř, protože nebyla ohodnocena jediná medailová trofej. Příčinou může být poměrně dlouhá zima s vysokou sněhovou

pokrývkou ve vysokých polohách. Přírodní podmínky se odráží zřejmě i na početnosti jelenů. Zvěř lovecky atraktivní nedosahuje plného plánu lovu o celých 12 %.

5. 2. 4. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007

Tab. 29: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	107	102	78	287
skutečnost	129	97	124	350
%	120	85	159	122

K ohodnocení bylo předloženo všech 129 trofejí nebo fotografií trofejí ulovené zvěře. Nejvíce byla zastoupena I. věková třída 93 trofejemi, II. věková třída byla reprezentována 26 trofejemi a III. věková třída byla zastoupena 10 trofejemi. Nesprávný odstřel dosáhl výše 13,2 %. Chybný lov jelení zvěře byl zaznamenán ve všech věkových třídách. V I. věkové třídě bylo shledáno 8 trofejí jako chybně střelených (3 červené a 5 modrých bodů). Ve II. věkové třídě byla jedna trofej označena červeným bodem a 3 trofeje modrým bodem. Alarmujícím je poměr nesprávného odstřelu ve III. věkové třídě, kde je chybný lov zaznamenán v 50 %. Jmenovitě ve III. věkové třídě byly označeny 4 trofeje červeným bodem a 1 trofej modrým bodem. Plán lovu byl výrazně překročen.

Myslivercký rok 2006 – 2007 byl bohatý na počet medailových trofejí, když bylo 7 trofejí oceněno medailí. Nejvyššího součtu bodů dosáhl desetiletý jelen se součtem 201,48 bodů CIC. Po této stříbrné medaili bylo označeno 6 trofejí jako bronzových. Věkové složení těchto jelenů se pohybovalo mezi 9 až 11 lety.

5. 2. 5. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008

Tab. 30: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	102	103	79	284
skutečnost	73	71	97	241
%	72	69	123	85

Hodnotitelská komise ohodnotila všech 73 předložených trofejí, popřípadě jejich fotografií. Nejvíce bylo uloveno jelenů I. věkové třídy, konkrétně 48 jelenů. Ve II. věkové třídě bylo uloveno 18 jelenů a III. věková třída pak byla zastoupena 7 trofejemi. Nesprávný odstřel mírně poklesl na 10,9 %. Nejvíce chybně ulovených jelenů bylo v I. věkové třídě, kde bylo zaznamenáno 6 modrých bodů. II. věková třída byla poznamenána jedním modrým bodem a III. věková jedním červeným bodem. Plán lovu nebyl naplněn. Důvodů nižšího odstřelu může být více. Vysoký počet migrujících jelenů při sčítání zvěře mohlo způsobit nadhodnocení plánu lovu. Naopak přetnutí migračních tras mohlo způsobit, že jeleni nepřekročili polskou stranu Orlických hor. Zimní období nebylo nadprůměrné, takže není předpoklad migrace jelení zvěře do nižších poloh.

Chovatelská přehlídka nabídla návštěvníkům k vidění tři trofeje medailové hodnoty. Nejsilnějším uloveným jelenem byl devět let starý „stříbrný“ jelen se součtem 201,58 bodů CIC. Komise dále označila dva dvanáctileté jeleny medailí, jeden obdržel stříbrnou a druhý bronzovou medaili.

5. 2. 6. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009

Tab. 31: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	109	100	89	298
skutečnost	119	116	115	350
%	109	116	129	118

Na chovatelské přehlídce trofejí bylo ohodnoceno všech 119 trofejí (nebo fotografií) ulovené zvěře. 48 trofejí bylo zařazeno do I. věkové třídy. II. věková třída byla zastoupena 18 trofejemi a ve III. věkové třídě bylo k vidění 7 trofejí. Nesprávný odstřel vzrostl na 17,5 %. Lovci chybovali pouze v I. věkové třídě, kde bylo označeno 18 jelenů modrým bodem a 3 jeleni červeným bodem. Plán lovu je překročen o celých 18 %. Na vině je zřejmě vysoká sněhová pokrývka v hřebenových partiích Orlických hor, která donutila migrovat zvěř do nižších poloh. V podhorských honitbách se loví jelení zvěř na výjimku státní správy podle § 36, odstavce 5 zákona o myslivosti.

Celkem 8 medailových trofejí bylo k vidění na chovatelské přehlídce. Všechny medaile dosáhli na bronzovou hodnotu. Věkové rozmezí medailových jelenů bylo mezi

7 až 11 roky. Nejsilnější trofejí byl jedenáctiletý jelen s celkovým součtem 186,14 bodů CIC.

5. 2. 7. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010

Tab. 32: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	128	99	78	315
skutečnost	133	111	130	374
%	104	112	167	119

Uživatelé honiteb předložili všech 133 trofejí. Nejvíce je zastoupena I. věková třída a to 88 trofejemi. II. věková třída je reprezentována 38 trofejemi a ve III. věkové třídě bylo k vidění 7 trofejí. Nesprávný odstřel poklesl na 9,7 %. V I. věkové třídě bylo označeno celkem 8 bodů (1 červený a 7 modrých bodů). II. věková třída byla poznamenána 3 červenými a 2 modrými body. Plán lovu byl významně překročen, jako v předchozím roce. Vzhledem k procentuálnímu plnění plánu lovu u kolouchů je zřejmé, že je důvodem odlov na výjimku podle § 36 zákona o myslivosti.

Návštěvníci chovatelské přehlídky trofejí měli možnost vidět pouze jednu trofej medailové hodnoty. Dvanáctiletý jelen s celkovým součtem 180,05 bodů CIC byl označen bronzovou medailí.

5. 2. 8. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011

Tab. 33: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	141	146	102	389
skutečnost	127	131	118	376
%	90	90	116	97

Hodnotitelská komise dostala k ohodnocení všech 127 trofejí (nebo jejich fotografií) ulovené jelení zvěře. 90 trofejí bylo zařazeno do I. věkové třídy. 29 trofejí bylo přiřazeno do II. věkové třídy a 8 jelenů do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel vzrostl na 13,4 %. Nejvíce chyb bylo zaznamenáno v I. věkové třídě, kde byly označeny

4 červené body a 8 modrých bodů. Ve II. věkové třídě chybovali lovci v 5 případech (1 červený bod a 4 modré). III. věková třída byla odlovena bez chyb. Plán lovu nebyl těsně naplněn.

Na chovatelské přehlídce byly dvě trofeje vyznamenány bronzovou medailí. Silnější z nich dosáhla 176,87 bodu CIC, kterou na hlavě nosil jelen věku 9 let. Druhá bronzová medaile připadla jelenu ve věku 10 let a byla slabší o 4 desetiny bodu.

5. 2. 9. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2011 – 2012

Tab. 34: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	150	131	110	391
skutečnost	143	119	143	405
%	95	90	130	105

Tento rok bylo předloženo všech 143 trofejí (či jejich fotografií) ulovené zvěře. Bohužel tento rok není v katalogu trofejí uvedeno rozložení do věkových tříd. Nesprávný odstřel mírně vzrostl na 14,7 %. Celkově bylo uděleno 10 červených a 11 modrých bodů. Katalog tento rok také neobsahuje rozložení nesprávného odstřelu po věkových třídách. Plán lovu je mírně překročen. Je to v důsledku značného překročení plánu lovu kolouchů.

Celkem 4 medailové trofeje mohli spatřit návštěvníci chovatelské přehlídky. Nejsilnější trofej nosil desetiletý jelen, který byl ohodnocen stříbrnou medailí se součtem 191,45 bodů CIC. Ostatní medailové trofeje dosáhli na hodnotu bronzu. Věkové složení „bronzových“ jelenů bylo 8 až 14 let.

5. 2. 10. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013

Tab. 35: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	120	136	123	379
skutečnost	113	125	158	396
%	94	92	128	104

Na chovatelskou přehlídku trofejí bylo uživateli honiteb předloženo všech 113 trofejí (popřípadě fotografií) ulovené jelení zvěře. Věkové složení bylo následující: 89 jelenů I. věkové třídy, 21 jelenů II. věkové třídy a 3 jeleni III. věkové třídy. Nesprávný odstřel dosáhl na 14,1 %. Od tohoto roku platí zjednodušená kritéria chovnosti, kdy jsou udělovány pouze červené body v případě nesprávného odstřelu. V I. věkové třídě bylo uděleno 11 červených bodů. Ve II. věkové třídě byly označeny 3 trofeje červeným bodem. Poměr chybně ulovených jelenů ve III. věkové třídě je velice vysoký. Dva jeleni III. věkové třídy byli označeni červeným bodem. Pouze jeden jelen ve věku 9 + byl uloven podle kritérií pro hodnocení nadějných jedinců. Plnění plánu lovu odpovídá trendům předchozích let, kdy je plán lovu mírně překročen díky nadměrnému úlovku kolouchů.

Tento rok měli hosté chovatelské přehlídky možnost spatřit dvě medailové trofeje. Obě dosáhli na bronzovou hodnotu. Silnější trofej nosil čtrnáctiletý jelen se součtem 187,15 bodů CIC. Druhá bronzová trofej patřila devítiletému jelenu, který byl slabší o 12 bodů CIC.

5. 2. 11. Hospodaření s jelení zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014

Tab. 36: Plnění plánu lovu jelení zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014

	jelen	laň	kolouch	celkem
plán	139	159	112	410
skutečnost	109	130	161	400
%	78	82	144	97

Uživatelé honiteb předložili pouze 78 trofejí ulovené zvěře. Z předložených trofejí bylo 63 trofejí zařazeno do I. věkové třídy a 15 trofejí do II. věkové třídy. Nesprávný odstřel poklesl na 12,8 %, ovšem zůstává otázkou, jaký by byl nesprávný odstřel u nepředložených trofejí. Podobná úvaha vyvstává také u věkového složení nepředložených trofejí. Celkový plán lovu opět významně zvedají ulovení kolouši. Odstřel jelenů dosahuje pouhých 78 % a laně jsou odloveny pouze z 82 %.

Z předložených trofejí nebyla ani jedna označena jako medailová.

5. 2. 12. Celkové vyhodnocení hospodaření s jelení zvěří v letech 2003 - 2014

Tab. 37: Sumarizace hospodaření s jelení zvěří ve sledovaném období

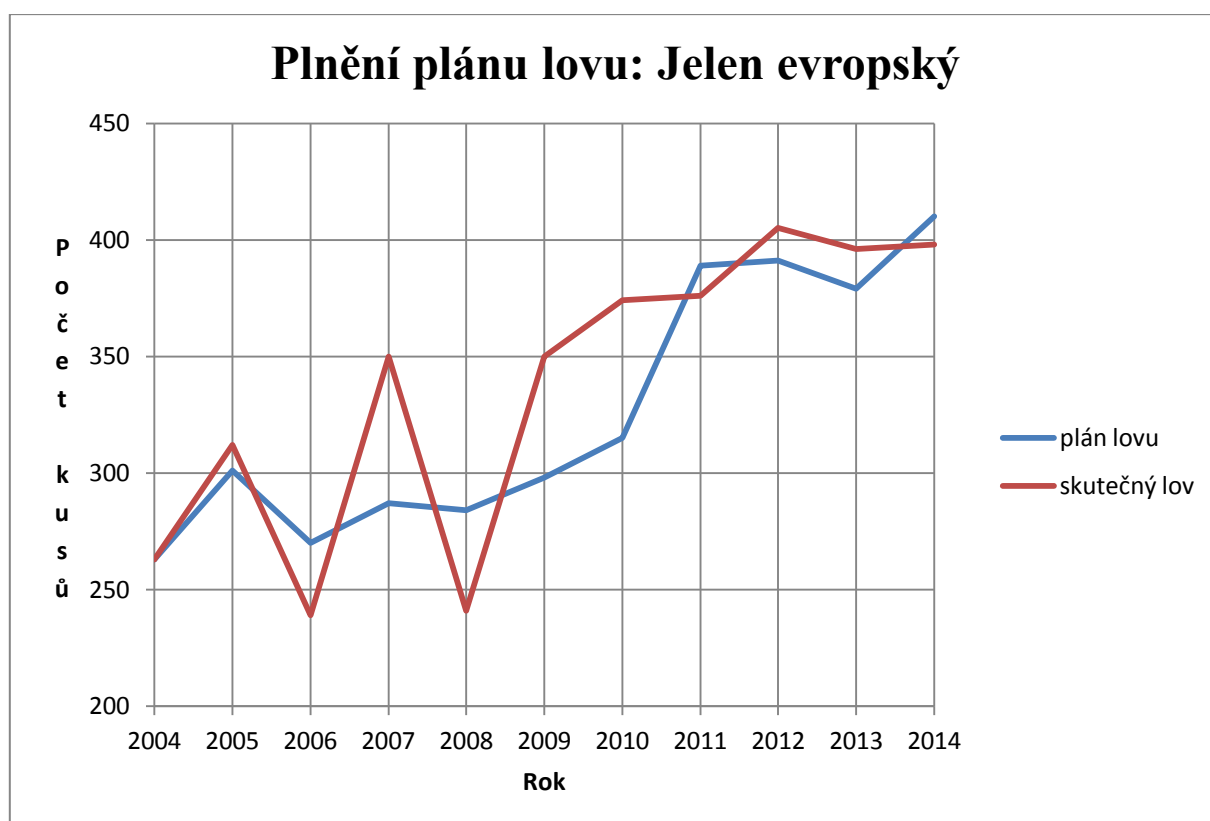
Myslivecký rok	Jelen		Laň		Kolouch		Celkem	
	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov
2004	90	89	96	87	77	87	263	263
2005	112	118	113	93	75	101	300	312
2006	82	71	97	78	91	90	270	239
2007	107	129	102	97	78	124	287	350
2008	102	73	103	71	79	97	284	241
2009	109	119	100	116	89	115	298	350
2010	128	133	99	111	78	130	305	374
2011	141	127	146	131	102	118	389	376
2012	150	143	131	119	110	143	391	405
2013	120	113	136	125	123	158	379	396
2014	139	109	159	130	112	161	410	400
Suma	1280	1224	1282	1158	1014	1324	3576	3706

Tabulka 37 názorně ukazuje, že za deset let bylo odloveno více jelení zvěře, nežli bylo naplánováno. Skutečný odstřel překračuje plán lovu o necelé 4 %. Tento jev je s nejvyšší pravděpodobností dán výjimkami podle § 36, odstavce 5 zákona o myslivosti. Nasvědčují tomu procentuální složení plnění plánu lovu jednotlivých složek – jelenů, laní a kolouchů. Průběrný odstřel jelenů dosahuje 96 % z plánovaného počtu. Lov laní je splněn z 90 %, takže dochází k porušení poměru pohlaví. Plán lovu kolouchů je překročen o celých 30 % za deset let. Průběh plnění plánu lovu v kusech lze vidět v grafu č. 5. Procentuální plnění plánu lovu jednotlivých složek (jelen, laň, kolouch) lze spatřit v grafu č. 6. Tento stav neumožňuje plnohodnotné rozvinutí jelení populace. Při tak vysokém odstřelu kolouchů musí být loveni i silní, nadějní jedinci, kteří by mohli zanechat kvalitní potomstvo. Nerovnoměrný odstřel dospělých jelenů je pravděpodobně způsoben různou mírou migrace v jednotlivých letech. Při nižší sněhové pokrývce nemusí jelení zvěř scházet do nižších poloh za potravou. Stejně tak je důležitý příchod jelení zvěře z polské strany Orlických hor. Pro chovatele by také měla být alarmující věková struktura lovené samčí zvěře. Ve III. věkové třídě bylo uloveno maximálně deset jelenů, což se musí projevit na trofejové kvalitě paroží.

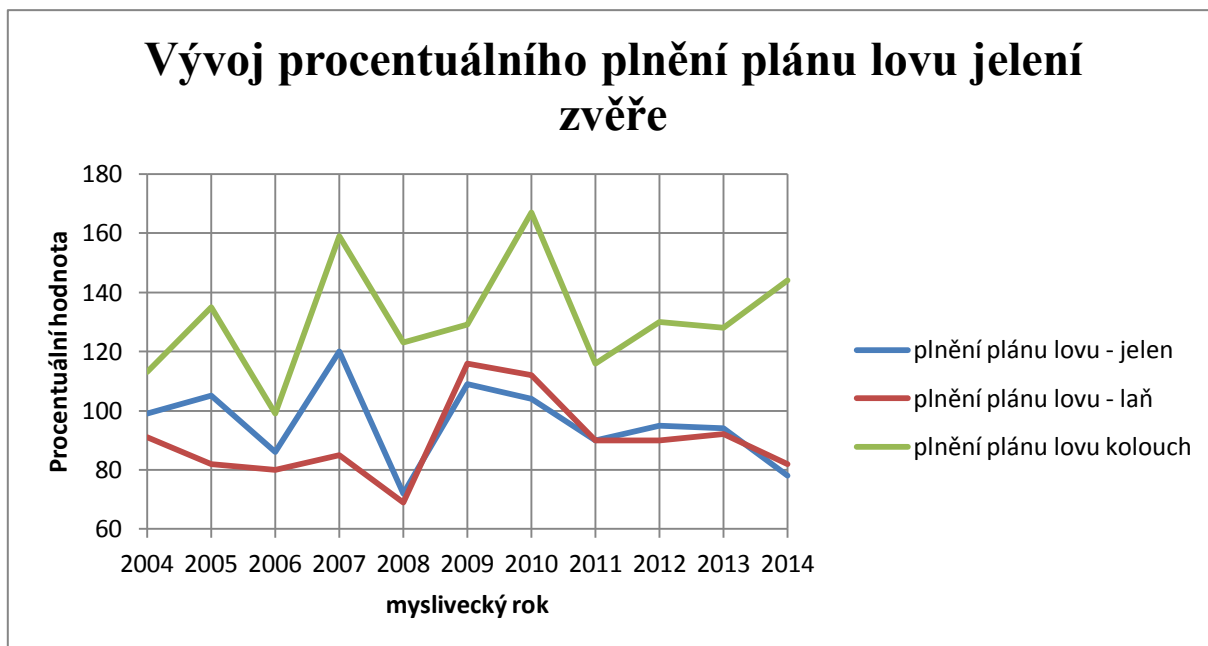
Vývoj nesprávného odstřelu (graf č. 7) je poměrně rozkolísaný. Jeho průměr činí 12,5 % za sledované období. Nejvíce zasaženou věkovou třídou je I. věková třída. Tím

je podpořena myšlenka, že se do dosažení dvou let věku loví i nadějní jedinci. Procento chybného odstřelu v ostatních věkových třídách není tak závratný v porovnání s I. věkovou třídou. Výjimku tvoří roky 2007 a 2013. V těchto letech dosáhl nesprávný odstřel ve III. věkové třídě 50%, respektive 67 %.

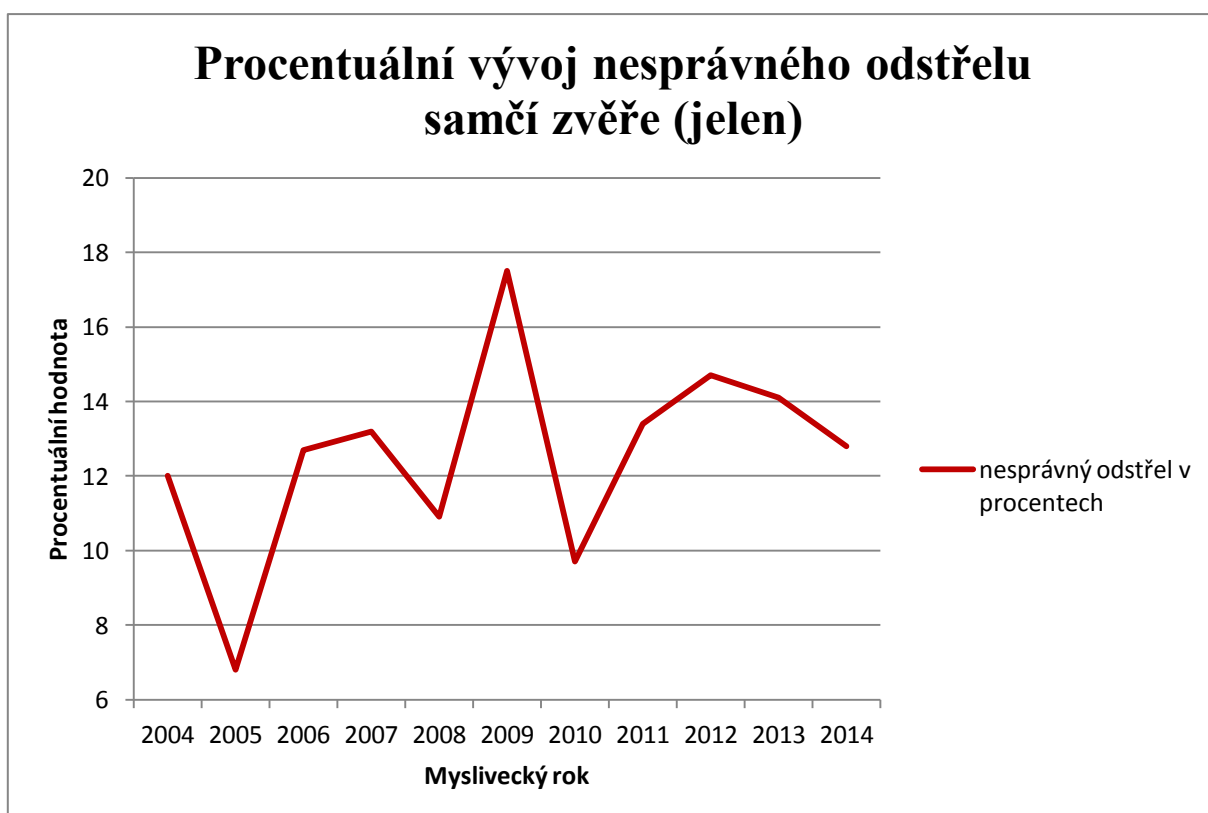
Za sledované období bylo uloveno 31 medailových trofejí jelení zvěře, což znamená 3,1 medailové trofeje na jeden rok. Je také nutné připomenout, že za deset let nebyla ani jedna trofej ohodnocena zlatou medailí (graf č. 8). To nevypovídá o přílišné kvalitě chovu jelení zvěře v okrese Rychnov nad Kněžnou.

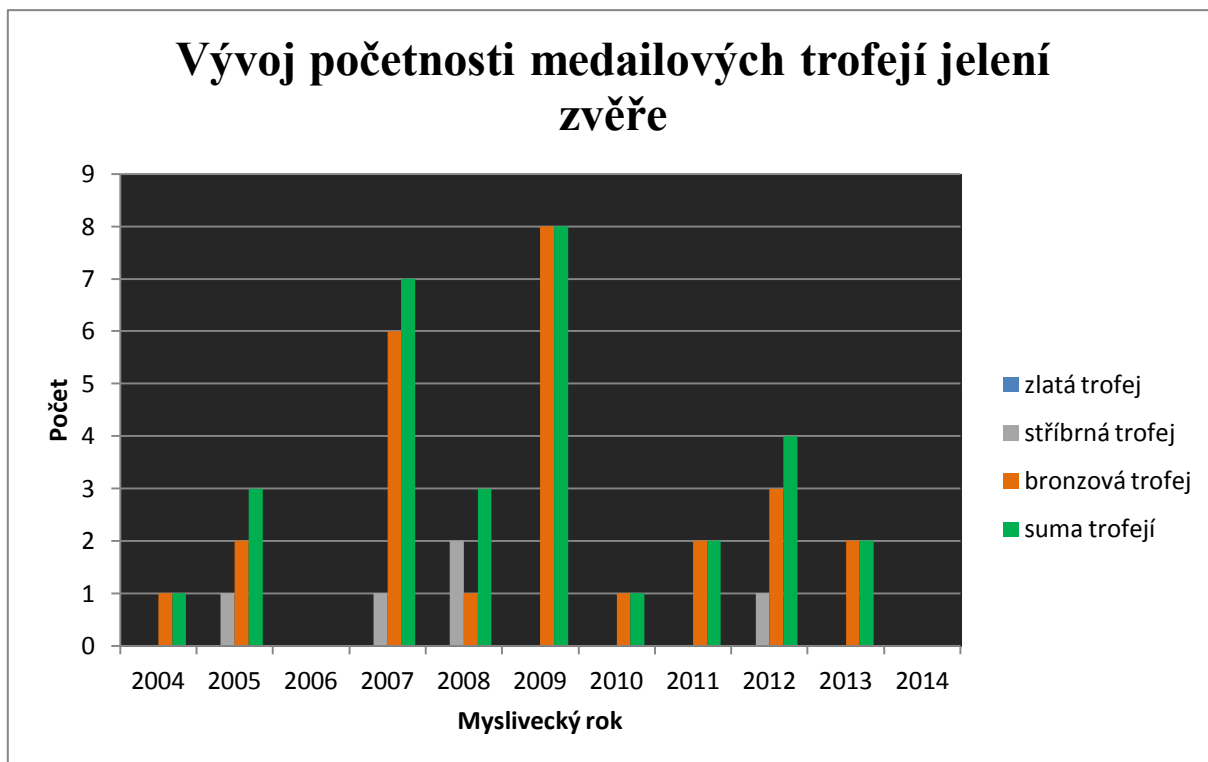
Graf č. 5: Plnění plánu lovu: Jelen evropský

Graf č. 6: Vývoj procentuálního plnění plánu lovu jelení zvěře

Graf č. 7: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí jelení zvěře ve sledovaném období

Graf č. 8: Vývoj početnosti medailových trofejí jelení zvěře

5. 3. Mufloní zvěř

Zabloudil a Illek (2007) věnují svůj článek rozšíření mufloní zvěře v Orlických horách. Autoři uvádí, že v roce 1955 – 1956 bylo přivezeno 12 kusů muflonů do oblasti Zaječiny (nepatří do okresu Rychnov nad Kněžnou). Chov muflonů v Zaječínách měl v dobách své slávy světovou úroveň (včetně rekordní trofeje ulovené ve volné honitbě). Bylo tedy logické, že mufloni z této populace se samovolně šířili podhůřím Orlických hor. V dnešní době žije mufloní zvěř v několika roztroušených populacích v podhorském pásmu Orlických hor. Populace mufloní zvěře v okrese Rychnov nad Kněžnou se potýkají s bakteriálním onemocněním, které je známé pod označením hniloba spárků (Zabloudil a Illek, 2007). K tomuto onemocnění se také přidává přerůstání spárků. Oba tyto jevy působí negativně na perspektivní vývoj této zvěře, která má ve sledované oblasti vysokou genetickou hodnotu.

Ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Dobruška se nachází obora Opočno, kde je mufloní zvěř úspěšně chována.

5. 3. 1. Hospodaření s mufloní zvěř v mysliveckém roce 2003 – 2004

Tab. 38: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2003 - 2004

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	53	53	38	144
skutečnost	37	24	49	110
%	70	45	129	76

Hodnotitelská komise hodnotila všech 37 trofejí (nebo jejich fotografií) ulovené zvěře. Nejvíce muflonů bylo uloveno v I. věkové třídě, kde bylo uloveno 28 kusů. II. věková třída byla zastoupena 7 trofejemi. Do III. věkové třídy byly zařazeny 2 trofeje. Nesprávný odstřel dosáhl závratných 43 %. Lovci nejvíce chybovali v I. věkové třídě, kde bylo označeno 12 modrých bodů a 3 červené body. Ve II. věkové třídě byl udělen jeden modrý bod. III. věková třída byla odlovena bez prohrašků vůči chovatelským kritériím. Plán lovu není naplněn. Při detailnějším rozboru je patrné, že u muflonek nedosahuje plnění plánu lovu ani 50 %. Naopak plánovaný odstřel muflončat je překročen o celých 29 %.

Celkem 8 trofejí medailové hodnoty bylo možné spatřit na chovatelské přehlídce v roce 2004. Nejsilnější trofejí byl muflon ve věku 7 let se součtem 211,1 bodů CIC. Mimo tuto zlatou medaili byly ohodnoceny ještě dvě trofeje zlatou medailí. Následovaly tři stříbrné medaile a dvě bronzové medaile. Věk medailových muflonů se pohyboval mezi 3 až 7 roky. Pouze dvě medailové trofeje pocházely z opočenského oboru.

5. 3. 2. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005

Tab. 39: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	52	40	39	131
skutečnost	52	28	53	133
%	100	70	136	102

Uživatelé honiteb předložili všech 52 trofejí (popřípadě jejich fotografií). Věkové složení trofejí bylo následující: 33 trofejí I. věkové třídy, 16 trofejí II. věkové třídy a 3 trofeje III. věkové třídy. Nesprávný odstřel poklesl na 29 %. Nejvíce provinění

vůči chovatelským kritériím bylo opět v I. věkové třídě. V I. věkové třídě bylo označeno 11 trofejí modrým bodem a jedna červeným bodem. Ve II. věkové třídě byly označeny 3 trofeje modrým bodem. Plán lovu je překročen o 2 %. Pokračuje trend překročení plánu lovu muflončat a naopak nenaplnění plánu lovu muflonek.

Tento rok byl velice úspěšný z hlediska počtu medailových kusů. Návštěvníci chovatelské přehlídky trofejí měli možnost vidět 17 trofejí, které dosáhly medailové hodnoty. Nejsilnější byl „zlatý“, šestiletý beran se součtem 211,6 bodů CIC. Druhá zlatá medaile byla slabší o pouhé 2 body. Nejvíce zastoupeny byly medaile stříbrné hodnoty, k vidění jich bylo celkem 10. Bronzových trofejí bylo 5. Věkové rozmezí medailových beranů se pohybovalo mezi 4 až 8 léty. Pouhé 3 trofeje pochází z opočenské obory, ostatní byly uloveny ve volných honitbách.

5. 3. 3. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006

Tab. 40: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	62	32	52	146
skutečnost	54	20	54	128
%	87	63	104	84

Hodnotitelská komise dostala k ohodnocení všech 54 trofejí (nebo jejich fotografií) ulovené zvěře. 34 trofejí bylo zařazeno do I. věkové třídy. 13 trofejí bylo zařazeno do II. věkové třídy a 7 trofejí pak do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel mírně vzrostl na hodnotu 30 %. Chybný odstřel se objevil pouze v I. věkové třídě, kde bylo označeno 13 trofejí modrým bodem a 3 trofeje červeným bodem. Celkový plán lovu není splněn i přes překročení plánovaného odstřelu muflončat.

Celkový počet medailových trofejí poklesl na 15 medailí, ale tento pokles je vynahrazen počtem zlatých medailí. Komise ohodnotila celkem 9 trofejí jako zlatých. Nejsilnější trofej dosáhl beran se součtem 221,6 bodů CIC. Tento rok neobsahoval katalog trofejí informace o věku medailových beranů. Z ostatních 6 medailových trofejí jsou 3 stříbrné a 3 bronzové medaile. Pouhé 4 medailové trofeje však pochází z volných honiteb.

5. 3. 4. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007

Tab. 41: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	70	49	58	177
skutečnost	47	33	62	142
%	67	67	107	80

Hodnotitelská komise ohodnotila všech 47 trofejí (popřípadě jejich fotografií) ulovené mufloní zvěře. Věkové složení bylo následující: 21 trofejí I. věkové třídy, 17 trofejí II. věkové třídy a 8 trofejí III. věkové třídy. Nesprávný odstřel mírně poklesl na hodnotu 28 %. Prohřešky proti chovatelským kritériím byly opět zaznamenány pouze v I. věkové třídě, kde bylo označeno 10 modrých bodů a 3 červené. Plán lovu je splněn pouze z 80 % a zcela kopíruje trend předcházejících let.

Na chovatelské přehlídce v roce 2007 měli návštěvníci možnost prohlédnout si 19 medailových trofejí. Opět bylo ohodnoceno 9 „zlatých“ beranů, z nichž nejvyššího bodového součtu dosáhl 9 let starý beran (227,45 bodů CIC). Stříbrné a bronzové medaile byly zastoupeny každá po 5 kusech. Věkové rozmezí medailových kusů bylo od 3 do 9 let. Celkem 10 medailových trofejí pocházelo z volných honiteb.

5. 3. 5. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008

Tab. 42: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	79	63	60	202
skutečnost	53	37	62	152
%	67	59	103	75

Na chovatelskou přehlídku trofejí bylo předloženo všech 53 trofejí (nebo jejich fotografií). 31 trofejí bylo zařazeno do I. věkové třídy. 20 trofejí bylo zařazeno do II. věkové třídy a 2 trofeje do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel vzrostl na 38 % chybně odlovených beranů. V I. věkové třídě bylo označeno 16 trofejí modrým bodem a 2 trofeje červeným bodem. Ve II. věkové třídě učinili lovci 2 chyby, které byly označeny modrým bodem. Plán lovu opět nebyl naplněn. Odstřel dospělé zvěře není naplněn poměrně výraznou měrou.

Návštěvníci chovatelské přehlídky v roce 2008 mohli spatřit celkem 20 trofejí, které dosáhli na medailový součet bodů CIC. Nejhodnotnějšími trofejemi byly dvě zlaté medaile, z nichž silnější byl sedmiletý beran se součtem 210,15 bodů CIC. Druhou trofejí oceněnou zlatou medailí byl pětiletý muflon se součtem 205,3 bodů CIC. Stříbrných trofejí bylo označeno 9 stejně jako bronzových trofejí. Věkový rozptyl medailových beranů se pohybuje od 3 do 9 let. 19 trofejí pochází z volných honiteb. Pouze jediná trofej patří muflonovi z odborního chovu.

5. 3. 6. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009

Tab. 43: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	81	60	54	195
skutečnost	51	40	53	144
%	63	67	98	76

Uživatelé honiteb předložili všech 51 trofejí (nebo jejich fotografií) k ohodnocení na chovatelskou přehlídku. Katalog z tohoto roku neobsahuje věkové rozložení ulovených muflonů. Nesprávný odstřel poklesl oproti předchozímu roku na 31,4 %. Katalog trofejí z tohoto roku neobsahuje rozložení chybných odstřelů do věkových tříd. Celkem byly uděleny 2 červené body a 14 modrých bodů. Plnění plánu lovu je opět nedostatečné. Tento rok nebyla naplněna ani kategorie muflončat, stalo se tak poprvé ve sledovaném období.

Chovatelská přehlídka nabídla k vidění celkem 18 medailových trofejí mufloní zvěře. Z tohoto počtu bylo ohodnoceno 10 trofejí zlatou medailí. Nejvyššího bodového součtu dosáhl desetiletý beran (228,5 bodů CIC). Dále bylo ohodnoceno 6 stříbrných a 2 bronzové medailové trofeje. Věkové složení medailových beranů se pohybovalo mezi 4 až 10 lety. Tento rok pocházela polovina trofejí z volného chovu.

5. 3. 7. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010

Tab. 44: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	91	60	64	215
skutečnost	47	51	84	182
%	52	85	131	85

Hodnotitelská komise zhodnotila všech 47 trofejí (či jejich fotografií) mufloní zvěře. V I. věkové třídě bylo uloveno 22 beranů. Do II. věkové třídy bylo zařazeno 19 muflonů a do III. věkové třídy 6 beranů. Nesprávný odstřel mírně vzrostl na 34 %. Nejvíce pochybení se lovci dopustili v I. věkové třídě, kde bylo označeno 12 trofejí modrým bodem a 2 trofeje červeným bodem. Ve II. věkové třídě byl označen 1 modrý i červený bod. Podoba plnění plánu lovu kopíruje předchozí roky sledovaného období. Plánovaný počet odstřelu muflončat je překročen a naopak plán lovu dospělé zvěře není naplněn.

17 trofejí bylo vyznamenáno medailí. Návštěvníci chovatelské přehlídky mohli obdivovat 7 zlatých, 5 stříbrných a 5 bronzových medailí. Nejsilnější trofejí byl desetiletý beran s celkovým součtem 233,05 bodů CIC. Věkové složení medailových beranů se pohybovalo mezi 3 až 10 lety.

5. 3. 8. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011

Tab. 45: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	88	62	73	223
skutečnost	35	31	72	138
%	40	50	99	62

Hodnotitelská komise měla možnost ohodnotit všech 35 trofejí (nebo jejich fotografií) ulovených muflonů. Trofeje byly rozloženy do věkových tříd následovně: I. věková třída byla zastoupena 17 trofejemi, II. věková třída 14 trofejemi a ve III. věkové třídě byly zaznamenány 4 trofeje. Nesprávný odstřel klesl na 17 %. Nesprávně ulovení berani byli označeni pouze v I. věkové třídě. V této věkové třídě byl

udělen 1 červený a 5 modrých bodů. Plnění plánu lovu pokračuje ve vývoji předešlých let.

Celkem 15 medailových trofejí mohli spatřit návštěvníci chovatelské přehlídky trofejí v roce 2011. Konkrétně 8 zlatých, 3 stříbrné a 4 bronzové trofeje byly k vidění. Nejvyššího bodového součtu dosáhl devítiletý beran (224,35 bodů CIC). Věk medailových beranů se pohyboval mezi 3 až 11 lety. Třetina trofejí pocházela z volných honiteb.

5. 3. 9. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2011 – 2012

Tab. 46: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	75	67	82	224
skutečnost	42	54	80	176
%	56	81	97	78

Všech 42 trofejí (nebo fotografií) bylo odevzdáno k ohodnocení na chovatelskou přehlídku. Katalog trofejí z tohoto roku neobsahuje věkové rozložení ulovených beranů. Nesprávný odstřel vzrostl na 38,1 %. Rozložení chybně odlovených beranů nebylo obsaženo v katalogu trofejí. Trend plnění plánu lovu pokračuje v nezměněné podobě.

Rok 2012 byl nejbohatší, co se týče počtu medailových trofejí. Komise označila celkem 22 trofejí, které dosáhly medailového bodového součtu. Rozložení medailů bylo následující: 8 zlatých, 6 stříbrných a 6 bronzových medailů. Nejsilnější trofejí byl pak sedmiletý beran se součtem 220,7 bodů CIC. Stáří medailových beranů se pohybovalo od 3 do 10 let. 10 trofejí pocházelo z volných honiteb.

5. 3. 10. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013

Tab. 47: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	101	49	54	204
skutečnost	55	61	85	201
%	54	124	157	98

Ohodnoceno bylo všech 55 trofejí (nebo jejich fotografií) ulovených muflonů. Rozložení do věkových tříd bylo následující: 30 muflonů I. věkové třídy, 21 muflonů II. věkové třídy a 4 mufloni III. věkové třídy. Nesprávný odstřel činil pouze 1 %, když byl označen jediný červený bod v I. věkové třídě. Je nutné připomenout, že od tohoto roku se hodnotí podle zjednodušených kritérií chovnosti. Plnění plánu lovu není naplněno, ale blíží se celkovému splnění oproti předchozím rokům. Je zajímavé rapidní zvýšení odstřelu samičí zvěře při zachování nízkého procenta odstřelu dospělých muflonů.

Rok 2013 byl také velice hojný na medailové trofeje. Hodnotitelská komise ohodnotila celkově 20 medailových trofejí (9 zlatých, 4 stříbrné a 7 bronzových medailí). Nejsilnějším uloveným beranem byl vyhodnocen sedmiletý muflon s celkovým součtem 232,35 bodů CIC. 8 trofejí bylo vychováno v odborním chovu.

5. 3. 11. Hospodaření s mufloní zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014

Tab. 48: Plnění plánu lovu mufloní zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014

	muflon	muflonka	muflonče	celkem
plán	105	74	67	246
skutečnost	36	38	60	134
%	34	51	90	54

Na chovatelskou přehlídku nebyly předloženy 4 trofeje, takže komise ohodnotila pouze 32 trofejí mufloní zvěře. Do I. věkové třídy bylo zařazeno 20 ulovených beranů. Do II. věkové třídy zařadila hodnotitelské komise 11 trofejí a do III. věkové třídy 1 trofej. Nesprávný odstřel činil 3 %. Jediná chyba byla ohodnocena červeným bodem v I. věkové třídě. Plnění plánu lovu se vrátilo k trendu většiny předchozích let. Zarážejícím je velice nízké procento odlovených muflonů.

V roce 2014 bylo ohodnoceno symbolických 14 trofejí jako medailových (4 zlaté, 6 stříbrných a 4 bronzové medaile). Počet medailí je vysoký s přihlédnutím k celkovému odstřelu mufloních beranů. Nejvyššího součtu dosáhl sedmiletý beran (216,55 bodů CIC). Stáří medailových kusů se pohybovalo od 3 do 7 let. 5 medailových beranů bylo uloveno v oboře.

5. 3. 12. Celkové vyhodnocení hospodaření s mufloní zvěří v letech 2003 – 2014

Tab. 49: Sumarizace hospodaření s mufloní zvěří ve sledovaném období

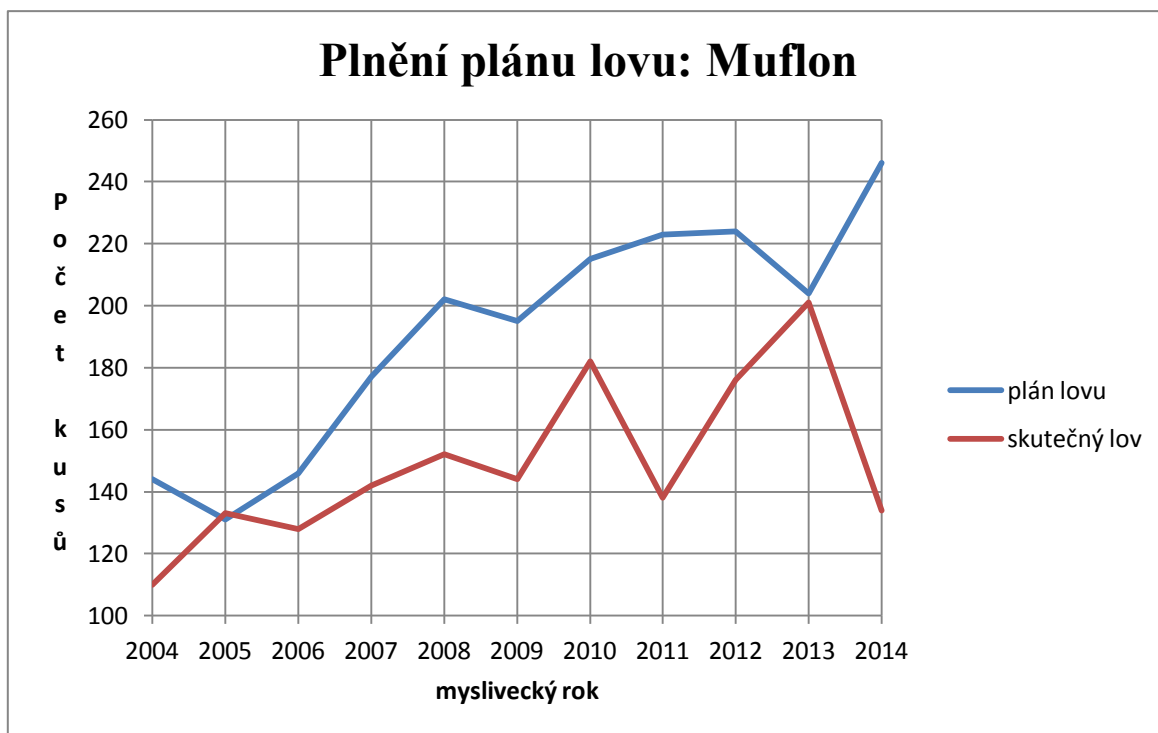
Myslivecký rok	Muflon		Muflonka		Muflonče		Celkem	
	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov
2004	53	37	53	24	38	49	144	110
2005	52	52	40	28	39	53	131	133
2006	62	54	32	20	52	54	146	128
2007	70	47	49	33	58	62	177	142
2008	79	53	63	37	60	62	202	152
2009	81	51	60	40	54	53	195	144
2010	91	47	60	51	64	84	215	182
2011	88	35	62	31	73	72	223	138
2012	75	42	67	54	82	80	224	176
2013	101	55	49	61	54	85	204	201
2014	105	36	74	38	67	60	246	134
Suma	857	509	609	417	641	714	2107	1640

Z tabulky 49 je zřejmé, že plán lovu mufloní zvěře za deset let je splněn ze 78 % (národně graf č. 9). Pokud se data podrobí důkladnější analýze, tak by bylo plnění plánu ještě nižší, kdyby nebylo odloveno o 11 % muflončat nad plán lovu. Procentuální vývoj plnění lovu je pro názornost k vidění v grafu č. 12. Poměr pohlaví se posouvá směrem k muflonkám. Nicméně je otázkou, jak moc je reálný počet muflonů v honitbách. Hniloba spárků v některých oblastech působí značný útlum mufloní populace. Lov muflončat může být způsoben výjimkami podle § 36 zákona o myslivosti. Jak uvádí Urbanec (2014), tak je mufloní zvěř považována za nepůvodní a zároveň je zvěří s vysokým potenciálem působit škody na lesních porostech. Je tedy zřejmé, že státní správa vyhovuje žádostem podle § 36, odstavec 5 zákona o myslivosti. Věkové složení lovených muflonů ukazuje, že se vyskytuje málo beranů III. věkové třídy.

Průměrná hodnota nesprávného odstřelu za deset let je 26,6 %. Nicméně procentuální hodnoty v jednotlivých letech značně kolísají (graf č. 10) od mety 40 % až k 1 %. Rapidní pokles nesprávného odstřelu v roce 2013. Je možné, že se jedná pouze o horší roky pro vývoj toulců mufloní zvěře, anebo je to důsledek úpadku populací z důvodů vnějších vlivů (zdravotní stav, lovecký tlak).

Počet medailových trofejí dosahuje závratného čísla 185 kusů (graf č. 11). Procentuálně je tedy 36 % ulovených mufloních beranů medailových. Vzhledem

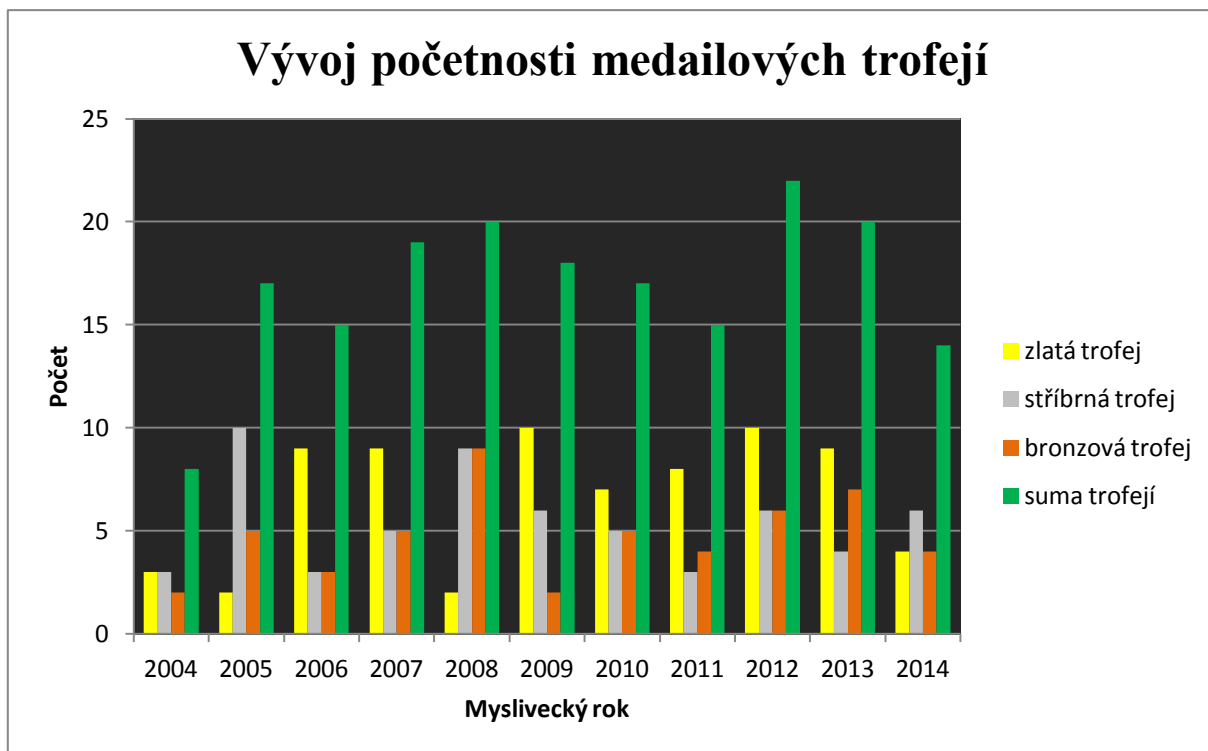
ke stavu populací mufloní zvěře v Orlických horách je toto číslo vysoké a vypovídá o kvalitním genetickém základu místních populací.

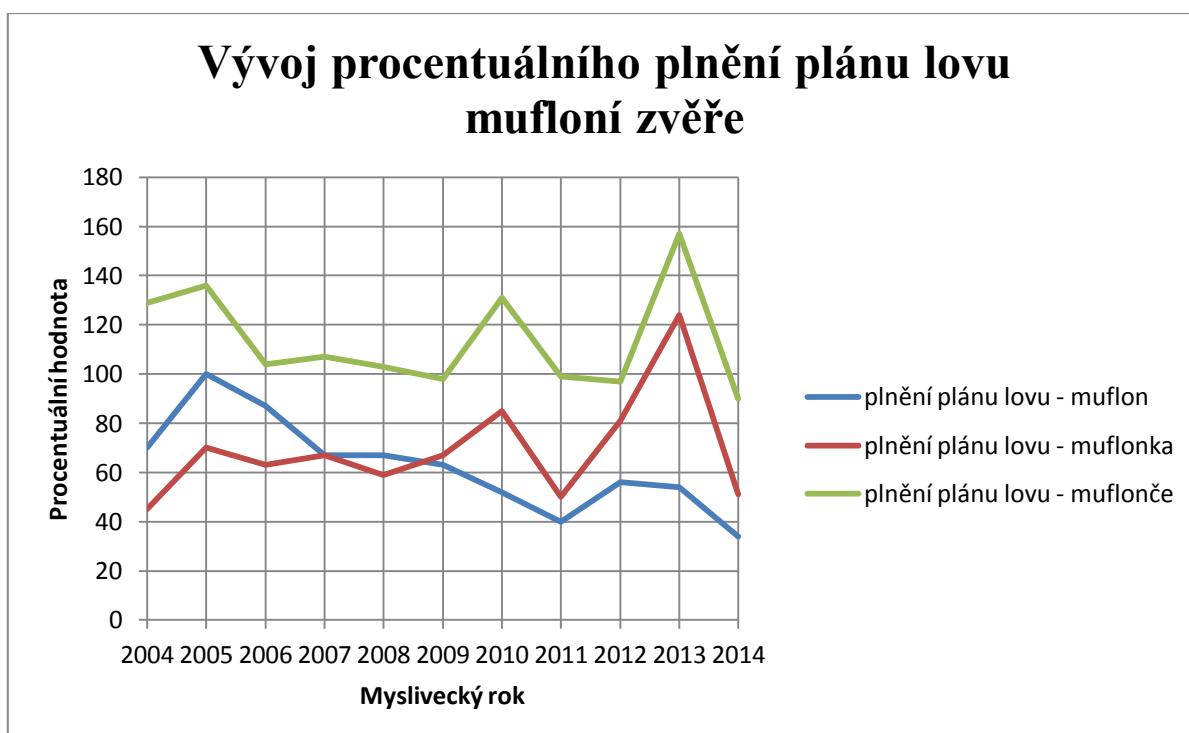
Graf č. 9: Plnění plánu lovu: Muflon

Graf č. 10: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí mufloní zvěře ve sledovaném období

Graf č. 11: Vývoj početnosti medailových trofejí mufloní zvěře

Graf č. 12: Procentuální plnění plánu lovu mufloní zvěře

5. 4. Daňčí zvěř

Daňčí zvěř je zvěří okrajovou na území okresu Rychnov nad Kněžnou. Normována je v honitbách v nížinných polohách okresu, které mají zároveň dostatečné zastoupení lesů (podle vyhlášky č. 491/2002 Sb.). Okolní honitby využívají § 36, odstavce 5 zákona o myslivosti. Daňčí zvěř je považována za zvěř nepůvodní v České republice (Mlíkovský a Stýblo, 2006). Zároveň je daňčí zvěř obecně považována za druh s potenciálem škod na lesních i zemědělských kulturách. Z těchto důvodů není pro uživatele honiteb problém získat výjimku podle § 36. Daňci také často migrují z okolních okresů. Na území okresu Rychnov nad Kněžnou se také nachází dva oborní chovy této spárkaté zvěře. Prvním oborním chovem daňků evropských (*Dama dama*) je obora Opočno. Ve zdejším chovu je daňčí zvěří doplňkem k chovu mufloní zvěře, která se zde chová přednostně. Druhou uznanou oborou na území okresu Rychnov nad Kněžnou je obora Bědovice. Pačes (2008) uvádí, že tato obora byla založena v roce 1989. Byla ovšem založena na místě původní obory, která byla zrušena v roce 1946 po takřka dvousetletém fungování. Bědovická obora se vyznačuje chovem daňka evropského (*Dama dama*) a prasete divokého (*Sus scrofa*). Do chovu daňčí zvěře také zasahují vlastníci zájmových chovů zvěře. Jejich zásahy by se daly definovat jako nechtěné oživení krve, které je způsobeno únikem chované zvěře do volnosti.

5. 4. 1. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2003 – 2004

Tab. 50: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2003 - 2004

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	32	38	21	91
skutečnost	18	28	35	81
%	56	74	146	86

Uživatelé honiteb předložili všech 18 trofejí (nebo fotografií) ulovené zvěře. 11 daňků bylo zařazeno do I. věkové třídy. II. věková třída byla zastoupena 6 daňky a ve III. věkové třídě byl uloven 1 daněk. Žádný daněk nebyl uloven v rozporu s kritérii hodnocení nadějných jedinců. Plán lovu není naplněn. Je to z důvodů nenaplnění lovu dospělé zvěře. Daňčata jsou naopak lovena nad plán.

Tento rok nebyla ohodnocena jediná medailová trofej.

5. 4. 2. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2004 – 2005

Tab. 51: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2004 - 2005

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	33	43	40	116
skutečnost	27	26	49	102
%	82	60	123	88

Hodnotitelská komise měla k ohodnocení k dispozici všech 27 trofejí (anebo jejich fotografií) ulovených daňků. 15 trofejí bylo zařazeno do I. věkové třídy, 7 trofejí do II. věkové třídy a 5 trofejí do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel dosáhl výše 3,7 %, když byl jeden daněk I. věkové třídy označen modrým bodem. Plán lovu není opět splněn i přes vyšší procento plnění v případě daňků.

Návštěvníci chovatelské přehlídky měli možnost spatřit 5 trofejí medailových hodnot. Nejsilnější paroží nosil osmiletý daněk se součtem 195,08 bodů CIC, takže byl oceněn zlatou medailí. Následovala stříbrná a 3 bronzové medaile. Zajímavostí je, že všech 5 trofejí III. věkové třídy bylo ohodnoceno jako medailových.

5. 4. 3. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2005 – 2006

Tab. 52: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2005 - 2006

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	21	50	37	108
skutečnost	20	33	42	95
%	95	66	114	92

Tento rok bylo ohodnoceno všech 20 trofejí ulovených daňků. Věkové složení bylo následující: 9 daňků I. věkové třídy, 7 daňků II. věkové třídy a 4 trofeje daňka III. věkové třídy. Nesprávný odstřel činil 5 %. Jediný modrý bod byl udělen v I. věkové třídě. Plnění plánu lovu se neustále zvyšuje. Trend vyššího plnění lovu daňčat stále pokračuje, podobný vývoj lze sledovat i u neplnění lovu samičí zvěře. Naopak lov daňků je takřka splněn.

V roce 2006 byly označeny dvě trofeje jako medailové. Vyššího součtu bodů dosáhl „stříbrný“ daněk (175,72 bodů CIC). Druhá medailová trofej dosáhla svým

součtem na bronzovou příčku. Katalog trofejí tento rok neobsahoval stáří medailových daňků.

5. 4. 4. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2006 – 2007

Tab. 53: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2006 - 2007

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	43	73	57	173
skutečnost	51	52	64	167
%	119	71	112	97

Z předložených 51 trofejí (či jejich fotografií) bylo 29 trofejí zařazeno do I. věkové třídy. II. věková třída byla zastoupena 13 trofejemi a III. věková třída 9 trofejemi. Nebyl označen jediný trestný bod. Celkový plán lovu je téměř naplněn, nicméně plnění není zcela ideální. Dochází k šetření daněl a porušení poměru pohlaví.

Celkem 5 medailových trofejí bylo ohodnoceno hodnotitelskou komisí. 3 zlaté a 2 stříbrné medaile pochází z oborních chovů. Nejsilnější paroží nosil sedmiletý daněk se součtem 192,5 bodů CIC. Všechny medailové trofeje byly zařazeny do III. věkové třídy.

5. 4. 5. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2007 – 2008

Tab. 54: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2007 - 2008

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	47	64	57	168
skutečnost	43	50	72	165
%	91	78	126	98

Věkové složení 43 předložených trofejí (popřípadě fotografií) bylo následující: 29 daňků I. věkové třídy, 6 daňků II. věkové třídy a 8 daňků bylo zařazeno do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel činil 30 %. Trestné body byly uděleny ve všech věkových třídách. 8 chybných odstřelů bylo zaznamenáno v I. věkové třídě (4 červené a 4 modré body). Ve II. věkové třídě byly označeny 2 červené a 1 modrý bod. III. věková třída byla ochuzena o 2 nadějně daňky (značení modrým bodem). Procento

plnění plánu je podobné předchozímu roku. Ovšem pokleslo procento odstřelu daňků, které je vyváženo ještě intenzivnějším odstřelem daňčat. Lov daněl mírně vzrostl.

7 medailových trofejí bylo ohodnoceno na chovatelské přehlídce v roce 2007. Komise označila 2 zlaté, 3 stříbrné a 2 bronzové medailové trofeje. Nejvyšší bodový součet (188,33 bodů CIC) patřil desetiletému daňkovi z odborního chovu. Objevuje se první medailová trofej z volných honiteb za sledované období. Věkové složení medailových kusů se pohybuje od 5 do 10 let.

5. 4. 6. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2008 – 2009

Tab. 55: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2008 - 2009

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	33	43	41	117
skutečnost	29	39	47	115
%	88	90	115	98

Katalog trofejí z tohoto roku neobsahuje věkové rozložení 29 předložených trofejí. Nesprávný odstřel poklesl na 6,9 %. Uděleny byly 2 modré body, které však katalog nepřirazuje k jednotlivým věkovým třídám. Celkový plán lovu je téměř naplněn.

Hodnotitelská komise označila 6 medailů (po 2 od každé). Nejsilnějším daňkem byl devítiletý kus se součtem 195,23 bodů CIC. Všichni medailisté dosáhli věku III. věkové třídy.

5. 4. 7. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2009 – 2010

Tab. 56: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2009 - 2010

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	31	52	46	129
skutečnost	41	42	52	135
%	132	81	113	105

Z předložených 41 trofejí bylo zařazeno 25 do I. věkové třídy, 5 do II. věkové třídy a 11 do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel vzrostl na 34 %. Lovci chybovali ve všech věkových třídách. Nejvíce ve II. věkové třídě, kde jsou označeny 3 trofeje z 5

červeným bodem. V I. věkové třídě komise označila 6 červených a 3 modré body. Ve III. věkové třídě byla označena 1 trofej červeným a 1 trofej modrým bodem. Celkový plán lovu je překročen o 5 %. Je to zejména v důsledku překročení plánu lovu daňků, který je překročen o 32 %. Překročení plánu lovu daňčat je pokračující trend minulých období.

5 medailových trofejí bylo k vidění na chovatelské přehlídce v roce 2010. Všechny trofeje byly oceněny zlatou medailí. Nejsilnější trofej nosil sedmiletý daněk se součtem 202,2 bodů CIC. Všechny medaile pochází z oborních chovů.

5. 4. 8. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2010 – 2011

Tab. 57: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2010 - 2011

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	23	32	31	86
skutečnost	17	28	30	75
%	74	87,5	97	87

Věkové složení 17 trofejí bylo následující: 12 daňků I. věkové třídy, 4 daňci II. věkové třídy a 1 daněk III. věkové třídy. Nesprávný odstřel dosáhl alarmujících 70 %. II. věková třída byla celá odlovena proti kritériím chovnosti, když byly označeny 2 červené a 2 modré body. V I. věkové třídě byly označeny 4 červené a 4 modré body. Poprvé za sledované období není naplněn ani plán lovu daňčat. Stejně tak plán lovu daňků je poměrně nízký. Tyto skutečnosti se projevují na celkovém plánu lovu, který není naplněn o celých 13 %.

V roce 2011 nebyla ohodnocena jediná medailová trofej.

5. 4. 9. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2011 – 2012

Tab. 58: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2011 - 2012

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	27	26	32	85
skutečnost	23	22	33	78
%	85	84	103	91

Katalog trofejí z roku 2012 neobsahuje věkové složení 23 předložených trofejí. Stejně tak neobsahuje rozdělení trestných bodů do věkových tříd. Nesprávný odstřel ještě vzrostl na hodnotu 80 %. Bylo uděleno 9 červených a 8 modrých bodů. Celkový plán lovu není opět naplněn. Odstřel daňcat se opět dostal nad plán lovu.

4 stříbrné a 1 bronzovou medailovou trofej bylo možné spatřit na chovatelské přehlídce v roce 2012. Nejsilnější paroží nosil šestiletý daněk s celkovým součtem 178,5 bodů CIC. Ostatní medailové kusy spadají do III. věkové třídy. Jedna ze stříbrných medailí pochází z volného chovu. Jedná se tedy o druhou medailovou trofej z volného chovu za sledované období.

5. 4. 10. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2012 – 2013

Tab. 59: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2012 - 2013

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	13	13	14	40
skutečnost	20	22	17	59
%	154	169	121	147,5

Z 20 předložených trofejí (nebo jejich fotografií) bylo 12 trofejí zařazeno do I. věkové třídy, 3 trofeje do II. věkové třídy a 5 trofejí do III. věkové třídy. Nesprávný odstřel poklesl na 35 %. V I. věkové třídě bylo uděleno 6 červených bodů. Ve II. věkové třídě byl uloven 1 nadějný kus. Tento rok došlo ke zjednodušení kritérií chovnosti a byly udělovány pouze červené body. Podle procentuálního plnění plánu lovu došlo tento rok k výrazné redukci daňčí populace. Nicméně je nutné přihlídnout ke skutečnosti, že plán lovu je stanoven na nízký počet jedinců v porovnání s předchozími lety sledovaného období.

3 stříbrné a 2 bronzové trofeje byly ohodnoceny hodnotitelskou komisí na chovatelské přehlídce v roce 2013. Všichni medailoví daňci věkově spadají do III. věkové třídy. Nejsilnější daněk dosáhl součtu 178,62 bodů CIC ve věku 11 let. Všechny medailové trofeje byly uloveny v oborách.

5. 4. 11. Hospodaření s daňčí zvěří v mysliveckém roce 2013 – 2014

Tab. 60: Plnění plánu lovu daňčí zvěře v mysliveckém roce 2013 - 2014

	daněk	daněla	daňče	celkem
plán	41	47	32	120
skutečnost	36	53	45	134
%	88	113	141	112

Uživatelé honiteb předložili pouze 13 trofejí ulovených daňků. 23 trofejí nebylo tedy hodnoceno. Věkové složení předložených trofejí bylo následující: 8 daňků I. věkové třídy, 1 daněk II. věkové třídy a 4 daňci III. věkové třídy. Nesprávný odstřel u hodnocených trofejí činil 54 %. Bylo označeno celkem 7 červených bodů (5 v I. věkové třídě, 1 ve II. věkové třídě a 1 ve III. věkové třídě). Zůstává otázkou, kolik procent by činil nesprávný odstřel, pokud by bylo předloženo všech 36 trofejí. Vzhledem k tomu, že nebyla předložena ani polovina ulovených daňčích trofejí, tak je nutné brát tyto výsledky s rezervou. Celkový plán lovu byl překročen.

Byly ohodnoceny 4 medailové trofeje, všechny dosáhly hodnoty zlata. Zároveň všichni ulovení medailový daňci byli vychováni v odborních chovech. Nejvyššího bodového součtu dosáhl daněk III. věkové třídy (věk byl označen jako 10 + let) s výsledkem 192,34 bodů CIC.

5. 4. 12. Celkové vyhodnocení hospodaření s daňčí zvěří v letech 2003 – 2014

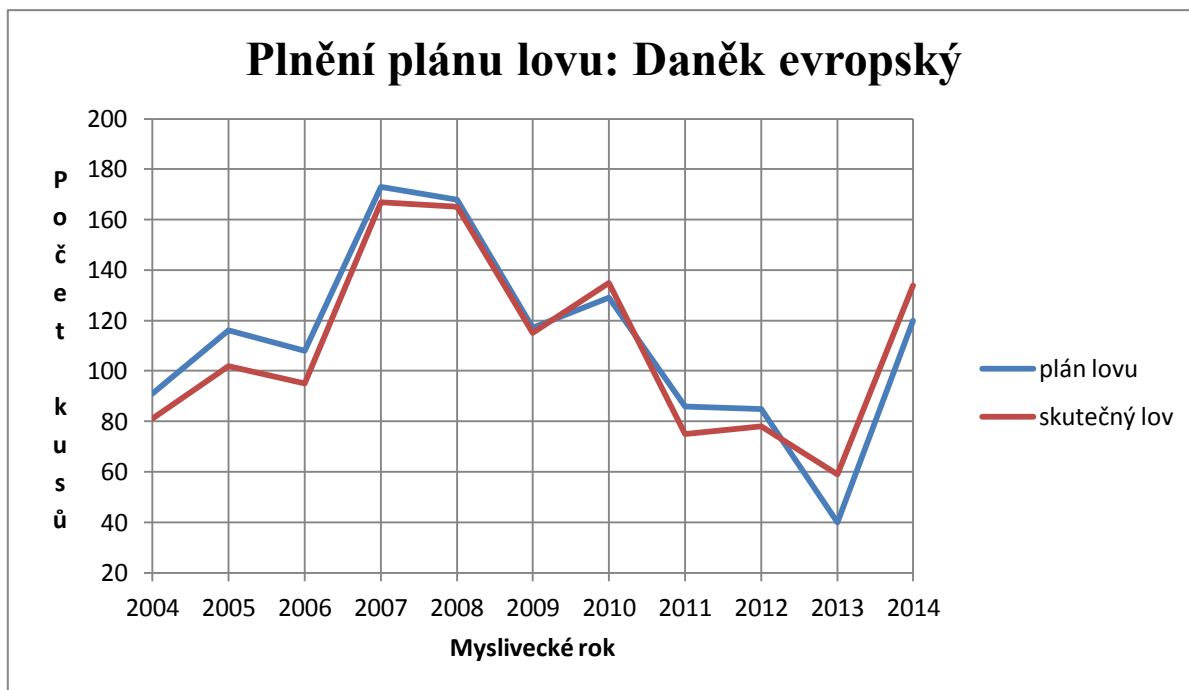
Tab. 61: Sumarizace hospodaření s daňčí zvěří ve sledovaném období

Myslivecký rok	Daněk		Daněla		Daňče		Celkem	
	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov	Plán	Lov
2004	32	18	38	28	21	35	91	81
2005	33	27	43	26	40	49	116	102
2006	21	20	50	33	37	42	108	95
2007	43	51	73	52	57	64	173	167
2008	47	43	64	50	57	72	168	165
2009	33	29	43	39	41	47	117	115
2010	31	41	52	42	46	52	129	135
2011	23	17	32	28	31	30	86	75
2012	27	23	26	22	32	33	85	78
2013	13	20	13	22	14	17	40	59
2014	41	36	47	53	32	45	120	134
Suma	344	325	481	395	408	486	1233	1206

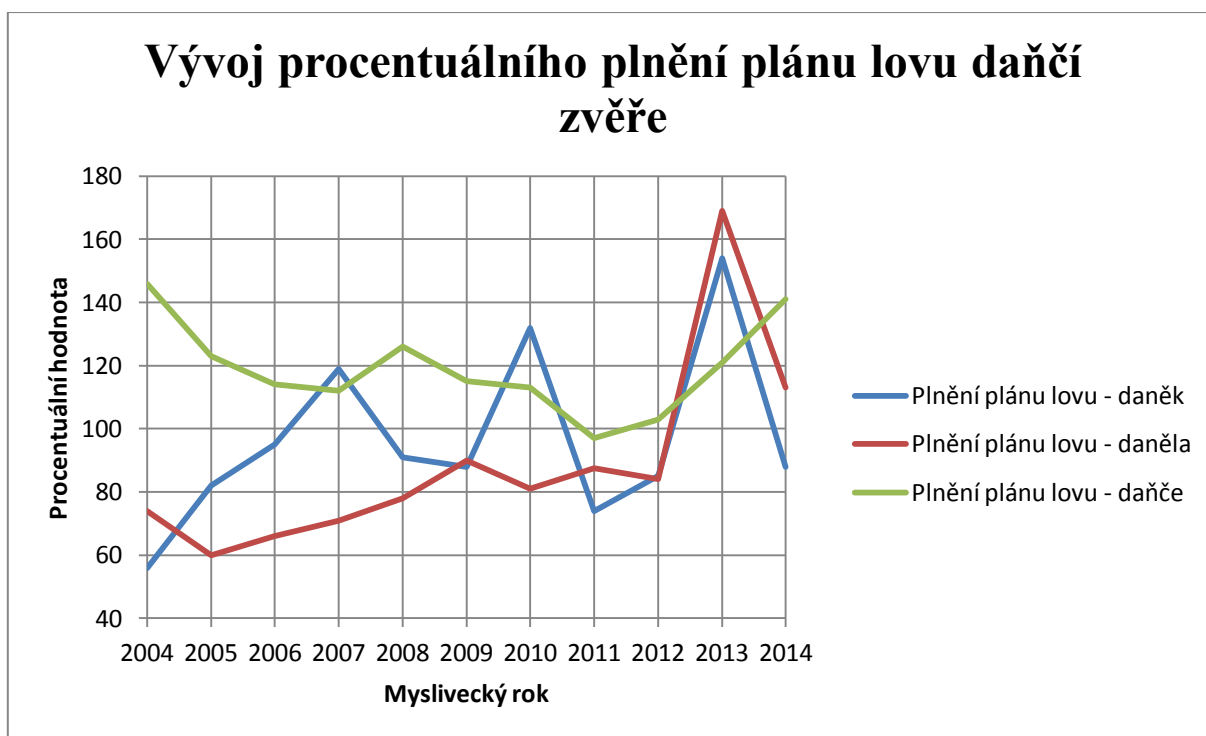
Tab. 61 ukazuje, že celkový plán lovu není splněn. Ovšem ke splnění celkového plánu lovu chybí pouze 27 kusů daňčí zvěře. Graf č. 13 názorně ukazuje, že i v jednotlivých letech je plán lovu víceméně plněn (v posledních dvou letech dokonce překročen). Při rozboru jednotlivých složek (daněk, daněla, daňče) zjistíme, že dospělá zvěř nedosahuje úrovně plánu lovu a daňčata jsou naopak lovena nad plán (graf č. 14). Čísla potvrzují, že vysoký podíl odstřelu ve volné honitbě mají na starosti výjimky podle § 36, odstavce 5 zákona o myslivosti. Z věkového složení je zřejmé, že jeho stav není stabilní. Na začátku sledovaného období se loví málo daňků III. věkové třídy. Ke konci naopak chybí daňci II. věkové třídy. Nelze soudit podle roku 2014, kdy uživatelé honiteb nedodali více jak polovinu ulovených trofejí.

Křivka znázorňující průběh nesprávného odstřelu (graf č. 15) ukazuje, že se možná zvedá kvalita daňků nebo se zvyšuje neukázněnost lovců. Vrcholem nesprávného odstřelu je 80 % z roku 2013.

Za deset let bylo ohodnoceno 44 trofejí jako medailových (graf č. 16). Pouze 2 trofeje však pochází z volných honiteb. Na dva oborní chovy tak připadá průměr 4,2 medailové trofeje na jeden rok. Tento počet je celkem obstojný, když se vezme v úvahu, že ani jedna z obor není zaměřena pouze na daňčí zvěř. Na druhou stranu průměrný počet medailových trofejí z volných honiteb je minimální a svědčí o okrajovém zájmu o chov daňčí zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou.

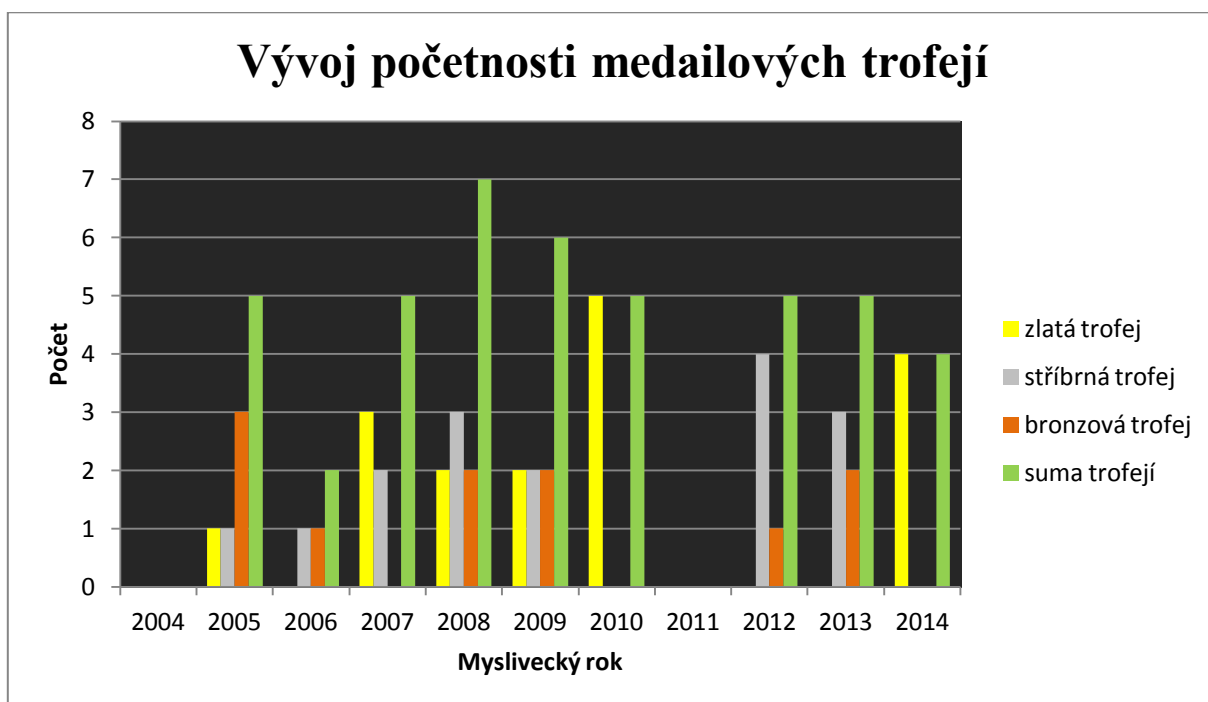
Graf č. 13: Plnění plánu lovu: Daněk evropský

Graf č. 14: Procentuální vývoj plnění plánu lovu daňčí zvěře

Graf č. 15: Procentuální vývoj nesprávného odstřelu samčí daňčí zvěře ve sledovaném období

Graf č. 16: Vývoj početnosti medailových trofejí daňčí zvěře

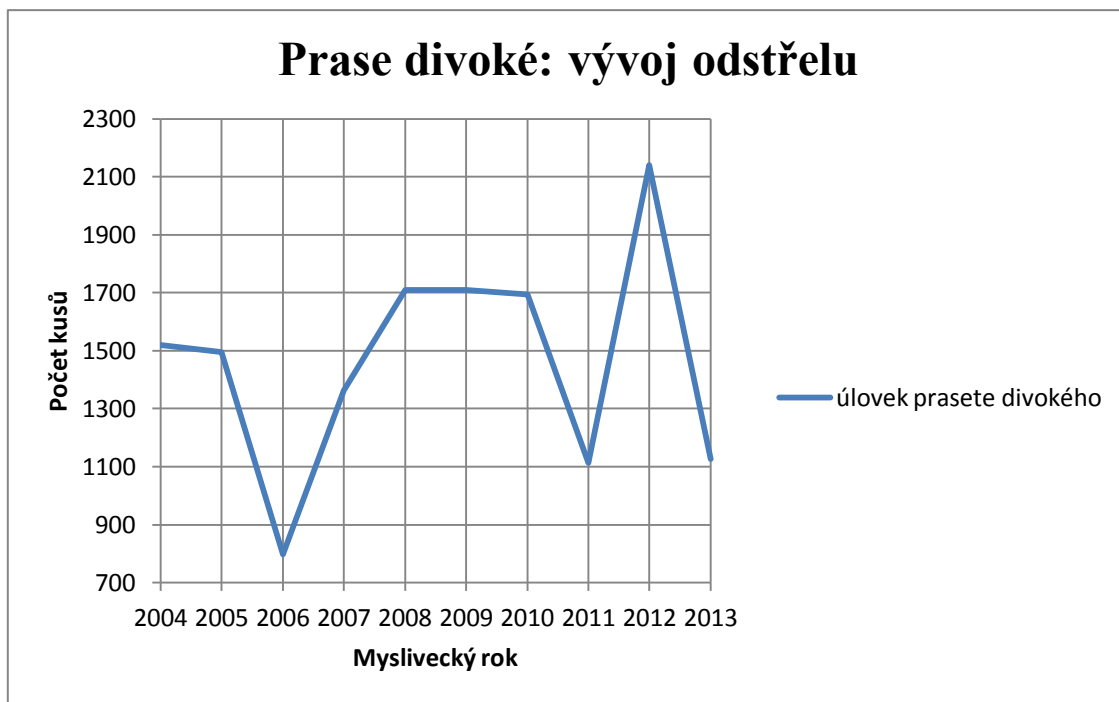
5. 5. Černá zvěř

Na území okresu Rychnov nad Kněžnou nejsou vypracována kritéria chovnosti pro černou zvěř. Katalogy trofejí obsahují pouze celkové počty odlovené černé zvěře, takže nelze analyzovat věkovou strukturu. Určitým vodítkem věkové struktury mohou být počty předložených zbraní kňourů a háků bachyň předložených uživateli honiteb k ohodnocení. Katalog z roku 2014 se nevěnuje vyhodnocení počtu ulovené černé zvěře, jelikož začátek chovatelské přehlídky byl před koncem mysliveckého roku (konkrétně 28. 3.) a pouze 39 mysliveckých hospodářů dodalo včas údaje o lovu černé zvěře. Myslivecký rok 2014 tedy není zahrnutý v příložených grafech.

Černá zvěř se vyskytuje ve všech honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou. Normována je pouze v honitbách s dostatečným zastoupením lesních porostů (podle vyhlášky č. 491/2002 Sb.). Ostatní honitby loví černou zvěř podle § 36, odstavce 5 zákona o myslivosti. Pačes (2008) uvádí, že obora Bědovice mimo daňka evropského (*Dama dama*) chová také prase divoké (*Sus scrofa*).

Graf č. 17 znázorňuje vývoj výše odstřelu černé zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou. Křivka nemá ryze stoupající tendenci. Na výši úlovku má svůj vliv počasí, konkrétně podoba zimních měsíců. Nejnižší body křivky korelují se zimními měsíci, které byly charakteristické buď vysokou sněhovou pokrývkou, nebo dlouhotrvajícím mrazem. Za celých devět let je odevzdáváno v průměru 22 zbraní kňourů a 7 háků z bachyň. Z toho lze soudit, že většina ulovené černé zvěře patří do mladých prasat (selata a lončáci).

Počet medailových kusů je úměrný počtu odevzdaných trofejí dospělých prasat. Průměrně jsou hodnoceny 4 medailové trofeje černé zvěře. Za devět let vyprodukovaly honitby okresu celkem 40 trofejí medailové hodnoty. 11 trofejí pochází z volných honiteb.

Graf č. 17: Vývoj výše úlovku černé zvěře

6. Návrh opatření vedoucích ke zvýšení úrovně chovu spárkaté zvěře na sledovaném území

Pro rozvoj chovu spárkaté zvěře na okrese Rychnov nad Kněžnou by se měla plnit následující opatření, která jsou platná pro všechny druhy spárkaté zvěře. Uživatelé honiteb by měli dbát na trvalé zvyšování úživnosti honiteb formou zvěřních políček či okusových ploch. Dále by měli uživatelé honebních pozemků využívat dotačních titulů, které jim umožní budování mezí, remízků a biokoridorů. Posledním doporučením je využití zradidel u frekventovaných silnic. Okresní myslivecký spolek Rychnov nad Kněžnou získává finanční prostředky na pořízení optických zradidel (využívají se odrazky, které odráží světla jedoucích automobilů). Tuto možnost již využívá poměrně vysoký počet uživatelů honiteb. Pochopitelně je také možné instalovat pachová zradidla, ale zde je nutné počítat s možností jejich odcizení. Podstatnou součástí péče o spárkatou zvěř je zimní příkrmování, které by mělo mít základ v objemovém krmivu (Hanzal a kol., 2007). V roce 2014 nepředložili uživatelé honiteb všechny trofeje ulovené spárkaté zvěře k ohodnocení. Zájmem úředníků státní správy a okresního mysliveckého spolku by měl být apel na uživatele všech honiteb, aby předkládali všechny trofeje.

6. 1. Návrh opatření pro zvýšení kvality chovu srnčí zvěře

Z analýzy dat z chovatelských přehlídek jsou navržena následující opatření, která by měla vést ke zvýšení úrovně chovu srnčí zvěře:

- Poměr pohlaví 1:1
- Striktní dodržování normovaných stavů
- Věkové složení samčí populace podle vyhlášky č. 491/2002 Sb. zákona o myslivosti
- Intenzivní lov holé zvěře od 1. 9., selekce slabých a starých kusů
- Lov silných srnců III. věkové třídy provádět až po říji
- Vypracování metodiky pro hodnocení odstřelu holé zvěře podle spodních čelistí
- Evidence hmotnosti lovených kusů (minimálně u holé zvěře)

- Maximální úsilí pro záchranu srnčat při senosečích

6. 2. Návrh opatření pro zvýšení kvality chovu jelení zvěře

Současný stav chovu jelení zvěře není ideální. Prakticky chybí jeleni III. věkové třídy. Odlov holé zvěře obstarávají zejména kolouši. Za deset let je plán lovu značně překročen. Pokud má být chov jelení zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou úspěšný, tak se musí nalézt rovnováha mezi zájmy lesního hospodaření a zájmem rozvoje chovu jelena evropského (*Cervus elaphus*). Opatření, která by této rovnováze mohla pomoci, jsou následující:

- Zřízení oblasti chovu jelení zvěře z honiteb, kde je nyní jelení zvěř normována
- Striktní dodržování poměru pohlaví 1:1
- Zlepšení věkové struktury jelenů (podle vyhlášky č. 491/2002 Sb.)
- Uvážený odstřel holé zvěře, minimalizovat její lov na společných lovech
- Spolupráce s polskými jelenáři při tvorbě plánu lovu
- Využívání žádostí podle § 9, odstavce 3 zákona o myslivosti v době říje
- Zakládání přezimovacích obůrek v oblastech s vysokým potenciálem škod na lese
- Mimo přezimovací obůrky využívat maximální opatření proti škodám zvěří
- Vypracování metodiky hodnocení odstřelu holé zvěře podle hmotnosti
- Důsledný odstřel jelena siky (*Cervus nippon*) migrujícího z jihovýchodu

6. 3. Návrh opatření pro zvýšení kvality chovu mufloní zvěře

Populace této zvěře je zatěžována zdravotními potížemi. Nicméně je nutné dodržovat taková opatření, která by prodloužila úspěšné fungování populací mufloní zvěře. Ztráta takto geneticky kvalitních populací by byla těžko nahraditelná. Opatření pro zvýšení kvality chovu mufloní zvěře jsou následující:

- Přednostní odstřel kulhajících jedinců v infikovaných populacích

- Snaha o udržení poměru pohlaví v poměru 1:1
- Udržování věkové struktury podle vyhlášky č. 491/2002 Sb.
- Instalace dostatečného množství oborohů v místech výskytu mufloní zvěře
- Důsledné vyšetření spárků domácích ovcí v oblastech, kde nejsou mufloni infikováni
- Tvorba klidových zón pro tlupy mufloní zvěře
- Průběrný odstřel zdravých jedinců pouze na individuálním lovu
- Vypracování metodiky hodnocení odstřelu holé zvěře podle hmotnosti

6. 4. Návrh opatření pro zvýšení kvality chovu daňčí zvěře

Chov daňka evropského (*Dama dama*) je na území okresu jen velice okrajovou záležitostí. Většina uživatelů honiteb se snaží zejména o redukci jeho počtů. Nicméně podmínky v nižších polohách okresu Rychnov nad Kněžnou nahrávají úspěšnému chovu daňčí zvěře. Rozhodnutí o rozvoji chovu této spárkaté zvěře je na konkrétním uživateli honiteb. Od rozvoje chovu může odradit klesající poptávka platicích lovců. Současný směr chovu daňčí zvěře se neubírá v zájmu rozvoje kvality daňčích populací. Pokud by měli uživatelé honiteb zájem o rozvoj chovu daňčí zvěře, tak jsou navržena následující opatření:

- Udržování normovaných stavů tam, kde je daněk normován
- Dodržování kritérií chovnosti při odstřelu daňků do 2 let věku
- Vyvážený poměr pohlaví 1:1
- Ustálení věkové struktury podle vyhlášky č. 491/2002 Sb.
- Vypracování metodiky hodnocení odstřelu holé zvěře podle hmotnosti kusu
- Pečlivé sčítání daňčí zvěře před sestavením plánu lovu
- Přednostní lov slabých a neperspektivních kusů holé zvěře
- Diskuse o oživení krve daňčí zvěře v oblastech se zájmem o rozvoj chovu

- Apel na majitele zájmových chovů, aby udržovali oplocení v odpovídajícím stavu

6. 5. Návrh opatření pro zvýšení kvality chovu černé zvěře

Chov černé zvěře na území okresu Rychnov nad Kněžnou prakticky neexistuje. Vzhledem ke škodám a prevenci vůči nim se pohybuje odstřel divokých prasat (*Sus scrofa*) v astronomických hodnotách. Nicméně lze učinit opatření, která by vedla ke stabilizaci počtů této zvěře. Podle výsledků chovatelských přehlídek je pravděpodobné, že chybí staré kusy černé zvěře. Staří kňouři i bachyně jsou jakýmsi stabilizátorem populace divokých prasat (*Sus scrofa*). Odstřel by měl být zaměřen zejména na selata a lončáky. Lov dospělých kusů by měl být pouze výjimečnou záležitostí. Toto opatření by mělo být zdůrazněno při příležitosti novelizace vyhlášky č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu. Novelizace totiž umožňuje celoroční odstřel dospělých prasat. Nicméně toto opatření platí pro honitby s normovanou černou zvěří. Ostatní honitby se nadále řídí § 36, odstavcem 5 zákona o myslivosti. Jistě by byla vhodným opatřením kontrola lovené černé zvěře podle předkládání spodních čelistí. Na druhou stranu by bylo náročné pozdější nakládání s přijatým počtem čelistí černé zvěře. Početní stav populací této zvěře není natolik kritický, aby byla doporučena instalace odchyťových zařízení. Dalším opatřením je přiměřené vnaďení divokých prasat. Není možné, aby bylo na krmeliště naváženo nadměrné množství atraktivní potravy (jádru, siláž, apod.). Pokud by tento jev nebyl podchycen v novele zákona o myslivosti, tak by měla státní správa ve spolupráci s okresním mysliveckým spolkem vypracovat taková opatření, která by omezila nadměrné vnaďení černé zvěře. Nehledě na to, že se nadměrné množství potravy negativně projevuje při přikrmování ostatní spárkaté zvěře (např. rozvoj acidóz bachorového obsahu).

7. Diskuse

V odborné literatuře není příliš často řešena otázka komplexní analýzy chovu spárkaté zvěře na okresní úrovni. Podobnou práci zpracoval Vomáčka (2009 a 2011). Autorova diplomová práce se věnuje návrhu zásad hospodaření se spárkatou zvěří v okrese Děčín. Tyto návrhy vychází také z analýzy dat z chovatelských přehlídek. Chovatelské přehlídky v okrese Rychnov nad Kněžnou trpí nejednotností katalogů trofejí ulovené zvěře. Katalogy chovatelských přehlídek okresu Děčín jsou podle Vomáčky (2011) jednotné již řadu let. Dokonce se lze orientovat podle katalogu ve výstavním sále. Na druhou stranu je na rychnovsku výhodou spolupráce orgánů státní správy s okresním mysliveckým spolkem.

Analýza dat ukazuje, že u všech druhů spárkaté zvěře není za deset let naplněn plán lovu samičí zvěře. Tímto se rozvrací poměr pohlaví ve prospěch samic. Což má za následek zvyšování početnosti populací spárkaté zvěře. Podle Pettorelliho a kol. (2001) má vysoká populační hustota vliv na porodní hmotnost mláďat spárkaté zvěře, tento fakt byl prokázán na populacích srnčí zvěře. Vzhledem k počtu medailových trofejí (jako odraz kvality chovu srnčí zvěře) je možné, že populace srnčí zvěře jsou příliš početné a jejich poměr pohlaví je ve prospěch samic. Nicméně se nesleduje hmotnost ulovených kusů srnčí zvěře, takže tuto domněnku nelze prokázat. Kruuk a kol. (2001) uvádí, že nepoměr pohlaví u jelení zvěře je způsoben vlivem vysoké hustoty populace a vysokých sněhových srážek v období listopad – leden. Autoři ovšem zkoumali populace jelení zvěře, které nejsou redukovány odstřelem. Na druhou stranu prokázali, že populace vysoké zvěře vyvíjející se bez loveckých zásahů mají přirozenou tendenci převracet poměr pohlaví ve prospěch samic. To by mělo být signálem pro plnění plánu lovu samičí jelení zvěře na okrese Rychnov nad Kněžnou. V současné době je odstřel samičí zvěře nedostatečný, jak ukázala výše odstřelu za posledních deset let. Dalším negativem neplnění plánu lovu samičí zvěře je posun poměru pohlaví ve prospěch samičí zvěře. Odborná literatura (Hanzal a kol., 2007; Lochman, 1985; Rakušan a kol., 1979; Vach a kol., 1996) včetně zákonných předpisů (vyhláška č. 491/2002 Sb.) doporučuje držet vyrovnaný poměr pohlaví spárkaté zvěře. Někteří autoři však uvádí možné vychýlení ve prospěch jak samčí i samičí zvěře. Lochman (1985) doporučuje poměr pohlaví 1,5:1 ve prospěch samců u jelení zvěře. Tímto krokem v chovu bude dosaženo vyššího počtu silných jelenů s kvalitní trofejí s vyrovnanou věkovou strukturou. Avšak autor tento poměr pohlaví určuje pouze pro

profesionální chovy. Lochman (1985) dále uvádí, že značně vychýlený poměr pohlaví směrem k laním (1:2 – 3) způsobí neschopnost dosahovat cíle chovu v podobě zastoupení jelenů III. věkové třídy (zde je předpoklad nejsilnějších trofejí každého jedince). Tento jev lze pozorovat z výsledků hospodaření s jelení zvěří v okrese Rychnov nad Kněžnou, kdy je hodnocen malý počet jelenů III. věkové třídy. Rakušan a kol. (1979) naopak prezentuje možnosti chovu srnčí zvěře s poměrem pohlaví ve prospěch samic (ovšem v minimálním měřítku maximálně 1:1,5 ve prospěch samic). Kolektiv autorů tuto možnost uvádí pro honitby s vysokým rizikem úhynu srnčat, například při senosečích. I přes tento argument je zřejmé, že obzvláště u srnčí zvěře rychnovského okresu je poměr pohlaví vychýlen více než uvádí Rakušan a kol. (1979).

Čermák a Mrkva (2007) prezentují, že na území České republiky rostou stavy veškeré spárkaté zvěře. Na sledovaném území za posledních deset let to nelze konstatovat u všech druhů zvěře. Podle výše plánu a podle počtu odstřelených kusů lze soudit, že se tvrzení o zvyšování počtů rozhodně netýká populací mufloní zvěře. Zajímavým poznatkem je, že plán lovu mufloní zvěře má vzrůstající tendenci. Početní stavy srnčí a jelení zvěře postupně narůstají. Tento fakt je dán dlouhodobým neplněním plánu lovu holé zvěře. Daňčí zvěř zaznamenala početní vrchol v roce 2007 a od té doby její stavy poklesly až o 108 odlovených kusů. Je však nutné vzít v potaz, že historické minimum odstřelu daňka evropského (*Dama dama*) připadá na rok 2013, takže pouhý rok po prodloužení nájemních smluv honiteb (popřípadě po převzetí honiteb novými nájemci). Vzhledem k poměrně vysokému počtu výjimek podle § 36 zákona o myslivosti se lze domnívat, že v tomto roce zkrátka nebyly tyto výjimky platné. Tuto domněnku lze podložit rokem 2014, kdy odstřel daňčí zvěře dosáhl na pomyslné třetí místo sezonních úlovků.

Většinu populace černé zvěře na území bývalého okresu Rychnov nad Kněžnou tvoří mladí jedinci. Tento jev je proti výsledkům výzkumu Ježka a kol. (2011) a Keulinga a kol. (2008). Oba autorské kolektivy ve svých výzkumech potvrdili, že dostatečný počet dospělých jedinců černé zvěře stabilizuje početní stavy černé zvěře. Dále Ježek a kol. (2011) upozorňuje, že se při dostatečné úživnosti ještě urychluje reprodukční proces černé zvěře. Podle zkušenosti uživatelů honiteb lze také potvrdit výsledek Keulinga a kol. (2008) ohledně migračních tendencí v zimních měsících. Keuling a kol. (2008) dokázali, že černá zvěř volí své domovské okrsky podle dostupnosti potravy. Výsledky Keulinga a kol. (2008) potvrzují zkušenosti uživatelů

honiteb v zájmovém území. Horské a podhorské honitby, které jsou bez intenzivní zemědělské výroby (pěstování kukuřice, obilovin, apod.), trvale zaznamenávají pokles odstřelu černé zvěře v letních měsících.

Zpracování dat diplomové práce narazilo na nedodání ulovených trofejí z honiteb, které obhospodařuje Správa Kolowratských lesů (Pačes, 2015). Důvodem bylo uspořádání vlastní přehlídky trofejí z kolowratských honiteb. Na této přehlídce byly prezentovány nejsilnější trofeje z uvedených honiteb za posledních dvacet let. Nebyl zpracován jejich katalog, takže tyto data nejsou zahrnuta v této práci. Nyní na okrese Rychnov nad Kněžnou panuje obava, aby tento příklad nebyl následován dalšími uživateli honiteb. Zákon o myslivosti neukládá povinnost odevzdávat ulovenou trofej (Petr, 2015). Holeš (2011) však uvádí, že chovatelské přehlídky jsou důkazem hospodaření se zvěří. Stejně tak Ziegrosser (2007) je zastáncem chovatelských přehlídek trofejí, ačkoliv je kritikem jejich současného pojetí. Oba autoři varují před anarchií odstřelu při absenci jakékoliv zpětné kontroly lovené zvěře.

Na sledovaném území chybí kritéria pro posouzení kvality odstřelu holé zvěře. Pro všechny druhy zvěře mimo srnčí je tedy doporučeno vypracovat kritéria podle hmotnosti lovených kusů. To z důvodů, že chybí praktické zkušenosti s předkládáním spodních čelistí. Tento fakt však neplatí pro srnčí zvěř, která je v okrese Žďár nad Sázavou hodnocena podle hmotnosti i podle délky spodní čelisti. Sedlář (2012) uvádí, že na území okresu Žďár nad Sázavou započala tvorba této metodiky v roce 1990. Nejobtížnějším krokem bylo nasbírat dostatečný počet vzorků, aby bylo možné prokázat vztah váhy a délky čelisti v různých obdobích roku. Výsledkem jsou vypracované kritéria chovnosti holé srnčí zvěře (tab. 62). Sedlář (2012) argumentuje vyšším výskytem medailových trofejí. Průměr výskytu medailové trofeje srnce se zvýšil z 0,3 medailové trofeje na průměr 10 medailových srnců. Holeš (2011) se také věnuje chovatelským přehlídkám v okrese Žďár nad Sázavou a uvádí, že i u ostatních druhů spárkaté zvěře jsou předkládány markatny holé spárkaté zvěře. Holeš (2011) dále zdůrazňuje, že předkládání těchto markantů řeší kontrolu plnění plánu lovu. Je tedy zřejmé, že okres Žďár nad Sázavou má bohaté zkušenosti s tímto hodnocením včetně viditelných výsledků. Novelizace zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti by měla zavést zpětnou kontrolu odstřelu holé zvěře podle předkládaných markantů. To by se mohlo zdát jako ideální příležitostí pro vypracování kritérií hodnocení chovnosti holé zvěře po celé republice.

Tab. 62: Kritéria průběrnosti holé srnčí zvěře OMS Žďár nad Sázavou (Sedlář, 2012)

Kritéria průběrnosti (uplatňovaná na okrese Žďár nad Sázavou):					
Pohlaví	Doba lovu - věk	Hmotnost v kg	Průběrné	Nadějné	Mim.nadějné
		průběrný kus	délka čelisti	délka čelisti	délka čelisti
Srnče	září - říjen	do 9 kg	do 140 mm	do 145 mm	od 145 mm
	listopad-prosinec	do 10 kg	do 145 mm	do 150 mm	od 150 mm
Srna	věk do 1,5 roku	do 14 kg	do 160 mm	do 165 mm	od 165 mm
	2,5 roků a starší	do 15 kg	do 165 mm	do 170 mm	od 170 mm
Srny starší 6 let všechny lovné, neohledě na hmotnost a délku čelisti					

Jedním z doporučení pro rozvoj chovu je instalace zradidel k rušným komunikacím. Hučko a Havránek (2008) se věnují tématu zradidel ve svém článku. Autoři potvrzují funkčnost pachových ohradníků, které je však nutné obnovovat. Zároveň jsou pachové ohradníky často odcizovány. Hučko a Havránek (2008) prezentují, že světové výzkumy o funkčnosti optických zradidel jsou velice rozporuplné. Honitby okresu Rychnov nad Kněžnou hojně využívají odrazky světél motorových vozidel u frekventovaných silnic. Zkušenosti uživatelů honiteb jsou vesměs kladné. Odborná literatura se však příliš nevěnuje tomuto typu optického zradidla. Tento typ optického ohradníku by si jistě zasloužil pozornost při dalším výzkumu. Podle Hučka a Havránka (2008) je však nejúčinnější metodou odvádění příkrmování zvěře. Zde ovšem vyvstává otázka nákladů pro celoroční udržování krmných zařízení.

Podle kritérií chovnosti jelení zvěře je považováno tupé zakončení výsad u prvního paroží (aktuální verze kritérií chovnosti) jako znak chovnosti. Tupé zakončení na první hlavě je označováno jako znak chovnosti u více autorů (Jaczewski, 1983; Lochman, 1985; Rakušan a kol., 1979). Podle Jaczewskiho (1983) je tupé zakončení paroží znakem chovnosti pouze u dvouletých jelenů s prvním parožím. Nicméně toto tvrzení není podloženo vědeckými výsledky. Jaczewski (1983) naopak uvádí, že tupé zakončení je způsobeno zdravotními komplikacemi (onemocnění, nevhodná strava). Za dobrého zdravotního stavu s dostatečně bohatou stravou jelen nasazuje paroží bez tupých konců (Jaczewski, 1983), čímž je kritérium tupého zakončení zpochybněno.

Diplomová práce doporučuje zřízení oblasti chovu jelení zvěře. Tento krok by byl poměrně obtížně splnitelný vzhledem k mozaikovitému složení vlastníků honebních pozemků, kde je normována jelení zvěř. Podobný stav chovu jelení zvěře, jako na území okresu Rychnov nad Kněžnou, panoval i v oblasti Jeseníků (Labaj, 2009). V roce 2005

zde byla zřízena oblast chovu jelení zvěře Jeseníky Východ. Jejím cílem byl vyrovnaný početní stav pro celou oblast společně s aplikací jednotných chovatelských zásad. Chovatelské zásady se týkají především věkové struktury, vyrovnaného poměru pohlaví a udržování normovaných stavů zvěře. Společně s těmito hlavními zásadami byla vypracována kritéria chovnosti trofejové a holé zvěře. Holá zvěř je hodnocena na základě hmotnosti. Labaj (2009) také uvádí, že oblast chovu Jeseníky Východ úzce spolupracuje se státní správou, která má možnost regulace odstřelu podle § 36 zákona o myslivosti. Nicméně nespornou výhodou při zřízení oblasti chovu Jeseníky Východ byl fakt, že z celkového počtu 33 honiteb jsou Lesy České republiky s. p. držitelem 26 honiteb (Labaj, 2009).

8. Závěr

Diplomová práce měla za cíl zhodnotit úroveň chovu spárkaté zvěře v oblasti působnosti obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou. Nakonec byla rozšířena zájmová oblast o správní území obcí s rozšířenou působností Dobruška a Kostelec nad Orlicí. Za deset let bylo na území bývalého okresu Rychnov nad Kněžnou (rozloha 981,78 km²) uloveno celkem 43 996 kusů spárkaté zvěře. Podle myslivecké statistiky je celkový plán lovu následující: srnec obecný 25 053, jelen evropský 3 576, muflon 2 107, daněk evropský 1 233. Katalogy trofejí neuvádí plán lovu černé zvěře. Skutečný odstřel za deset let je, podle jednotlivých druhů zvěře, následující: srnec obecný 22 810, jelen evropský 3 706, muflon 1 604, daněk evropský 1 206, prase divoké 14 670. Pro vyhodnocení nesprávného odstřelu samčí zvěře předložili uživatelé honiteb 9 897 trofejí srnčí zvěře, 1 193 trofejí jelení zvěře, 502 trofejí mufloní zvěře, 309 trofejí daňčí zvěře a 258 trofejí černé zvěře. V posledním roce nebylo předloženo 123 trofejí samčí spárkaté zvěře (konkrétně 65 srnčích, 31 jeleních, 4 mufloní a 23 daňčích trofejí). Pořádání samotných přehlídek trofejí probíhá v pořádku. Pracovníci státní správy sestavili srozumitelná kritéria chovnosti samčí zvěře. Nicméně by bylo vhodné sestavit kritéria pro hodnocení úspěšnosti odstřelu holé zvěře.

Analýza dat ukázala, že u většiny druhů spárkaté zvěře nedochází k plnění celkového plánu lovu (mimo jelení zvěře). Podle získaných dat lze také konstatovat zašetrování samičí zvěře ve prospěch samčí zvěře (výjimku tvoří daňčí zvěř). Nejmarkantnější je tento rozdíl u srnčí zvěře, kdy je za deset let odloveno o 3,5 tisíce srnců více než srn. Nedostatečný odstřel holé zvěře je nejspíše překážkou dalšího rozvoje chovu srnčí zvěře. Jelení zvěř se potýká s velkým tlakem majitelů lesních porostů. Jelen je považován za původce vysokých škod, takže jsou intenzivně loveni i kolouši. Důkazem je překročení plnění plánu lovu kolouchů za deset let o celých 310 jedinců. To má za následek nevhodnou věkovou strukturu jeleních populací, která prakticky neumožňuje vychovat medailového jedince. Mufloní populace je podle analýzy na ústupu. Důvodem je zejména bakteriální infekce spárků. Bakterie působící hnilobu spárků nelze odstranit z půdy, takže je nevyhnutelný postupný konec chovu muflona ve volných honitbách na mnoha místech bývalého okresu Rychnov nad Kněžnou. Daňčí zvěř může mít potenciál svého rozvoje. Nicméně v současné době probíhá její intenzivní odstřel již od daňčat (podobně jako u jelena evropského).

Dokládá to překročení celkového plánu lovu daňčat o 78 kusů. Nehledě na to, že počet ulovených daňčat za deset let tvoří necelou třetinu celkového odstřelu daňka evropského. Populacím černé zvěře chybí staří jedinci, kteří mají stabilizující charakter na početní stavy prasete divokého.

Z výsledků analýzy současného stavu chovu byla vypracována doporučení pro rozvoj chovu spárkaté zvěře. Tyto návrhy pro zlepšení chovu se zaměřují na slabá místa současného chovu spárkaté zvěře. Celkově lze konstatovat, že chov zvěře ve správních obvodech ORP Dobruška, Kostelec nad Orlicí a Rychnov nad Kněžnou nabízí značný prostor pro jeho zlepšení.

9. Seznam použité literatury

ANDĚRA, M.; HORÁČEK, I. *Poznáváme naše savce*. 2. přepracované vydání. Praha: Sobotáles, 2005. 327 s. ISBN 80 – 86817 – 08 - 3

ATTILA, Z. Hodnotenie trofejí : ako sa vyvíjali metódy. *Lovu zdar*. 2014, ročník VI., číslo 1, s. 20 – 30

BAĎUROVÁ, I. *Vliv životních podmínek na tělesnou stavbu srnčí a jelení zvěře: bakalářská práce*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2008, 61 l. Vedoucí práce: doc. RNDr. Boris Rychnovský, CSc.

BERCIK, P.; FIŠERA, A.; NECHANICKÝ, J. Migrace jelení a srnčí zvěře ve střední části Krkonoš v období 1950 – 1970. *Opera Corcontica*. 2011, ročník 48, s. 207 – 222

BIEBER, C.; RUF, T. Population dynamics in wild boar *Sus scrofa*: ecology, elasticity of growth rate and implications for management of pulsed resources consumers. *Journal of Applied Ecology*. 2005, vol. 42, s. 1203 – 1213

BRIEDERMANN, L. *Schwarzwild*. Berlin: Neumann – Neudamm, 1986. 524 s.

BRICHOVÁ, A. *Poutnictví a náboženská úcta v Orlických horách a Podorlicku: diplomová práce*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2006, 100 l., 41 l. příloh. Vedoucí práce: PhDr. Martina Pavlicová, CSc.

CISLEROVÁ, E. Škody způsobené zvěří. *Lesnická práce - příloha*. 2001, ročník 80, číslo 12, s. I. – IV.

ČERMÁK, P.; GRUNDMANN, P. Effects of browning on the condition and development of regeneration of trees in the region of Rýchory (KRNAP). *Acta universitatis Agriculturae et silviculturae Mendeliana Brunensis*. 2006, vol. LIV, no. 1, s. 7 – 14

ČERMÁK, P.; MRKVA, R. Effects of game on the condition and development of natural regeneration in the Vrapač Nature Reserve (Litovelské Pomoraví). *Journal of Forest Science*. 2006, vol. 52, no. 7, s. 329 – 336

ČERMÁK, P.; MRKVA, R. Škody zvěří – neřešený eskalující problém. *Zpravodaj ochrany lesa*. 2007, svazek 14, s. 40 – 45

ČERNOHOUS, V.; ŠACH, F.; KANTOR, P. Praktické využití výsledků lesohydrologického výzkumu v Orlických horách. In: SLODIČÁK, M. (ed). *Pěstování lesů v Orlických horách: Sborník přednášek odborného semináře*. Polom: VÚLHM stanice Opočno, 2009, s. 44 – 54

ČÍŽKOVÁ, D.; MACEK, V. *Lesnická fytopatologie: multimediální výuka*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 48 s. ISBN 80 – 213 – 1475 – 3

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2010*. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2010. 224 s.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2014*. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2014. 230 s.

GAILLARD, J. – M.; SEMPÉRÉ, A. – J.; BOUTIN, J. – M.; VANLAERE, G.; BOISAUBERT, B. Effects of age and body weight on the proportion of females breeding in a population of roe deer (*Capreolus capreolus*). *Canadian Journal of Zoology*. 1992, vol. 70, s. 1541 – 1545

GAILLARD, J. – M. *Réflexions sur la variabilité biodémographique des mammifères: Mémoire d'Habilitation à Diriger des Recherches*. Lyon: University of Lyon, 1994, [144 l.]

HANKS, J. Characterization of population condition. In: FOWLER, C., W.; SMITH, T., D. (eds.). *Dynamics of large mammal population*. New York: Wiley, 1981, s. 47 – 73

HANZAL, V. a kol. *Velká myslivecká encyklopedie*. CD – ROM. 3. vydání. České Budějovice: Grand s. r. o., 2007. 980 s. ISBN 80 – 900593 – 0 – 9

HELL, P.; KERMIETOVÁ, K.; SLAMEČKA, J. Vplyv spásania repky olejnej zverou na kvantitu a kvalitu úrody. *Folia Venatoria*. 2009, ročník 38 – 39, s. 71 – 78

HOLEŠ, L. Význam chovatelských přehlídek trofejí. *Myslivost*. 2011, ročník 59, číslo 8, s. 34 – 39

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2004 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Kostelec nad Orlicí: ORP Kostelec nad Orlicí, 2004, [12 s.]

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2005 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Rychnov nad Kněžnou: ORP Rychnov nad Kněžnou, 2005, [12 s.]

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2007 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Kostelec nad Orlicí: ORP Kostelec nad Orlicí, 2007, [12 s.]

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2008 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Rychnov nad Kněžnou: ORP Rychnov nad Kněžnou, 2008, [12 s.]

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2010 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Kostelec nad Orlicí: ORP Kostelec nad Orlicí, 2010, [12 s.]

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2011 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Rychnov nad Kněžnou: ORP Rychnov nad Kněžnou, 2011, [12 s.]

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2013 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Kostelec nad Orlicí: ORP Kostelec nad Orlicí. 2013, [12 s.]

HUBÁČEK, V. *Chovatelská přehlídka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2014 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Rychnov nad Kněžnou: ORP Rychnov nad Kněžnou, 2014, [12 s.]

HUČKO, M.; HAVRÁNEK, F. Kudy se ubírá řešení střetů zvěře a vozidel v zahraničí. *Myslivost*. 2008, ročník 56, číslo 3, s. 68 – 71

JACZEWSKI, Z. *Paroží jelenovitých*. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1983. 272 s.

JEŽEK, M.; ŠTÍPEK, K.; KUŠTA, T.; ČERVENÝ, J.; VÍCHA, J. Reproductive and morphometric characteristics of wild boar (*Sus scrofa*) in Czech republic. *Journal of Forest Science*. 2011, vol. 57, no. 7, s. 285 – 292

KACÁLEK, D. *Přírozená obnova a porostní poměry v přírodě blízkých smíšených porostech Orlických hor a jejich podhůří: disertační práce*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a environmentální, 2006, 147 l., 20 l. příloh. Vedoucí práce: doc. Ing. Ivo Kupka, CSc.

KADLUS, Z. Přírodní podmínky Orlických hor a jejich význam pro lesní hospodářství. *Orlické hory a Podorlicko*. 1970, ročník 3, s. 7 – 24

KADLUS, Z. Rozšíření lesních dřevin v Orlických horách. *Orlické hory a Podorlicko*. 1971, ročník 4, s. 22 – 46

KAMLER, J.; DVOŘÁK, J.; HOMOLKA, M.; CERKAL, R.; HEROLDOVÁ, M. Význam škod zvěří na polích a možnost ochrany proti nim. *Folia Venatoria*. 2007, ročník 36 – 37, s. 183 – 191

KEULING, O.; STIER, N.; ROTH, M. How does hunting influence activity and spatial usage in wild boar *Sus scrofa*? *European Journal of Wildlife Research*. 2008, vol. 54, s. 729 – 737

KLEIN, D.; STRANDGAARD, H. Factors affecting growth and body size of roe deer. *Wildlife Management*. 1972, vol. 36, s. 64 - 79

KOSAŘ, P. Středověká kolonizace na horním toku Bělé v Orlických horách. *Orlické hory a Podorlicko*. 2009, ročník 16, s. 67 - 108

KOSTROŇ, K. *Myslivost jako živočišná výroba*. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1953, 459 s.

KRUUK, L.; CLUTTON – BROCK, T.; ALBON, S.; PEMBERTON, J.; GUINNESS, F. Population density affects sex ratio variation in red deer. *Nature*. 2009, vol. 399, s. 459 - 461

LABAJ, L. Oblast chovu jelení zvěře Jeseníky Východ. In: MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ, ODBOR ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ (ed.) *Myslivecká konference 2009: Myslivecká a veterinární legislativa, škody způsobené černou zvěří*. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2009, s. 7 – 11

LOCHMAN, J.; KOTRLÝ, A.; HROMAS, J. *Dutorohá zvěř*. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1979, 351 s.

- LOCHMAN, J. *Jelení zvěř*. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1985, 352 s.
- MAREŠ, V.; PEŠKA, R. Myslivost na Opočensku. *Orlické hory a Podorlicko*. 2001, ročník 11, s. 156 – 159
- MAREŠ, V.; PEŠKA, R. Lesy a lesní hospodářství na Opočensku. *Orlické hory a Podorlicko*. 2001, ročník 11, s. 154 – 155
- MATYÁŠ, D; KUČERA, T. Opuštěné pohraničí – krajinný fenomén bývalých Sudet. *Životní prostředí*. 2004, ročník 38, číslo 6, s. 320 – 324
- MYSTERUD, A.; YOCCOZ, N.; STENSETH, N.; LANGVATN, R. Relationships between sexratio, climate and density in red deer: the importance of spatial scale. *Journal of Animal Ecology*. 2000, vol. 60, s. 959 – 974
- NILSEN, E.; GAILLARD, J. – M.; ANDERSEN, R.; ODDEN, J.; DELORME, D.; LAERE, G.; LINNEL, J. A slow life in hell or fast life in heaven: demographic analyses of contrasting roe deer populations. *Journal of Animal Ecology*. 2009, vol. 78, s. 585 – 594
- NOVOTNÁ, M. *Příčiny změn časování růstu smrku ztepilého v oblasti Orlických hor: diplomová práce*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Lesnická a dřevařská fakulta, 2007, 130 l. Vedoucí práce: RNDr. Milena Martínková, CSc.
- PAČES, D. Shozy jelenů z Orlických hor. *Svět myslivosti*. 2006, ročník 7, číslo 3, s. 18 – 20
- PAČES, D. Oborní chovy v Královéhradeckém kraji. *Svět myslivosti*. 2008, ročník 9, číslo 5, s. 39 – 42
- PAČES, D. Myslivost v Kolowratských honitbách na Rychnovsku. *Svět myslivosti*. 2015, ročník 16, číslo 10, s. 30 – 33
- PETR, B. a kol. *Zákon o myslivosti: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 300 s. ISBN 978 – 80 – 7478 – 781 – 2

PETTORELLI, N.; GAILLARD, J. – M.; DUNCAN, P.; OULLET, J. – P.; VANLAERE, G. Population density and small – scale variation in habitat quality affects phenotypic quality in roe deer. *Oecologia*. 2001, vol. 128, no. 3, s. 400 – 405

QUTT, E. *Klimatické oblasti Československa*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1977, 73 s.

SEDLÁŘ, O. Význam předkládání spodních čelistí srnčí zvěře holé k hodnocení trofejí. *Myslivost*. 2012, ročník 60, číslo 8, s. 38 – 42

SERVANTY, S.; GAILLARD, J. – M.; ALLAINÉ, D.; BRANDT, S.; BAUBETE, E. Litter size and fetal sex ratio adjustment in a highly polytocous species: the wild boar. *Behavioral ecology*. 2007, vol. 18, s. 427 – 432

SNOZA, J. *Chovatelská přehledka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2006 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Dobruška: ORP Dobruška, 2006, [10 s.]

SNOZA, J. *Chovatelská přehledka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2009 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Dobruška: ORP Dobruška, 2009, [10 s.]

SNOZA, J. *Chovatelská přehledka trofejí spárkaté zvěře ulovené v roce 2012 v honitbách okresu Rychnov nad Kněžnou*. Dobruška: ORP Dobruška, 2012, [10 s.]

SPRÁVA CHKO ORLICKÉ HORY. *Plán péče CHKO Orlické hory na období let 2000 – 2009*. Praha: Správa chráněných krajinných oblastí České republiky, 2000. 122 s.

ŠRÁMEK, V.; NOVOTNÝ, R.; FIALA, P.; NEUDERTOVÁ – HELLEBRANDOVÁ, K.; REINGER, D.; SAMEK, T.; ČIHÁK, T.; FADHONSOVÁ, V. Vápnění lesů v České republice. 1. vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2014. 94 s.

URBANEC, R. Doba lovu zvěře a její význam při redukci přemnožení spárkaté zvěře. *Myslivost*. 2014, ročník 62, číslo 2, s. 10 - 16

VACA, L. Natura Viva dvacetiletá. *Svět myslivosti*. 2015, ročník 16, číslo 6, s. 8 – 13

VACEK, S.; HANIŠ, J.; MINX, A.; FIŠERA, J.; PODRÁZSKÝ, V.; BALCAR, V. Vývoj poškození lesních ekosystémů Orlických hor. In: SLODIČÁK, M. (ed.) *Lesnické*

hospodaření v imisní oblasti Orlických hor: Sborník referátů z celostátního semináře.
Opočno: VÚLHM stanice Opočno, 2000, s. 39 – 64

VACH, M. a kol. *Myslivost*. 1. vydání. Kostelec nad Černými lesy: Silvestris, 1996.
493 s. ISBN 80 – 901775 – 1 – 4

VACH, M. a kol. *Myslivost 1. díl: Základy myslivosti*. 1. vydání. Kostelec nad Černými lesy: Silvestris, 2015. 708 s. ISBN 978 – 80 – 901775 – 7 – 4

VIEWEGH, J. *Klasifikace lesních rostlinných společenstev se zaměřením na typologický systém ÚHUL*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2003, 208 s.

VOMÁČKA, V. *Vyhodnocení chovatelských přehlídek trofejí na OMS Děčín v letech 2003 – 2007: bakalářská práce*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, 2009, 65 l. Vedoucí práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

VOMÁČKA, V. *Návrh zásad pro hospodaření se zvěří na Děčínsku: diplomová práce*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, 2011, 109 l. Vedoucí práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

WELADJI, R.; HOLAND, Ø. Sex ratio variation in reindeer: a test of the extrinsic modification hypothesis. *Wildlife Biology*. 2003, vol. 9, s. 29 – 36

WOLF, R.; CHROUST, M.; KOKEŠ, O.; LOCHMAN, J. *Naše obory*. 1. vydání. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1976, 253 s.

ZABLOUDIL, F.; ILLEK, J. Několik údajů o mufloní zvěří v podhůří Orlických hor. *Myslivost*. 2007, ročník 55, číslo 1, s. 34 – 36

ZIEGROSSER, P. Chovatelské přehlídky trofejí. *Svět myslivosti*. 2008, ročník 9, číslo 7, s. 22

Další zdroje

Česko. Vláda. Zákon č. 449 ze dne 27. listopadu 2001 o myslivosti. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 168, s. 9747-9770

Česko. Ministerstvo zemědělství. Vyhláška č. 491 ze dne 28. listopadu 2002 o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 171, s. 9610-9650

Česko. Ministerstvo zemědělství. Vyhláška č. 553 ze dne 8. listopadu 2004 o podmínkách, vzoru a bližších pokynech vypracování plánu mysliveckého hospodaření v honitbě. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 188, s. 10182 - 10211

Česko. Ministerstvo zemědělství. Vyhláška č. 245 ze dne 20. června 2002 o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 92, s. 5216 - 5217